

РЕШЕНИЕ

2019 елның 12 декабре

г. Буа шәһәре

КАРАР

12-48 номерлы

Буа муниципаль районының
2016-2021 елларга һәм план чорына
2030 елга кадәр социаль-икътисадый үсеш
Стратегиясен яңа редакциядә раслау турында

2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» Федераль закон, 2015 елның 16 мартындагы 12-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында стратегик планлаштыру турында» Татарстан Республикасы Законы һәм 2015 елның 15 мартындагы 40-ТРЗ номерлы «2030 елга кадәр Татарстан Республикасының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен раслау турында» Татарстан Республикасы Законы нигезендә Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Буа муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына социаль - икътисадый үсеш Стратегиясен яңа редакциядә (кушымта) расларга.
2. Буа муниципаль районы Советының 2016 елның 15 июлендә кабул ителгән «Буа муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына социаль-икътисадый үсеш Стратегиясен раслау турында» гы 4-9 номерлы карары үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru/>), шулай ук ТР Буа муниципаль районының Интернет-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында (<http://buinsk.tatarstan.ru>) бастырып чыгарырга .
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземә йөклим

Буа муниципаль районы
башлыгының беренче урынбасары,
Совет рәисе урынбасары

И.Ф. Еремеев

ТР Буа муниципаль районы Советының
2019 елның 12 декабрендәге 12-48 номерлы
карарына кушымта

Буа муниципаль районының
2016-2021 елларга һәм план чорына
2030 елга кадәр социаль-икътисадый үсеш
Стратегиясе
(яңа редакциядә)

Эчтәлеге

Буа муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм план чорына 2030 елга кадәр социаль-икътисадый үсеш Стратегиясе

Кереш	5
1. Стратегии Буа муниципаль районы Стратегиясенәң максат һәм бурычлары	5
2. Социаль-икътисадый үсешнең заманча тенденцияләре һәм Буа муниципаль районы потенциалы үсеше	6
2.1. Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсешенәң агымдагы халәте характеристикасы. Конкурент өстенлекләр һәм төп проблемалар	6
2.2. Буа муниципаль районының үсеш потенциалы	
2.2.1. Уникаль табиғый-ресурс потенциалы	9
2.2.2. Демографик һәм хезмәт потенциалы	10
2.2.3. Сәнәгать потенциалы-	13
2.2.4. Агросәнәгать комплексының потенциалы	15
2.2.5. Фәнни, кадрлар потенциалы	16
2.2.6. Инвестицион потенциал	17
2.2.7. Социаль потенциал	
2.2.7.1. Сәламәтлек саклау өлкәсенәң потенциалы	18
2.2.7.2. Мәгариф потенциалы	19
2.2.7.3. Мәдәният	21
2.2.7.4. Яшьләр сәясәте	22
2.2.7.5. Физик культура һәм спорт	22
2.2.7.6. Торак белән тәэмин ителеш	23
2.2.8. Финанс потенциалы	23
3. Буа муниципаль районы территориясә үсешенәң стратегик өстенлекләре. Төп үсеш сценарийлары	26
3.1. Буа муниципаль районы үсешенәң төп сценарийлары	26
3.2. Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсешенәң стратегик юнәлешләре	
3.2.1. Кеше капиталын формалаштыру һәм туплау:	
3.2.1.1. Демография	29
3.2.1.2. Сәламәтлек саклау	31
3.2.1.3. Мәгариф	34
3.2.1.4. Яшьләр сәясәте	36
3.2.1.5. Физик культура һәм спорт	38
3.2.1.6. Мәдәниятне үстерү	39
3.2.1.7. Хезмәт базары	40
3.2.2. Кеше капиталын үстерү өчен уңайлы тирәлек булдыру:	
3.2.2.1. һәркем ала алырлык торак	43
3.2.2. Буа муниципаль районының су белән тәэмин итү һәм юынтык суларны ағызу системаларын үстерү	44
3.2.2.3. Буа муниципаль районында юл комплексын үстерү	
3.2.2.4. Буа муниципаль районы икътисадының инновацияләр һәм яңа бизнесларны үстерү базасында сыйфат ягыннан яңа дәрәжәгә ирешү	45
3.2.2.4.1. Буа муниципаль районының инвестицион сәясәтенәң приоритетлы бурычлары	46
3.2.2.4.2. Масштаблы инвестицион проектларны тормышка ашыру, Буа муниципаль районы икътисадында структур үзгәрешләр тәэмин итү	46
3.2.2.5. Буа муниципаль районы территориясендә рекреацион һәм мәдәни-тарихи потенциалны формалаштыру	53
3.2.3. Икътисадка ихтыяж булган һәм уңышлы эшли ала торган икътисадый мөнәсәбәтләр булдыру. Буа муниципаль районының сәнәгать һәм агросәнәгать комплексларының югары һәм тотрыклы үсеш темпларын тәэмин итү, аларны масштаблы модернизацияләү нигезендә	55
3.2.3.1. Сәнәгать комплексы үсеше	55
3.2.3.2. Агросәнәгать комплексын үстерү	56

2030 елга кадәр Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткечләре 61

4.Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен тормышка ашыру буенча чаралар планы 64

5.2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру механизмнарын формалаштыру

5.1. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру белән идарә итү 95

5.2. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру белән идарә итүнең төп механизмнары 95

5.2.1. Жәмгыяттә мөгълүмати-коммуникацион технологияләр үсеше 95

5.2.2. Административ киртәләрне киметү, хакимият һәм граждан жәмгыяте арасындагы хезмәттәшлекне үстерү 96

5.2.3. Инвестицияләр жәлеп итү механизмын камилләштерү 98

Буа муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм план чорына 2030 елга кадәр социаль-икътисадый үсеш Стратегиясе Паспорты

Стратегияне жаваплы башкаручы	Буа муниципаль районы Башкарма комитеты
Стратегияне үтәүгә ярдәмләшү-челәр	Буа муниципаль районының жирле үзидарә органнары
Стратегиянең максатлары	Муниципальара элементләрне үстерү, югары житештерүчәнлекле эш урыннары булдыру һәм инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру нигезендә Буа муниципаль районы халкының тормыш сыйфатын күтәрү
Стратегия бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - Уңай инвестицион климат булдыру; - Кеше капиталын яңадан торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыру; - Төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү; -Социаль-мәдәни хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү һәм аларның норматив тәэмин ителешенә ирешү; - Ял итү һәм эшләү өчен уңайлы территория булдыру; -Жирле үзидарә органнары эшчәнлегенең нәтижәлелеген арттыру; - Буа муниципаль районының финанс-икътисадый үз-үзен тәэмин итү дәрәжәсен күтәрү.
Стратегияне гамәлгә ашыруның төп нәтижәләре һәм сроклары	<p>Стратегияне гамәлгә ашыруның төп нәтижәләре булачак:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2021 елда тулай территориаль продуктның күләме 1,44 тапкыр һәм 2030 елга 2,38 тапкыр арттыру; - Икътисадта кече һәм урта бизнес өлеше 2021 елга 25,5% тан 29,1% ка кадәр артачак һәм 2030 елга 40% ка житечәк; - 2021 елга даими рәвештә физик культура белән шөгыйльләнүче халык өлеше-48,7% һәм 2030 елга кимендә 53,1%; -2021 елга бер кешегә гомуми торак мәйданы белән тәэмин ителеш - 32 кв. м һәм 2030 елга - 36 кв. м.; -Урта сыйныф зурлыгы (6-10 яшәү минимумы дәрәжәсендә керемле халыкның %) - халыкның кимендә 50% ; - 2030 елга икътисадта уртача айлык хезмәт хақы 43854 сум.; <p>Стратегия 2016-2021 елларга Буа муниципаль районының 2030 елга кадәр үсеш перспективасы белән эшләнгән</p>
Финанс белән тәэмин итү	<p>РФ Бюджеты: ... мең сум. ТР Бюджеты : ... мең сум. Жирле бюджет: ... мең сум. Бюджеттан тыш чыганаclar: ... мең сум.</p>

Буа муниципаль районының 2016-2021 елларга һәм план чорына 2030 елга кадәр социаль-икътисадый үсеш Стратегиясе

Кереш

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр чорга ТР Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш стратегиясе «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль Закон, «Татарстан Республикасында стратегик планлаштыру турында» 2015 елның 15 мартындагы 12-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы һәм «2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен (алга таба -2030) раслау турында» 2015 елның 15 мартындагы 40-ТРЗ номерлы Татарстан республикасы Законының төп Нигезләмәләре, Татарстан Республикасы Президентының татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасы нигезендә эшләнә.

Программаның нигезе-кеше, һәм стратегиянең өч приоритеты тирәсендә үзәкләшә. Беренчесе- кеше капиталын формалаштыру һәм туплау, икенчесе-кеше капиталын үстерү өчен уңайлы тирәлек булдыру, өченчесе-икътисадта кеше капиталына ихтыяж булган һәм уңышлы эшли ала торган ижтимагый институтлар булдыру.

Стратегия Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсеш максатларын һәм өстенлекле юнәлешләрен билгели. Буа муниципаль районының уртача вакытлы социаль-икътисади үсеш программаларын, муниципаль максатчан программаларны, уртача сроклы финанс планнарын һәм еллык бюджетларын, районның социаль-икътисади үсеш белән стратегик идарә итүнең башка документларын эшләү өчен нигез булып тора.

Документ Татарстан Республикасы икътисадында Буа муниципаль районының урынын һәм ролен исәпкә алып, аның социаль-икътисадый потенциалын комплекслы бәяләгәндә, булган конкурентлы өстенлекләргә һәм районның озак вакытка исәпләнгән үсеш мөмкинлекләренә системалы анализ ясауда эшләнгән.

Стратегияне гамәлгә ашыру чоры Стратегия 2030 елы белән билгеләнгән. Төп чаралар беренче тапкыр 3 ел тупланып, Буа муниципаль районы стратегиясен тормышка ашыруга, республика, ил үсешенә гомуми тенденцияләренә карап, төзәтмәләр кертеләчәк (тулыландырылачак, үзгәрәчәк). Шулай итеп, стратегияне гамәлгә ашыру өч елны тайчыктыручы планлаштыру рәвешендә төзеләчәк. Өлеге стратегия нигезендә Буа муниципаль районы жирлекләре планнары эшләнәчәк һәм аларны тормышка ашыру шулай ук стратегияне тормышка ашырганда исәпкә алыначак.

1. Буа муниципаль районы стратегиясенә максатлары һәм бурычлары

Буа муниципаль районы стратегиясен гамәлгә ашыруның максаты-муниципаль ара элементләренә үстерү, югары житештерүчәнлекле эш урыннары булдыру һәм инвестицияләр жәлеп итүчәнлекне арттыру нигезендә Буа муниципаль районы халкының тормыш сыйфатын күтәрү.

Формалаштырылган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычлар хәл ителергә тиеш:

- кеше капиталын яңадан торгызу һәм үстерү өчен шартлар тудыру;
- уңай инвестицион климат булдыру;
- төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү;
- социаль-мәдәни хезмәтләренә сыйфатын күтәрү һәм аларның норматив тәэмин ителешенә ирешү;;
- ял итү һәм эшләү өчен уңайлы территория булдыру;
- жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә нәтижәлеп арттыру;
- Буа муниципаль районының финанс-икътисадый үз-үзен тәэмин итү дәрәжәсен күтәрү.

2. Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсешенә заманча тенденцияләре һәм потенциалы

2.1. Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсешенә агымдагы халәте характеристикасы. Конкурент өстенлекләре

Буа муниципаль районында эчке потенциалга бәйле уңай социаль-икътисади шартлар бар: районның географик урнашуы, агросәнәгать комплексы, сәнәгать потенциалы, төзелеш комплексы, инвестицияләр жәлеп итүчәнлеге, кече һәм урта эшмәкәрлек өлкәсе, кеше потенциалы.

Буа муниципаль районы Татарстан Республикасының көньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан. Көнъяк чиге Ульяновск өлкәсенең Чынлы районы белән чиктәш, көньяк-көнбатыштан район Татарстан Республикасының Чүпрәле районы белән, көнбатыштан - Чуваш Республикасының Яльчик районы, төньяктан – Апас, көнчыгыштан - Тәтеш районнары белән чиктәш. Буа шәһәре-Буа муниципаль районының административ үзәге. Буа шәһәре аша Татарстан Республикасын һәм республиканың төньяк-көнчыгышын, Россиянең көньяк һәм көнбатыш өлкәләрен тоташтыручы федераль әһәмияттәге автомобиль һәм тимер юллар уза.

1543,6 мең кв.м мәйданлы Буа муниципаль районы территориясендә (Татарстан Республикасының гомуми мәйданының 2,3% ы) 44,3 мең кеше яши (Татарстан Республикасы халкының 1,3% ы), торак пунктлар – 96, алар 1 шәһәр жирлегенә һәм 30 авыл жирлегенә берләштерелгән.

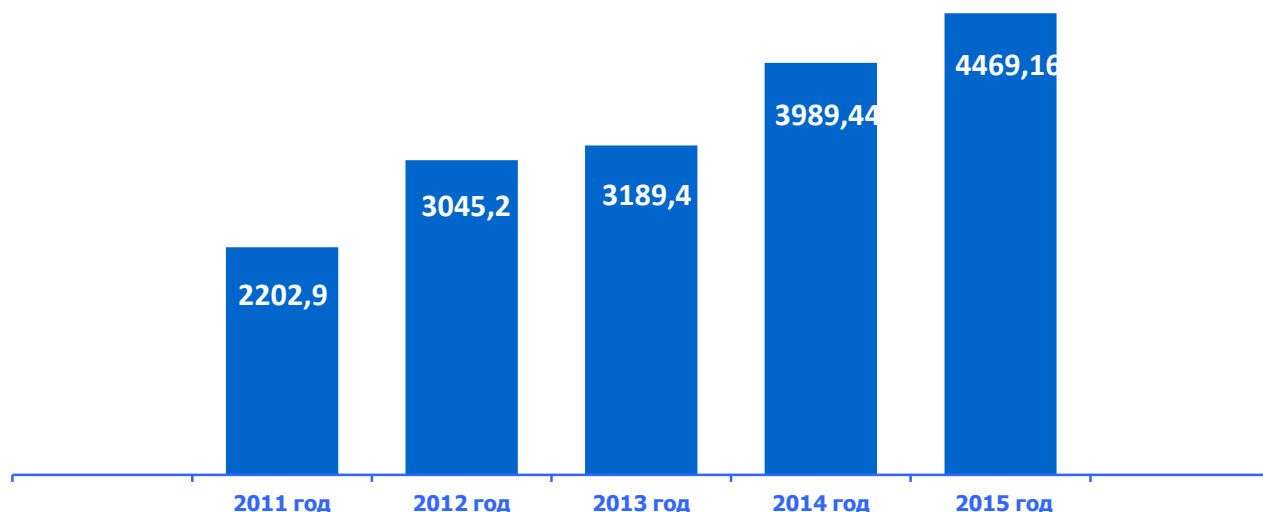
Буа муниципаль районының стратегик үсешенә өстенлекле юнәлешләре-авыл хужалыгын интенсификацияләү һәм авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү, хезмәт күрсәтү, туризм өлкәсен үстерү, Буа муниципаль районында урнашкан Бикмураз авылындагы «базаспецхужалык» сәнәгать мәйданчыгын үстерү. Буа муниципаль районында логистиканы үстерү өчен барлык алшартлар да бар. Беренчедән, географик яктан уңайлы, тимер юл, автомобиль юллары кисешкән урында, ерак түгел су юлы урнашкан. Икенчедән, транспортның төрле төрләре белән ташуны һәм эре йөк агымнары булуны тәэмин итә торган алга киткән транспорт инфраструктурасы.

Уңайлы транспорт-географик хәле, хезмәт ресурслары, бизнесны оештыру һәм алып бару өчен зур мөмкинлекләр, район үсешенә конкурентлы өстенлекләрен булдыралар.

Буа муниципаль районы икътисады югары житештерү потенциалы белән характерлана.

2015 елда тулай территорияль продукт 10 879,2 млн. сум яисә алдагы ел дәрәжәсенә карата 110,1% тәшкил итте (2014 елда-9792,9 млн. сум.)

2015 елда район сәнәгать предприятиеләре тарафыннан 4 469160 мең сумлык продукция төяп озатылган, бу 2014 елның шул ук чоры белән чагыштырганда 23% ка күбрәк. Житештерү индексы 113,7% тәшкил иткән.

1 рәс. Сәнәгать предприятиеләре тарафыннан млн. сум күләмендә төяп озатылган продукция күләме.

2015 ел нәтижеләре буенча Буа муниципаль районы икътисадын һәм социаль өлкәсен үстерүгә финанслауның барлык чыганакалары исәбенә төп капиталга 2,26 млрд. сум инвестицияләр үзләштерелгән, бу 2014 ел дәрәжәсеннән 64,7 %ка кимрәк. Шуның 262,5 млн.сумы-эшкәртү сәнәгәте, 299 млн. сумы энергетика предприятиеләре

тарафыннан үзләштерелгән. Район предприятиеләре производстволарны реконструкцияләү һәм модернизацияләү буенча инвестицион проектларны гамәлгә ашыруны дәвам итәләр. «Авангард» ЖЧЖдә бүленгән ярымтуш дуңгыз һәм сыер ите житештерү һәм сату, ит продукциясен саклау суыткычы белән сугым цехы, шулай ук казылык һәм ит эшләнмәләре, ярымфабрикатлар, пилмән житештерү эшләтеп жибөрелде.

Буа муниципаль районында Татарстан Республикасының Идел алды икътисади зонасында алдынгы төзелеш комплексларының берсенә ия. 2015 елда төзелеш оешмалары тарафыннан төзелеш подряд килешүләре буенча 1,446 млрд. сумлык эшләр башкарылган, бу 2014 елның шул ук чоры белән чагыштырганда 37%. 2015 елда торак төзелешендә гомуми мәйданы 15,064 мең кв. метр булган торак файдалануга тапшырылган, бу 2014 ел дәрәжәсенә карата 79 %. Төзелеш комплексы предприятиеләре финанс һәм икътисади кризис шартларында аеруча нык зыян күргән. Районның федераль һәм республика максатчан программаларын тормышка ашыруда катнашуы килеп туган проблемаларны минимальләштерергә мөмкинлек бирде.

Торак-коммуналь хужалык проблемалары актуаль булып кала. Алар гомуми характерга ия һәм күпчелек муниципаль берәмлекләргә хас. Төп фондларның тузуы дәвам итә, инженерлар белән тәэмин итү системасының ышанычлылыгы һәм тотрыклылыгы кими.

Агросәнәгать комплексында 2015 елда 4,1 млрд. сумлык тулай авыл хужалыгы продукциясе алынган (2014 ел белән чагыштырганда 114%).

1 нче таблица

Продукциянең төп төрләрен житештерү:

Продукция төренең исеме	Житештерелгән, тонна				
	2011	2012	2013	2014	2015
Бөртек	182600	134200	132805	145462	127727
Шикәр чөгәндере	285200	285000	331378	195830	275416
Бәрәңгә	797,5	1093,4	652	470,3	1206,4
Сөт	34187,1	34458,5	31961	35012,3	35343
Ит тере килеш	15156,8	15319,1	15157,7	15304,9	15437

2015 елда ваклап сату әйләнеше 3,37 млрд.сум тәшкил итте һәм 2014 ел белән чагыштырганда, гамәлдәге бәяләрдә 2% ка артты.

2015 елда халыкка түләүле хезмәтләр күрсәтүнең барлык секторларында 871,87 млн.сумлык күрсәтелгән, бу 2014 ел белән чагыштырганда 110,6%.

2011-2015 елларга уртача хезмәт хакын анализлау аның Буа муниципаль районы халкы өчен уңай динамикасы турында сөйли. (2 нче таблица).

2нче таблица

	2011 ел	2012 ел	2013 ел	2014 ел	2015 ел
Уртача айлык хезмәт хакы, сумнарда	13839,4	15812,7	18236,4	19963,6	21425,5
узган елга карата %	116,5	114,26	115,33	109,47	107,32
шул исәптә, тармаклар буенча:					
Эшкәртү житештерүе	12411	16410	18219	21064	21921
Авыл хужалыгы	9869	11361	13213	15578	15346
Электрэнергия, газ, су житештерү һәм бүлү	33040	31776	37833	40524	41360
Сәламәтлек саклау һәм социаль хезмәт күрсәтү	12027	14369	16502	18678	19897
уртача хезмәт хакы дәрәжәсе район буенча, %	86,9	90,9	90,5	93,6	93
Мөгариф	11947	14955	17687	19737	19928

уртача хезмэт хагы дәрәжәсе район буенча, %	86,3	94,6	96,9	98,9	93
Мәдәният	8334	9700	11905	15072	15415,1
уртача хезмэт хагы дәрәжәсе район буенча, %	60,2	61,34	65,28	75,5	71,95

Уртача хезмэт хагы анализы:

2011-2015 елларда хезмэт хагы үсеше икътисадның һәм бюджет өлкәсенә барлык тармакларында да диярлек үсте. Иң зур үсеш электр энергиясе, газ һәм су житештерү һәм бүлү предприятиеләрендә, аннары эшкәртү производствосында күзәтелә. Бюджет өлкәсендә сәламәтлек саклау, мәгариф. Хезмэт хагы артуга карамастан, хәзерге көнгә кадәр Икътисад тармаклары буенча хезмэт хагын дифференциацияләү проблемасы кала.

2.2. Буа муниципаль районының үсеш потенциалы

2.2.1. Уникаль табиғый-ресурс потенциалы

Буа муниципаль районында төрле табиғый байлыklar запасы бар.

Районның *жир ресурслары*-әһәмиятле табиғый байлыklarның берсе. Буа муниципаль районы жирләренә гомуми мәйданы 154,5 мең га тәшкил итә, жир фондының төп өлешен авыл хужалыгы жирләре алып тора, аларның мәйданы-134,1 мең га (87%).

Знче таблица

Буа муниципаль районының жир мәйданын бүлү структурасы

күрсәткечләр	мең. га
Жирләренә гомуми мәйданы, алардан:	154,5
Торак пунктлар жирләре	8,4
Авил хужалыгы жирләре	134,12
Авил хужалыгы жирләре мәйданы-барлыгы	126,6
шул исәптә:	
Сөрүлек	98,7
анардан чөчү мәйданы (парсыз)	
-күпеллык үләннәр	0,3
-печәнлек	0,047
-көтүлек	29,6
Урман фонды жирләре	9,7
Су фонды жирләре	0,2

Район өчен ландшафтларның күптөрлелеге хас. Хужалык-эчә торган һәм житештерү өчен су белән тәэмин итүнең төп чыганагы-артезиан скважиналары.

Климат уртача континенталь - жылы кыска жәй һәм уртача салкын кыш. Соңгы вакытта климат кышкы чорда жылыну тенденциясенә ия. Салкын көннәр саны елда 125-130 тәшкил итә. Явым-төшемнәр тигез түгел, ел дәвамында норманың 50 дән 230% ына кадәр була, елына уртача 340 дән 570 мм кадәр туры килә.

Урман ресурслары. Районның күпчелек өлеше дала зонасында урнашкан, урманнар мәйданы 9681 га тәшкил итә.

Су ресурслары. Буа шәһәрәннән 5 км ераклыкта Буа муниципаль районы территориясен Зөя елгасы кисеп үтә, аның көньяктан төньякка таба, Идел елгасына каршы юнәлеше бар. Зөя Идел елгасының уң кушылдыгы булып тора. Шәһәрнең көнчыгышынан 1 км ераклыкта Зөя елгасының уң кушылдыгы булган Карла елгасы ага.

Файдалы казылмаларның минераль чимал базасы. Буа муниципаль районы территориясендә файдалы казылма ятмалары бар. Бу-керамзит чимал, кирпеч балчыклары, известьташ, ком, вак таш чыганагы.

Табиғый-ресурс потенциалының характеристикасына стратегик перспективада үз чишелешен таләп итә торган экологик ситуация дә зур йогынты ясый.

Ел саен оештырылган ташлаулар чыганакаларыннан 11,05 мең тонна пычраткыч матдөләр килә, шуларның 10,959 мең тоннасы газ чистарту җайланмалары белән тотыла һәм зарарсызлана. Тотылу проценты 88,9%. Агынты суларны агызу күләме-1,54 млн. куб. м. биологик чистарту корылмаларында хужалык көнкүреш юынтыларын чистарту башкарыла. Буа муниципаль районында ел саен 396,7 мең тонна калдык барлыкка килә, аларның 245,1 мең тоннасы-терлекчелек калдыклары, 9,9 мең тонна көнкүреш калдыклары, 141,6 мең тонна сәнәгать калдыклары. Каты көнкүреш калдыкларын урнаштыру каты көнкүреш калдыклары полигонында башкарыла.

Кыска вакыт эчендә каты көнкүреш калдыкларын утилизацияләү проблемасы, шәһәр территориясендә торак төзелешә үсешен исәпкә алып, район өчен иң мөһим проблемаларның берсенә әверелә. Хәзерге вакытта полигон тулган, аңа көн саен 100-110 м3 көнкүреш калдыклары чыгарыла. Буа шәһәрендә Каты көнкүреш калдыклары полигонының 2 һәм 3 чиратын төзүгә проект-смета документлары бар, әмма төзелеш эшләре финансланмау сәбәпле тоткарлана (2012 елның 4 кв. бәяләрендә смета бәясе-95058 мең сум).

2.2.2. Демографик һәм хезмәт потенциалы

Буа муниципаль районының икътисади үсеш перспективалары кешенең интеллектуаль һәм физик мөмкинлекләре, аларны тормышка ашыру мөмкинлекләре, халыкның гомуми мәдәни һәм белем бирү дәрәжәсе белән билгеләнә.

2015 елның 1 гыйнварына Буа муниципаль районында халык саны 44 267 кеше, ягъни Татарстан Республикасы халкының гомуми саныннан 1,15% тәшкит итә (3855 мең кеше).

Район халкының милли составы күп милләт вәкилләре (65% ка якын) тарафыннан тәкъдим ителгән. Район аерым милләتلәр һәм дини төркемнәр арасындагы мөнәсәбәтләрдә киеренкелек булмау белән характерлана. Демографик вәзгыять халык санының кимүе белән характерлана, аның сәбәпләре-туучылар санының түбән булуы һәм үлчеләр санының югары дәрәжәсе.

2010 елдан бирле демографик вәзгыятьне характерлаучы күрсәткечләргә анализлау күрсәткәнчә, 2015 елда, 2000 ел белән чагыштырганда, 8,7% ка күбрәк туган, ул 10,7% ка кимрәк үлгән. Халыкның табигый кимүе кимегән.

4нче таблица

2010-2014 елларда Буа муниципаль районында халык саны динамикасы.

Еллар	Даими яшәүче халык саны, мең кеше *	Туучылар саны, кеше.	Үлчеләр саны, кеше.	Үсеш (+), кимү (-), кеше.	табигый кимү, 1000 кешегә, кеше.
2010	45144	526	776	-250	- 5,5
2011	45459	495	670	-175	- 3,8
2012	45106	517	710	-193	- 4,3
2013	44888	521	668	-147	- 3,3
2014	44596	552	697	-145	- 4,8
2015	44267	572	693	-121	- 3

* хисап елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына

Халык санын фаразлау халык санын киметүне күздә тоту.

Агымдагы вәзгыятьне анализлаудан, ягъни тууны һәм үлем-китемне исәпкә алудан чыгып шуны әйтергә була: халык санының артуы бары тик шәһәр җирлегендә генә көтелә, фаразлаулар буенча барлык авыл җирлекләрендә дә халык саны сизелерлек кимиячәк.

Буа муниципаль районында барган миграция процесслары аның тормыш өчен җәлеп итүчәнлегә җитәрлек булмавын күрсәтә. Эшкә яраклы халык, нигездә, Казан шәһәрен эш урыны итеп сайлыйлар. Өстәвенә, анализ күрсәткәнчә, китүчеләрнең күбесе – югары квалификацияле яшь белгечләр.

5нче таблица

Халыкның миграция хәрәкәте

Килүчеләр саны, кеше					Китүчеләр саны, кеше					Халыкның миграцион үсеше (+), кимүе (-)				
2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
110	134	117	135	127	124	142	138	154	144	-139	-77	-208	-184	-170
1	3	9	9	5	0	0	7	3	5					

Хезмэт потенциалын характерлаучы төп күрсәткечләр хезмэт базарындагы тотрыклылыкны күрсәтә. (6 нчы таблица).

6 нчы таблица

2010-2015 елларда Буа муниципаль районының хезмэт базарындагы хәлне тасвирлый торган күрсәткечләр динамикасы

№	күрсәткечләр	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Икътисади актив халык, мең кеше	21,3	21,3	21,2	20,8	20,8	20,7
2	икътисадта мөшгульләр, мең кеше	20,2	20,3	20,3	20	19,9	19,9
	икътисади актив халыкка карата %	94,8	95,3	95,8	96	96,2	96,2
3	Халыкны эш белән тәэмин итү үзәгендә теркәлгән эшсезләр саны (хисап елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына) кеше	272	274	271	140	118	96

2015 елда исәптә торучы эшсез гражданның составы:

Белем дәрәжәсе буенча: югары һөнәри белемле – 13 кеше, урта һөнәри белемле – 22 кеше, гендер составы буенча - ир – атлар-40 кеше, хатын-кызлар-56 кеше.

Эшчеләрнең күп өлеше эре һәм урта предприятиеләрдә тупланган.

2015 елда теркәлгән эшсезләр саны районның икътисади актив халкынан 0,46% тәшкил иткән, бу Татарстан Республикасы буенча 0,8% дәрәжәсендә.

Буа муниципаль районының хезмэт базарының стратегик өстенлекләренә хезмэт потенциалының сыйфат характеристикасы керә-чагыштырмача югары квалификацияле һәм эшчеләрнең белемлеге. Проблемаларның берсе-белгечләр санының шактый кимүе.

Буа муниципаль районында вакантлы эш урыннары булган очракта, житештерү өлкәсендә кадрларга ихтыяж канәгатьләнделә алмый, бу икътисади үсешнең потенциал мөмкинлекләрен тоткарлый торган факторларның берсе булып тора.

2015 елның 1 гыйнварына пенсионерлар саны 14,95 мең кеше тәшкил иткән. Россия Федерациясе Пенсия фонды идарәсе фаразлары буенча Буа муниципаль районында пенсионерлар саны артачак.

Бу хезмэт ресурсларын яңадан торгызуда тоткарлаучы фактор булчак һәм эшкә яраклы халыкка демографик йөкләнешнең артуын билгеләячәк.

Шуңа бәйле рәвештә, Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсешендәге төп бурычларның берсе булып, икътисадның конкурентлылык сәләтенең һәм районның инвестицион жәлеп итүчәнлегенең матди булмаган факторы буларак хезмэт ресурслары сыйфатын күтәрү, кеше потенциалын оптималь бүлү һәм куллану тора.

Тулаем район буенча да, аерым жирлекләрдә дә хезмэт ресурслары белән хәлне жайга салу өчен житештерү-техник базаны модернизацияләүгә һәм халыкның арта барган социаль ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән барлык комплекс чараларны гамәлгә ашыру таләп ителә.

2.2.3. Сәнәгать потенциалы

Буа муниципаль районының сәнәгать потенциалы зур, ул Идел алды икътисади зонасында сәнәгать үзәге булып тора. Район икътисады структурасы авыл хужалыгы

продукциясен житештерү һәм эшкөртүгә, машина һәм жиһазлар житештерүгә, эзер металл эшләнмөләр житештерүгә юнәлдерелгән.

Күп кенә предприятиеләр эчке базарда да, тышкы базарда да уңышлы көндөшлек итә. «Буа шикәре» ЖЧЖ, «Русский стандарт Водка» ЖЧЖнең «Буа спирт заводы» филиалы, «Зеленодольск сәт эшкөртү комбинаты» АЖнең Буа филиалы, «Буа машина төзелеше заводы» ЖЧЖ, «Әхмәт ЭМЗ»ЯАЖ кебек предприятиеләрнең продукциясе республикадан читтә дә билгеле. Предприятиеләр муниципаль район икътисадына зур өлеш кертә. Төяп озатылган житештерү күләменең иң зур өлеше нәкъ менә шушы тармакларга туры килә.

7 нче таблица

Сәнәгать житештерүенең төп күрсәткечләре

Күрсәткечләр	2010ел	2011е л	2012е л	2013е л	2014е л	2015 ел
Тулаем территориаль продукт күләме-ВТП, млн. сум	6067,4	7280,6	8032,8	8455,6	9792,9	10879,2
Үзләре житештергән төяп жибәрелгән товарлар, башкарылган эшләр һәм хезмәтләр күләме, млн. сум	2582,2	2202,9	3045,2	3189,4	3671	5070,9
Сәнәгать житештерүе индексы, %	81,2	95	147,6	99	112,5	113,7

Буа муниципаль районының тулаем территориаль продуктының үсеше сәнәгатьнең, авыл хужалыгының интенсив үсеше белән бәйлә. Эшкөртү сәнәгатенең төп тармаклары, элеккегечә үк, районда азык-төлек сәнәгәте, аннары машина төзелеше һәм металл эшкөртү булып калачак.

Сәнәгәткә 5 предприятие төкәдим ителгән: «Буа шикәре» ЖЧЖ, «Русский стандарт Водка» ЖЧЖнең «Буа спирт заводы» филиалы, «Зеленодольск сәт эшкөртү комбинаты» АЖнең Буа филиалы, «Буа машина төзелеше заводы» ЖЧЖ, Буа муниципаль районының Лоци станциясендәге «Әхмәт ЭМЗ»ЯАЖ.

«Буа шикәре» ЖЧЖ уңышын эшкөртү буенча эш нәтижәләре, житештерүчәнлекне тәүлегенә 6 мең тоннага кадәр житкереп, предприятиене реконструкцияләргә кирәклеген күрсәттеләр. Шуңа бәйлә рәвештә, заводны модернизацияләү турында карар кабул ителде, ул азык-төлек бүлеген киңәйтү һәм чөгәндер эшкөртү, су чистарту цехларының, киптерү бүлекләренең технологик жиһазларын өлешчә яңартуны, шулай ук Казан-энергетика жиһазларын алмаштыруны күздә тотта. 2015 елның 1 октябренә проект куәте тәүлегенә 5 мең тонна, 2016 елда-тәүлегенә 6 мең тонна, 2017-2018 еллар. Тәүлегенә 7,2 мең тонна һәм 2030 елга-10 мең тонна. Төп проблема-инвестицион кредитны субсидияләү.

2012 елның апрелендә Буа спирт заводы «Русский Стандарт арагы» ЖЧЖ модернизациясен төгәлләде. Завод спирт житештерү буенча иң яхшы дөнья тәҗрибәләре нигезендә (2011 елга кадәр завод Татспиртпромныкы иде) модернизацияләнде. Белгечләр тарафыннан браго-ректификация жайланмасы жиһазларын тулысынча монтажлау уңышлы тәмамланган, 4 эксплуатация скважинасы борауланган, скважиналар белән БСЗ тоташтыручы су үткәргеч сузылган, биологик чистарту корылмаларын төзү һәм эшләтеп жибәрү проекты уңышлы тәмамланган, ашлык эшкөртү жиһазлары монтажланган, жиһазлар файдалануга тапшырылган, егәрлекне 20% ка арттыру максатыннан котельный яңартылган һ. б.

2015 елның июлендә Буа муниципаль районында дуңгыз һәм сыер итенең аерым ярымшарын житештерү һәм сату, ит продукциясен саклауны суыткыч белән сугым цехы, шулай ук казылык һәм ит эшләнмәләре, ярымфабрикатлар, пилмән житештерү эшләтеп жибәрелде. Тулы куәтенә чыгу өчен елына 1200 баш мөгезле эре терлеккә исәпләнгән симертү майданчыгы төзүгә, дуңгызчылык комплексын елына 210 мең башка кадәр арттырырга кирәк.

Буа муниципаль районы азык-төлек сәнәгатенең хәзерге торышын анализлаудан чыгып, тармакның үткән казанышларын анализлап, төп продукция төрләре житештерү буенча азык-төлек сәнәгате предприятиеләре үсешенең иң ихтимал перспектив юлларын ачыкларга мөмкин.

Районның азык-төлек сәнәгате предприятиеләренә техник яктан яңадан коралландыру, яңа технологияләр кертү өчен шартлар тудыру, шулай ук заманча нигездә производстволарны реконструкцияләү һәм модернизацияләү, конкуренциягә сәләтле яңа, югары технологияле производстволар булдыру буенча эшләр башкару зарур, бу тармак үсешенең тотрыклы югары темпларын тәэмин итәргә, предприятиеләрнең бюджет нәтижәләлеген арттырырга мөмкинлек бирерчәк.

Булган ресурс потенциалы һәм үсеш сценарие нигезендә, Буа муниципаль районының сәнәгать житештерүендә алга таба халык ягыннан да, шулай ук башка муниципаль берәмлекләр халкыннан да ихтыяж зур булган азык-төлек продуктларын житештерүне үстерүне дәвам итәрчәк.

Сәнәгать житештерүен үстерүнең төп максаты булып тора:

- сәнәгать житештерүе үсеше темпларының артуы;
- конкуренциягә сәләтле продукция чыгаруны арттыру һәм сату базарын киңәйтү;
- житештерү куәтләрен эш белән тәэмин итүне алга таба арттыру;
- сәнәгатьтә югары технологияләрне үстерүгә юнәлеш бирү;
- гамәлдәге производстволарны үстерү һәм яңа производстволарны ачу;
- продукция чыгаруда өстәмә кыйммәтнең өлешен арттыру;
- зыянсыз предприятиеләр өлешен һәм уңай социаль рентабельле предприятиеләр өлешен арттыру;
- уртача хезмәт хакын Татарстан Республикасында билгеләнгән минималь, норматив күрсәткечтән түбән булмаган темпларда арттыру.

2.2.4. Агросәнәгать комплексының потенциалы

Буа муниципаль районының азык-төлек житештерү буенча потенциалы зур. Татарстан Республикасы районнары арасында тулаем авыл хужалыгы продукциясе житештерү күләме буенча алдынгы позицияләрнең берсен алып тора, ул Татарстан Республикасында ит, сөт, ашлык, шикәр чөгәндере житештерүчеләренң берсе. 2015 ел нәтижәләре буенча авыл хужалыгы продукциясе житештерү фактик бәяләрдә яқынча 4,1 млрд. сум күләмендә.

Районда агросәнәгать комплексы өлкәсендә 11 авыл хужалыгы предприятиесе һәм 68 крестьян (фермер) хужалыгы эшчәнлек алып бара.

Авил хужалыгы жирләренең гомуми мәйданы 126,6 мең га тәшкит итә, шул исәптән сөрүлек жирләре-98,7 мең га, печән чабу-0,047 мең га, көтүлекләр-20,6 мең га.

Район, республика кебек үк, тәвәккәл игенчелек зонасына керүенә бәйлә рәвештә, үсемлекчелек продукциясен житештерү тотрыксызлыгы белән аерылып тора. Мәсәлән, 2011 елда бөртекле һәм кузаклы культураларның тулаем жыемы 182,6 мең тонна тәшкит итсә, 2012 елда – 134,2 мең тонна (2011 елга карата 73,5%), 2013 елда – 132,8 мең тонна (2012 елга карата 99%), 2015 елда – 127,7 мең тонна (2014 елга карата 87,9%). Бөртекле культураларның уңдырышлылыгы еллар буенча 36,0 ц/га, 28,2 ц/га, 25,2 ц/га һәм 22,0 ц/га тәшкит итә. Кимүнең сәбәбе-жәйге чордагы аномаль метеорологик күренешләр.

Узган ел шикәр чөгәндереңең тулай жыемы 275 мең тонна тәшкит иткән, уңдырышлылык-гектардан 350 центнер. Бу культураны сатудан 495 миллион сумнан артык акчалата керем алу көтелә, ягъни 1 гектар чөгәндер 62,8 мең сумлык продукция бирерчәк, чагыштыру өчен 1 гектар бөртекчеләренә 18,6 мең сумлык продукция бирә.

Үсемлекчелек продукциясен житештерүдәгә хәлнең тотрыксыз булуын һәм еш кына уңыш һава шартларына бәйлә булуын исәпкә алып, алдагы план терлекчелек продукциясен житештерү темпларын арттыру бурычы куела, чөнки бу тармак даими акча керү чыганагы булып тора.

Районның авыл хужалыгы оешмаларында 23,8 мең баш эре мөгезле терлек бар, шул исәптән 6,4 мең сыер. Дуңгызлар саны-62,8 мең баш. 100 га авыл хужалыгы

жирлөрөнө 33,5 шартлы терлек бар, бу республика буенча уртача 19,8 шартлы терлек дигән сүз.

Сөт житештерү 35 мең190 тонна тәшкит итөчөк, узган елга карата үсеш 101%, ит житештерү – 15,3 мең тонна, узган ел белән чагыштырганда.

2015 елда терлекчелек продукциясен сатудан кертгән табыш 2 млрд.96 млн. сум тәшкит итө (2014 ел дәрәжәсенә карата 107%). Район буенча уртача бер шартлы терлеккә терлекчелек продукциясен сатудан алынган акчалата керем 52,6 мең сум тәшкит итөчөк.

Үсемлекчелек, терлекчелектөгә бүгенге вәзгыять.

Районда аграр житештерүнең потенциалы үсеш берничә сәбәп белән тоткарлана:

1.Соңгы еллардагы катлаулы агрометеорология шартлары районның күпчелек авыл хужалыгы товар житештерүчелөрөнөң финанс хәленә тискәре йогынты ясады, бу түбәндәгеләр өчен мөмкинлек бирми:

- ашламаларны һәм үсемлекләрне саклау чараларын тулы күләмдә сатып алырга;

- матди-техник базаны яңарту;

- * авыл хужалыгы культуралары чөчүлекләрән иминият яклавын тәэмин итәргә.

2. Квалификацияле кадрларга (белгечләргә дә, масса күләм һөнәрләр хезмәткәрләренә дә) кытлык.

2.2.5. Фәнни, кадрлар потенциалы

Буа муниципаль районының хәзергә фәнни потенциалы үз эченә:

Урта һөнәри эзерлек программалары «Буа ветеринария техникумы» ДББУ, «Буа медицина училищесы» ТР урта һөнәри белем бирү дәүләт бюджет мөгариф учреждениесе (техникум) базасында тормышка ашырыла.

Буа муниципаль районы территориясендә югары һөнәри белем бирү системасы Буа филиалы «Социаль белем бирү академиясе» югары белем бирү шәхси мөгариф учреждениесен үз эченә ала.

Ветеринария техникумы булу безнең территориядә ресурс үзгә булдыру мөмкинлегә бирә, бу исә районның кадрлар потенциалын арттыруга, яшьләргә, барыннан да элек, яңа эш урыннары булдыруга ярдәм итә.

Буа-Идел алды икътисади зонасының үзгә. Анда сәнәгать предприятиеләре шактый. Шәһәр шактый зур кеше потенциалына ия, ул ярдәм итә, шул исәптән урта белем бирү системасын үстерү хисабына да.

Шәһәрнең гамәлдәгә уку йортлары базасында яңа белгечлекләр ачу, шәһәр предприятиеләренә республика башкаласының югары уку йортлары белән үзара хезмәттәшлегә системасын үстерү, районга уку йортлары үзгәнә әйләнергә мөмкинлек бирәчөк. Эш юнәлешләре медицина, авыл хужалыгы, электромонтерлар, гомумтөзелеш эшләре осталары, газ жиһазларын монтажлау буенча белгечләр, пешекче-кондитерлар булырга мөмкин.

2.2.6. Инвестицион потенциал

Якын киләчөккә Инвестицион сәясәтнең төп юнәлеше-Буа муниципаль районы территориясендә инвестицион эшчәнлекне тормышка ашыру өчен уңай шартлар тудыру, инвестицияләр актив килү хисабына икътисади үсешнең югары темпларын тәэмин итү.

Буа муниципаль районы-үз илебезнең дә, чит илләрнең дә икътисадка жәлеп итү өчен шактый зур конкурентлы өстенлекләргә ия. Аларгатүбәндәгеләр карыйлар:

районның электр энергиясе белән тәэмин ителеше (Буа РЭСы-сәгатенә 128,1 млн кВт электр энергиясе житештерелә);

авыл хужалыгы өчен яраклы жирләр, жирлек жирләре, житештерү мөйданчыклары булу;

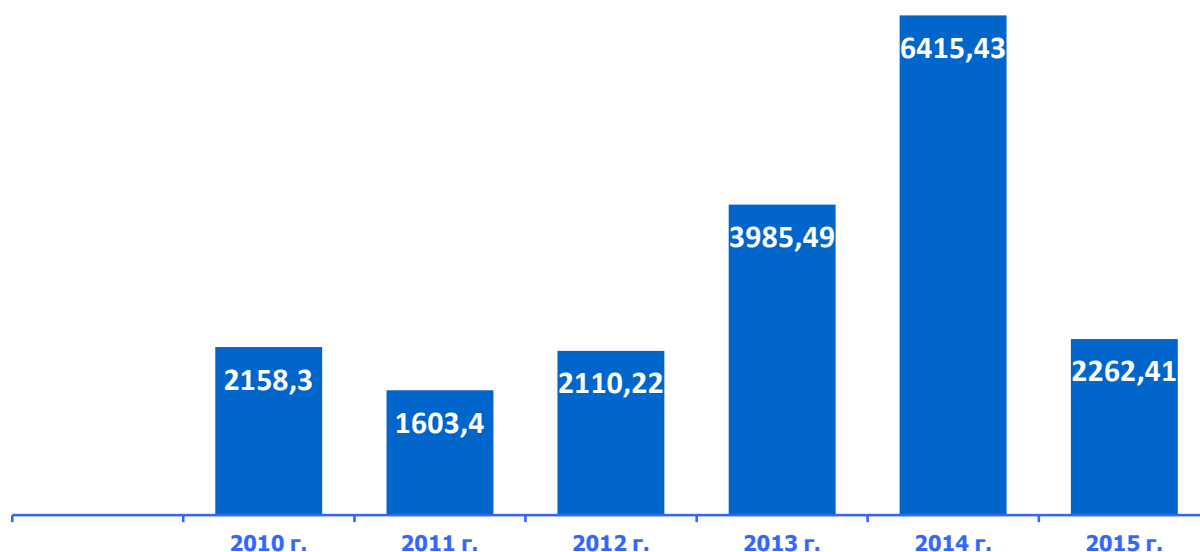
чагыштырмача түбән бәясә жирнең;

булу чагыштырмача арзанлы квалификацияле хезмәт ресурслары;

түбән үзкыйммәтә төзелеш торак, Сәнәгать һәм коммерция күчөмсөз милек;

үсеш алган транспорт инфраструктурасы;
 тимер юл транспорты;
 автомобиль юллары;
 элемтә һәм телекоммуникацияләр белән тәмин ителеш;
 алга киткән банк һәм иминият секторы икътисад;
 этникара һәм конфессияара татулык;
 районда сәяси тотрыклылык;

Булган конкурентлы өстенлекләре аркасында районда актив инвестицион сәясәт алып барылды. 2010-2015 еллар эчендә төп капиталга инвестицияләр үсеш тенденциясенә ия булды һәм аларны тәшкил итте 18,5 млрд.сум.

2 рәс. Буа муниципаль районының 2010-2015 елларда төп капиталына инвестицияләр динамикасы (млн. сум)

2.2.7. Социаль потенциал

Буа муниципаль районының социаль потенциалы социаль өлкәдә сәламәтлек саклау, мөгариф, мәдәният, физик культура һәм спорт, торак белән тәмин итү кебек тармак системаларының үсеш дәрәжәсе белән характерлана.

2015 ел нәтижәләре буенча районда жан башына айлык акчалата керем 19416,2 сум тәшкил иткән, бу 3 яшәү минимумы (2015 елның дүртенче кварталы өчен 6481 сум).

2.2.7.1. Сәламәтлек саклау сферасы потенциалы

Буа муниципаль районы-сәламәтлек саклау системасының югары дәрәжәсе белән.

Халыкның сәламәтлеге күрсәткечләре шактый дәрәжәдә медицина хезмәте күрсәтүнең дәрәжәсенә һәм сыйфатына бәйле, моны сәламәтлек саклауга, табиблар һәм урта медицина хезмәткәрләре белән тәмин ителешенә, койкаларга, аларның мәшгульлегенә бәйле чыгымнар буенча бәяләргә мөмкин (8 нче таблица).

8 нче таблица

Медицина учреждениеләре челтәре һәм медицина кадрлары турында мәгълүмат

№	Күрсәткечләр	2014	2015	2016	2017	2018
1	Муниципаль сәламәтлек саклау учреждениеләрендә эшләүче хезмәткәрләр саны-кеше	639	566	572	564	639
2	Барлык белгечлек табиблары саны, кеше	79	79	82	83	85
	10000 халыкка	18,0	18,0	18,6	19,3	19,7

3	Урта медицина персоналы саны, кеше	358	360	363	368	357
	10000 халыкка	80,2	81,9	83,4	85,4	82,9
4	Больничный койкалар саны, кол-во	207	208	208	191	191
	10000 халыкка	48,8	47,3	47,8	44,3	44,3
5	Сәламәтлек саклау учреждениеләренәң төп капиталына инвестицияләр, млн. сум.					

Сәламәтлек саклау системасының үсеш потенциалы, социаль хәленә, керем дәрәжәсенә һәм яшәү урынына карамастан, районның һәр кешесенә медицина ярдәмен ала алырлык итеп тәэмин итәргә мөмкинлек бирә. Шулай итеп, соңгы 5 елда туучылар коэффициентлары 12,4 тән 8,6 га кадәр кимегән. Халыкның гомуми үлеме 15,7 дән 15,5 кә кадәр кимегән, шул исәптән эшкә яраклы халык арасында – 521,2 дән 514,3 кә кадәр. Кан әйләнеше системасы авыруларынан үлчеләр саны 877,3 тән 692,7 кә кадәр (яңа барлыкка килүдән – 205,2 дән 172,2 гә кадәр – 141,4 тән 114,1 кә кадәр) кимедә.

Көтелгән гомер озынлыгы 2010 елдан 68,3% ка артты һәм 2018 елга 74,18 не тәшкил итте.

Ашыгыч медицина ярдәмен 2 бригада (фельдшер) күрсәтә. 2018 елга хастаханә койкалары саны-191, халыкның тәүлек бие эшли торган койкалар белән тәэмин ителешә 10 мең кешегә 44,3 не тәшкил итте.

Шуңа да карамастан, халык санының дәрәжәсә югары булып кала бирә. Кан әйләнеше системасы, яман шеш авырулары, ВИЧ-инфекциялеләр авыруларының югары дәрәжәсә билгеләнә. Социаль әһәмиятле авырулар-туберкулез, хроник алкогольизм, наркомания күрсәткелләре – Татарстан Республикасы буенча уртача күрсәткелтән түбәнрәк.

Табигий кимү күрсәткелче кимү тенденциясенә карамастан, районда хәзерге көнгә кадәр туучылар санын үлчеләр санынан арттыру ягына таба бара алмаганнар.

2.2.7.2. Мәгариф потенциалы

Мәгариф системасы жәмгыять һәм тулаем икътисад ихтыяжларына туры килә торган кеше капиталын формалаштыруны тәэмин итә.

Буа муниципаль районының мәгариф системасы 79 мәгариф учреждениесен үз эченә ала, шулардан: 33 гомуми белем бирү учреждениесе, 43 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе, 3 өстәмә белем бирү учреждениесе. Район мәктәпләрендә 4 612 укучы белем ала, балалар бакчаларына 2033 бала йөри.

Статистика нигезендә, соңгы 7 елда районда 3551 бала туган.

9 таблица

еллар	туу (шәһәр)	туу (авыл)	барлығы
2009	265	237	502
2010	327	199	526
2011	321	174	495
2012	329	188	517
2013	374	147	521
2014	353	127	480
2015	319	191	510
Барлығы	2288	1263	3551

Таблицадан бүгенге көндә 1430 бала мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә йөрми, шуларның 1400гә якыны 0 яшьтән алып 3 яшькә кадәрге балалар.

Мәктәпкәчә белем бирүнең үтемлелеген генә түгел, сыйфатын да арттыру актуаль бурыч булып тора. Балаларны төрле яклап үстерергә һәм аларны мәктәптә укуга әзерләргә кирәк.

Буа муниципаль районында гомуми белем бирү учреждениеләрендә сыйныфларның уртача тулылыгы: шәһәр буенча -22,46 кеше; авыл буенча -7,58 кеше.

Нисбәт: укучы-укытучы.

10 нчы таблица

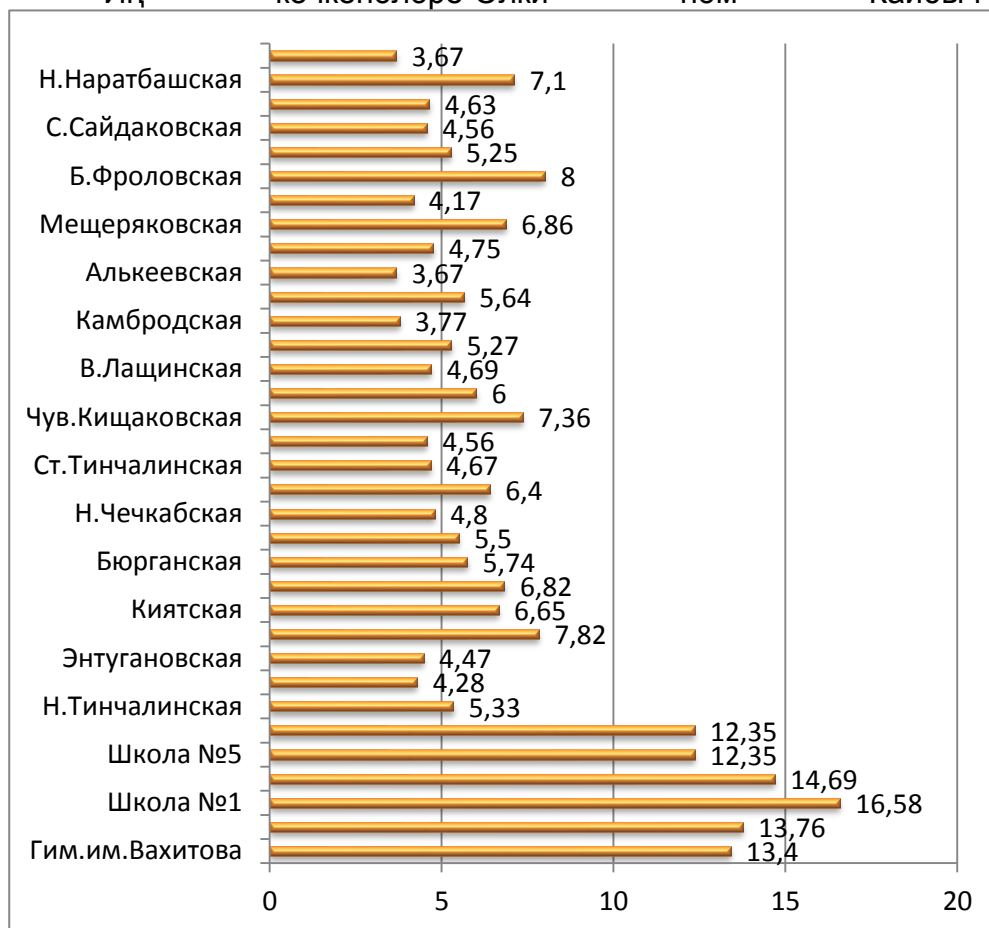
№	БУ	Укытучылар саны	Укучылар саны	Укучының укытучыга нисбәте
1	Шәһәр	198	2725	13,76
2	Авил (урта БУ)	229	1498	6,54
3	авыл (төп БУ)	128	389	3,04
4	Барлыгы авыл	357	1887	5,29
5	Барлыгы	555	4612	8,31

Диаграмма укучының авыл һәм шәһәр гомуми белем бирү учреждениеләре арасында укытучыга нисбәтен күрсәтә. (дөгә.Өч)

Иң зур күрсәткечләр 1-16, 58 нче урта мәктәпләрдә.

Иң кечкенәләре-Өлки һәм Кайбыч

мәктәпләре-3,67.

3 рис

11таблица

2030 елга кадәрукытучы- укучы нисбәте.

№	Белем бирү учрежденияләре	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2025	20-25-2030
1	Шәһәр	14,7	13,7	14,4	14,8	15,1	15,4
2	Авил (урта)	6,25	6,1	5,9	5,83	5,5	5
3	Авил (төп)	4,8	4,65	4,51	4,42	4	3,5

Таблица нигезендә, шәһәр мәгариф учреждениеләрендә укучы-укытучының нисбәте арта, ә авыл мәктәпләрендә исә кими. Бу шәһәрдә балалар санының артуы һәм авылларда аларның кимүе белән бәйлә.

2.2.7.3. Мәдәният

Буа муниципаль районында 36 китапханә, 59 мәдәни-ял итү тибындагы учреждение, 1 өстәмә белем бирү учреждениесе, драма театры, 2 музей эшли.

Муниципаль мәдәният һәм сәнгать учреждениеләрендә 240 кеше хезмәт итә.

Районда 5775 катнашучы йөри торган 468 клуб оешмасы үз эшчәнлеген башкара. Аларның 354е үзешчән халык ижаты формасында, шул исәптән 185 е 14 яшькәчә булган 2394 бала өчен.

Муниципаль китапханәләрнең китап фонды 581448 данә китап тәшкил итә, укучылар саны 33975 кеше. Шулай итеп, халыкка китапханә хезмәте күрсәтү 73,8%.

Буа муниципаль районы территориясендә һәрдаим төрле мәдәни проектлар – фестиваль-бәйгеләр, һөнәри сәнгать өлкәсендә дә, үзешчән ижатта да, гастроль-концертлар рәвешендә дә гамәлгә ашырыла.

2.2.7.4. Яшьләр сәясәте

Буа муниципаль районында яшьләр сәясәте учреждениеләре “Форпост-Хокук тәртипләре” ижтимагый тәртип саклау Үзәге тарафыннан тәкъдим ителгән, ул жәмәгать тәртибен саклау буенча яшьләр хокук саклау хәрәкәтенең хокук бозуларны профилактикалау буенча 43 отрядны үз эченә ала. Шуларның 39 ы – мәктәп укучылары, 3 се – студентлар, 1 се – эшче формированияләре. 14 яшьтән 30 яшькә кадәрге яшьләр хокук саклау хәрәкәтендә катнашучылар саны 535 кеше, шул исәптән 425 мәктәп формированияләрендә катнашучы, 100 студент, 10 эшче. Үзәк учреждениесендә 5 хезмәткәр эшли.

105 кешене үз эченә алган Татарстан Республикасы Аграр яшьләр берләшмәсенең район бүлгеге һәм 6 ирекле отрядны берләштергән, 1200 кешене үз эченә алган Иреклеләр хәрәкәте үзәге бар.

97 кешелек Студентлар хезмәт отрядлары эшләп килә.

Гомуми белем бирү һәм махсус урта уку йортлары базасында патриотик тәрбия бирү һәм яшьләрне хәрби хезмәткә әзерләү буенча 7 берләшмә эшли. Аларның 5 се 75 кешелек хәрби-патриотик клуб булса, 2 се 35 кешедән торган эзләнү отряды.

2.2.7.5. Физическая культура и спорт

Буа муниципаль районында даими рәвештә физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнүче 19686 кеше яши (гомуми халыкның 47,17 %). Бу күрсәткеч республикадагы уртача күрсәткечтән сизелерлек артып китә (45,7%)

Буа муниципаль районында мәктәпләрдә 4598 укучы физкультура-сәләмәтләндрерү эшенә жәлеп ителгән, 1419 укучы спорт секцияләрендә шөгыйльләнә (бу белем бирү учреждениеләрендәге гомуми укучылар санының 31% тәшкил итә).

Районда яшәү урыны буенча 128 түгәрәк эшли, шуларның 17 се-спорт юнәлешендә. Анда барлыгы 3596 бала һәм яшүсмер катнашкан.

Әлеге бәяләү күрсәткечен үтәү Буа муниципаль районының спорт мәктәпләре эше белән тәэмин ителә. Спорт инфраструктурасын киңәйтү зарурлыгы туды.

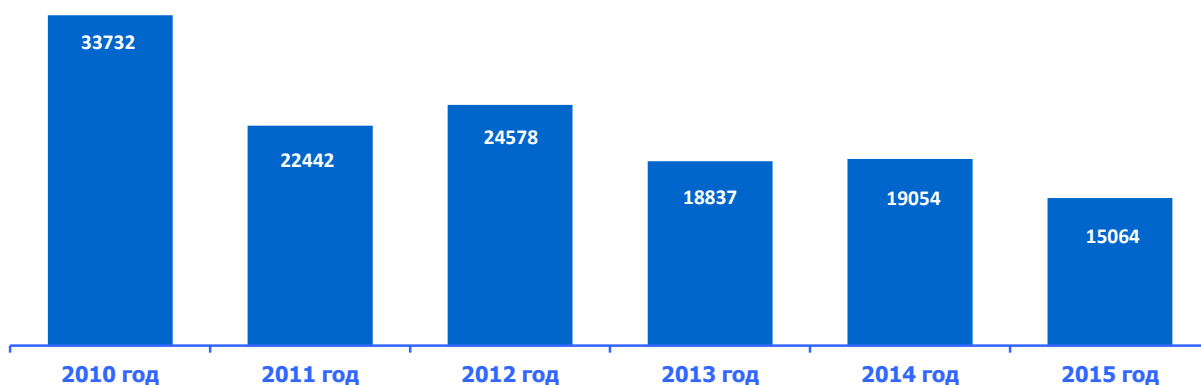
Балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбенең спорт заллары чамадан тыш тулган, үткөрү сәләте түбән һәм республика масштабындагы ярышларны оештыруның заманча таләпләренә туры килми.

Спорт залларында бер үк вакытта спортның төрле төрләре буенча берничә төркем шөгыльләнә. Кичке вакытта спорт белән шөгыльләнүче хезмәт коллективлары саны артты.

Бу өстәмә физкультура-сәламәтләндрү комплексы төзү кирәклеге раслый.

2.2.7.6. Торак белән тәэмин ителеш

Бу муниципаль районы торак фондының гомуми мәйданы 2015 елның 1 гыйнварына 1285 мең кв.м тәшкил иткән. Торак фондының гомуми күләменнән 41,87 % ы(538 мең кв.м.) - шәһәр торак фонды, 747 мең кв. м (58,13%) - авыл жирлегендә. Бер кешегә 2010 елның 1 гыйнварына гомуми мәйданы 25,84 м² булган 29 м² туры килгән. 2010-2014 елларда районда 118,65 мең кв.м. торак файдалануга тапшырылган.

4 рәс. 2010-2015 елларда торак йортларның гомуми мәйданын гомуми кертү динамикасы (м²)

Аерма 2010 елдан башлап, 2010-2012 елларда федераль бюджет хисабына торак сатып алуга субсидия белән тәэмин ителгән Бөек Ватан сугышы ветераннары өчен зур күләмле торак төзү белән бәйле.

Тулаем алганда, торак фондының торышы канәгатьләнәрлек, Бу муниципаль районында күпфатирлы йортларны капитал ремонтлау хисабына.

2.2.8. Финанс потенциалы

Финанс ресурслары Бу муниципаль районының хужалык итүче субъектлары, бюджет системасы, бюджеттан тыш фондларның жирле бүлекчәләре, банк-кредит һәм иминият системалары, фонд базары акчалары үз эченә ала һәм Бу муниципаль районы икътисады үсешенә нәтижәлеләгенә бәйле.

Районның бюджет өлкәсендә уңай динамика күзәтелә, ул, барыннан да элек, Бу муниципаль районы территориясендә барлык чыганаclar хисабына формалаштырылган финанс ресурслары күләменә тотрыклы үсеш белән характерлана.

12 нче таблица

2010-2019 елларга Бу муниципаль районы консолидацияләнгән бюджет керемнәре структурасы һәм динамикасы

№ т/н	Еллар	Керемнәр, мең.	в том числе			Чыгымнар, мең сум.
			салым	салым	кире	

		сум., барлығы	керемнәре		булмаган керемнәр		кайтарылмый торган керемнәр		
			мең сум	%	мең сум	%	мең сум.	%	
1	2010	738 063,5	214 763,4	29,10	52 736,7	7,14	470563,4	63,76	709705,6
2	2011	726 310,0	228 632,5	31,50	23 346,4	3,20	474331,1	65,30	734652,4
3	2012	833 604,4	349 289,4	41,90	33 271,0	4,00	451044,0	54,1	782716,3
4	2013	918 902,7	370 511,1	40,32	28 144,4	3,06	520247,2	56,62	933149,0
5	2014	1033 967,1	357 622,7	34,58	34 920,9	3,37	641423,5	62,00	1061815,0
6	2015	1078219,3	367 937,5	34,15	39 496,3	3,66	670785,5	62,19	1077554,6
7	2016	986344,7	393274,2	39,87	38901,3	3,94	557250,9	56,49	971768,6
8	2017	1067312,9	411713,7	38,57	32632,5	3,05	622966,7	58,39	1039273,6
9	2018	1227649,5	442287,1	36,03	36797,7	2,99	748564,7	60,97	1201160,9
10	2019	1180456,4	424777,5	35,98	25023,9	2,12	730655,0	61,89	1278804,8
11	2020	1100888,2	394 337,9	35,82	21 165,6	1,92	685384,7	62,26	1100888,2
12	2021	1144923,7	399 897,0	34,92	21 165,6	1,85	723861,1	63,23	1144923,7
13	2030	1629583,5	454 654,2	27,90	21 165,6	1,30	1153763,7	70,80	1629583,5

Консолидациялэнгән бюджетның үз керемнәрендә (салым һәм салым булмаган керемнәр) иң зур чагыштырма өлешне салым керемнәре алып тора.

Салым керемнәре арасында иң зур өлеш салымнарға туры килә: НДФЛ – 79,6%, жир салымы -5,4 %, ЕНВД -3,1 %, физик затлар милкенә салым -2,6%.

Соңгы биш елда салым булмаган керемнәр 1,5 тапкырга артты, әмма аларның өлеше 5,5% тан артмый.

Шул ук вакытта Буа муниципаль районының консолидациялэнгән бюджетында кире кайтарылмый торган керемнәр өлеше арту күзәтелә: 2015 елда-62,19%, 2016 елда-56,49%, 2017 елда -58,39 %, 2018 елда-60,97%.

Буа муниципаль районының консолидациялэнгән бюджетында үз керемнәренә өлеше 2014 елда-37,96%, 2015 елда-37,78%, 2016 елда-43,81%, 2017 елда-41,63%, 2018 елда-39,02% тәшкил итә.

Буа муниципаль районы бюджетының социаль чыгымнарының чагыштырма өлеше 2015 елда - 70,7%, 2016 елда – 76,92%, 2017 елда – 73,2 %, 2018 елда – 66,6%, шул ук вакытта бу чыгымнар беренче чиратта, социаль әһәмияткә ия, аерым алганда: балалар бакчалары, гомуми белем бирү учреждениеләре, сәламәтлек саклау һәм спорт, мәдәният, халыкны социаль тәэмин итү хезмәтләре күрсәтүче учреждениеләр.

3. Буа муниципаль районы территориясе үсешенең стратегик өстенлекләре. Буа муниципаль районы үсешенең төп сценарийлары

Республиканың үсеш стратегиясе Татарстан Республикасы Конституциясендә теркәлгән, Татарстан Республикасының күпмилләтле халкы һәм татар халкы ихтыярын чагылдыручы кыйммәتلәргә һәм принципларга таяна.

Димәк, Стратегия кеше һәм граждан хокукларының һәм ирекләренең өстенлеген тәэмин итә, халыкларның тигез хокуклылыгы принципларыннан чыгып эш итә, тарихи, милли һәм рухи традицияләренә, мәдәниятләренә, телләренә саклап калуга һәм үстерүгә, гражданлык татулыгын һәм милләтара татулыкны тәэмин итүгә ярдәм итә, Татарстан Республикасының демократиясен ныгытуга һәм социаль-икътисадый үсешен тизләтүгә юнәлдерелгән.

Стратегия өчен төп хезинә - кабатланмас һәм ирекле шәхес, ул үз-үзең һәм тирә-юньдәгеләр белән генә түгел, ә киләчәк буыннар белән ирекле ихтыяр көче белән эш итү өчен җаваплылыкны аңлый.

Кеше-үзкыйммәтлелек; аны үстерү һәм камилләштерү өчен уңайлы шартлар тудыру-Стратегиянең иң югары максаты. Шулай ук вакытта кеше капиталы - заманча икътисадның нигезе, глобаль конкуренциядә уңышка ирешү ачкычы. Халыкның тормыш сыйфаты, тупланган һәм уңышлы эшләрүче кеше капиталының саны һәм сыйфаты үсешнең уңышлы чарасы булып тора.

Моның белән бәйләп рәвештә, стратегияне үзара бәйләп өч стратегик приоритет тирәсендә тоту күздә тотыла:

- 1) кеше капиталын формалаштыру һәм туплау.;
- 2) кеше капиталын үстерү өчен уңайлы тирәлек булдыру;
- 3) икътисад белән кеше капиталына ихтыяж булган һәм уңышлы эшли алган икътисадый мөнәсәбәтләр һәм иҗтимагый институтлар булдыру.

3.1. Буа муниципаль районы үсешенең төп сценарийлары

Өлеге Стратегия район икътисады проблемаларын хәл итү буенча җирле үзидарә органнары эшчәнлегенең озак сроклы максатларын һәм бурычларын, шулай ук үсешнең төп юнәлешләрен билгели, Буа муниципаль районының социаль-икътисади сәясәтен озак сроклы перспективага билгели торган төп документ булып тора.

Стратегик планлаштыруның төп бурычы-үсешнең төп максатын дәрәҗә сайлау, кешегә лаеклы тормыш һәм ирекле үсеш тәэмин итә торган шартлар тудыру. Россия Федерациясенең мәгариф, сәламәтлек саклау, һәркем сатып алырлык торак белән тәэмин итү, АПКны үстерү буенча төп илкүләм проектларын гамәлгә ашыру шартларында гына тормыш сыйфатын радикаль яхшыртуга ирешелә.

Районның социаль-икътисади үсешенең төп максатлары: Буа муниципаль районы халкының тормыш дәрәҗәсен һәм сыйфатын күтәрү, тормыш эшчәнлеген өчен уңай шартлар тудыру, житештерү объектларын модернизацияләү, техник яктан яңадан җиһазландыру һәм реконструкцияләү, инновацияләр кертү, инвестицион процессны камилләштерү һәм районның инвестицияләр җәлеп итүчәнлеген арттыру юлы белән икътисадның реаль секторын үстерү.

Сайлап алынган стратегик максатлар нигезендә Стратегия түбәндәге өстенлекле бурычларны билгеләүгә нигезләнә:

1. Буа муниципаль районының ресурс потенциалын нәтиҗәле файдалану һәм дәрәҗә инвестицион сәясәт кысаларында сәнәгать һәм авыл хужалыгы житештерүе күләмнәре үсеш темпларын арттыру;
2. инвестицияләрнең уртача еллык үсешен арттыру;
3. халыкның реаль керемнәренең уртача еллык үсешен арттыру;
4. ваклап сату товар әйләнешенең уртача еллык үсешен;
5. экологик хәлне яхшырту;

6. инновацион технологиялар кертү;

7. халыкка социаль, мәдәни һәм сәүдә өлкәләрендә хезмәт күрсәтү сыйфатын күтәрү.

Район үсешенең төп бурычларыннан чыгып, халыкның тормыш сыйфатын күтәрүне һәм бу өлкәдә булган диспропорцияләргә жигәп чыгуны күздә тотып, киләсе санлы ориентирны формалаштырырга мөмкин – 2030 елга Буа муниципаль районында жан башына керем дәрәжәсе 37252 сум тәшкил итәргә тиеш, хәзерге вакытта әлеге күрсәткеч 19416,2 сум тәшкил итә.

Республика ихтыяжы потенциалын үз продукциянең өлешен киңәйтү юлы белән (барыннан да элек, авыл хужалыгы, эшкәртү сәнәгате, төзелеш материаллары, металл эшләнмәләр һ.б. тармаклар продукциясе хисабына) файдаланырга кирәк.

Салым салына торган базаның үсеше хисабына районның финанс ресурсларыннан файдалануын киңәйтү булырга тиеш. Икътисадый эшчәнлекнең аерым төрләрен үстерү өлкәсендә федераль һәм республика программалары потенциалын максималъ файдалану буенча чаралар күреләргә тиеш.

Шәхси-дәүләт партнерлыгының үсеш темпларын шактый арттырырга кирәк, бу районның инвестицион жәлеп итүчәнлеген сизелерлек арттырырга сәләтле.

Бу-районда халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау, сәламәтлек саклау һәм квалификацияле кадрлар әзерләү өлкәсендәге гамәлләр; житештерүнең нәтижелелеген (энергия нәтижелелеген, хезмәт житештерүчәнлеген һ.б.) арттыруга юнәлдерелгән чаралар.

Максатчан стратегик сценарийны сайлау Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсешенең төп максатын нигезләп формалаштырырга; икенчедән, жирле үзидарә органнары һәм бизнес-бергәлекләр эшчәнлегенең өстенлекле юнәлешләре, максатлары һәм бурычлары системасын эшләргә мөмкинлек бирә.

Буа муниципаль районының миссиясе-халыкның югары тормыш дәрәжәсен тәмин итү һәм аның территориясендә индустриаль инновацион кластер булдыру.

Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше:

1. Халыкның тормыш дәрәжәсе һәм сыйфаты югары, заман таләпләренә җавап бирә торган югары күрсәткечләргә ирешү, тискәре демографик тенденцияләргә жигү.

2. Киләчәк үсеш потенциалын булдыру - нәтижелә инновацион-актив икътисад формалаштыру һәм аның кадрлар потенциалы таләпләренә җавап бирә торган.

3. Районның инвестицион потенциалын тормышка ашыру, аның территориясенә эре стратегик инвесторларны жәлеп итү.

4. Табигый яшәү тирәлеген һәм экосистеманы саклау һәм яхшырту.

5. Куркынычсызлык һәм социаль мөнәсәбәтләр өлкәсендә өстенлекләргә тәмин итү.

3.2. Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсешенең стратегик юнәлешләре

Буа муниципаль районының приоритетлы үсеш юнәлешләре:

1. Халыкның тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын кардиналь күтәрү, экологик хәлне яхшырту һәм кеше капиталының динамик үсеше өчен шартлар тудыру, тискәре демографик тенденцияләргә үзгәртү, халыкның гомуми гомер озынлыгын, туучылар санын арттыру, югары квалификацияле кадрларның китүен киметү максатын куя.

2. Кеше капиталын үстерү өчен уңайлы тирәлек булдыру-һәркем алырлык торак, су белән тәмин итү системаларын, юл комплексын үстерү. Инновацияләр һәм яңа бизнеслар үсеше базасында район икътисадының конкурентлыкка сәләтлелегенең сыйфат ягыннан яңа дәрәжәсенә ирешүне кайбер инвестицион проектларны тормышка ашыру, югары өстәлгән кыйммәтле яңа бизнесларны үстерү һәм инновацияләргә гамәлгә кертү нигезендә районның «яңа индустриализациясен» күз алдында тоту.

3. Сәнәгать һәм аграр комплексларның югары һәм тотрыклы үсеш темпларын тәмин итү районның эчке кулланылмый торган потенциалын икътисадый әйләнешкә мөмкин кадәр күбрәк жәлеп итүне, шул исәптән төп фондларны тизләтелгән яңарту нигезендә хезмәт житештерүчәнлеген арттыруны, район икътисадында зыянлы һәм аз

нәтижәле предприятиеләр өлешен шактый киметүне, шулай ук базарларның Үсеш потенциалын нәтижәле файдалануны күздә тоту.

Югарыда санап үтелгән стратегик юнәлешләр эшчәнлек өлкәләре һәм төрләре буенча киңәйтелгән детальләштерүне, аларны тормышка ашыру буенча төп бурычларны һәм гамәлләрне билгеләүне күздә тоту.

Стратегияне гамәлгә ашыру барышында түбәндәге максатчан күрсәткечләр булчак:

урта сыйныф зурлыгы (керемле халык проценты дәрәжәсендә 6-10 яшәү минимумы) - халыкның кимендә 50% ;

икътисадта уртача айлык хезмәт хакы-43854 сум;

негатив демографик хәлне үзгәртү, район халкы санының тотрыклы үсеш тенденциясен ныгыту, гомер озынлыгының артуы.

3.2.1. Кеше капиталын формалаштыру һәм туплау

3.2.1.1. Демография

Бу муниципаль районында да, республика дәрәжәсендә кебек үк, халыкның гомуми саны кимү тенденциясен, икътисади актив өлешен үзгәртеп булмый. Төп юнәлеш-халыкның табигый кимү темпларын киметү, халык санын стабильләштерү һәм аның үсеше өчен шартлар тудыру, шулай ук көтелгән гомер озынлыгын арттыру буенча республика дәрәжәсендәге чаралар күрү һәм чараларда катнашу.

Демографик сәясәтнең төп бурычлары булып түбәндәгеләр тора:

хезмәткә сәләтле яштәге ир-атлар арасында, барыннан да элек, халык арасында үлем-китәм санының тышкы сәбәпләрдән кимүе;

сәламәт яшәү рәвешен алып бару өчен шартлар тудыру һәм мотивация формалаштыру, алкоголь һәм тәмәке куллануны киметү, наркотиклар таралуга каршы эзлекле көрәш һәм наркомания белән авыручыларны реабилитацияләү, социаль эһәмиятле һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыручы авырулар белән авыручылар санының сизелерлек кимүе нигезендә актив тормыш дәвамлылыгын арттыру;

беренче чиратта икенче һәм аннан соңгы балалар гаиләләрендә туу өчен шартлар тудыру исәбенә туучылар санын арттыру;

икътисад ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәт ресурслары кытлыгын киметү максатларында миграция процесслары белән идарә итүне камилләштерү;

районның депрессив авыл жирлекләрендә халык санын саклауга юнәлдерелгән актив социаль-икътисадый сәясәт үткөрү;

районда квалификацияле белгечләрне, шул исәптән югары уку йортларын иң яхшы төмамлаучыларны жәлеп итү һәм беркетү;

Әлеге бурычларны хәл итү райондагы демографик хәлне яхшыртырга, халык санын стабильләштерергә, шулай ук аның гомер озынлыгын арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

2030 елга түбәндәге мөһим индикаторларның максатчан эһәмиятен тәэмин итәргә кирәк: район халкы саны – 42167 кеше, уртача гомер озынлыгы – 75 яшь.

13таблица

2030 елга кадәр территорияләрне үстерү программасы буенча жыелма

Жирлек исеме	Халык саны 2015 елда (2030 ел)	Хезмәткә ә яраклы халык саны 2015 елда	Яңа жите итер ү част оклар	Жирлек тө уртача хезмәт хакы күләме	2030 елга хезмәт хакының арту күләме, %

		(2030 ел)	ы ачу планл ашты рыла.	2015 ел ахырына	
Адав-ТОлымбай АЖ	947 (947)	433 (433)	2	17 000	140-160%
Аксу АЖ	611 (570)	294 (235)		18 000	140-150%
Әлши АЖ	1156 (1172)	614 (624)	2	15 000	150-160%
Алших АЖ	1354 (1400)	670 (700)	1	16 000	
Бик-Үти АЖ	514 (500)	208 (200)		17 500	140-160%
Зур Фролово АЖ	779 (800)	480 (500)			
Боерган АЖ	874 (800)	632 (472)		14 000	140-150%
Югары Лашчы АЖ	689 (700)	398 (390)		27 000	
Исәк АЖ	621 (625)	318 (315)	2	17 000	130-150%.
Кайбыч АЖ	717 (730)	302 (374)	3	19 000	140-150%.
Кыят АЖ	1118 (1166)	645 (650)		12 000	
Күшке АЖ	695 (700)	393 (400)		12 000	
Шәмәк АЖ	698 (600)	347 (307)		14 000	
Татар Буасы АЖ	710 (800)	647 (620)	2	18 000	140-150%
Карлы АЖ	870 (1800)	450 (750)	5	24 000	150-160%
Мөкерле АЖ	832 (583)	520 (291)	3	12 000	140-150%.
Түбән Наратбаш АЖ	1379 (1800)	635 (750)	5	15000	150-160%
Яңа Тинчәле АЖ	644 (520)	320 (180)		14 000	150-160%
Яңа Чәчкап АЖ	874 (624)	396 (192)		14 000	140-150%
Норлат АЖ	285 (250)	146 (125)	3	16 500	170-180%
Ырыңгы АЖ	1383(1313)	797 (727)	3	19 000	140-150%
Кырык Садак АЖ	692 (580)	320 (300)		12 000	
Иске Суыксу АЖ	1512 (1620)	719 (850)	5	18 800	200-210%
Иске Тинчәле АЖ	732 (680)	415 (380)		17 000	
Тимбай АЖ	547 (497)	325 (330)		15600	200-220%
Күл Черкене АЖ	931 (730)	605 (450)		16 000	140-150%
Килдураз АЖ	893 (810)	384 (360)		15 300	
Чуаш Киштәге АЖ	723 (630)	308 (245)		14 000	
Янтуган АЖ	860 (860)	425 (400)		12 000	
Яшевка АЖ	219 (220)	145	--	12 000	140-150%

		(135)			
	24859(250 27)				

Тулаем алганда, муниципаль район буенча 2010 елдан авыл жирлегендә халык саны кимү күзәтелә. Туучылар саны, эшкә яраклы яшьтәге авыл халкы һәм шәһәр белән урнашкан торак пунктларда үлүчеләр санының артуы күзәтелә. Шунуң нәтижәсендә авыл жирлегендә пенсионерлар күп.

3.2.1.2. Сәламәтлек саклау

Стратегиянең максатчан сценарие сәламәтлек саклау системасына яңа таләпләр куя. Сәламәтлек саклау өлкәсен инновацион үстерү зарурлыгы ике факторга бәйле. Бер яктан, тискәре демографик тенденция бар, ул алга таба да балалар һәм өлкән яшьтәге кешеләр санын, репродуктив яшьтәге хатын-кызлар санын (15-49 яшь) киметүне һәм туучылар санын киметүне күздә тотат. Икенче яктан, халыкның сәламәтлеге күрсәткечләренә реаль йогынты ясарга мөмкинлек бирүче яңа медицина һәм социаль технологияләр алга китә, үсә.

Бу шартларда эшкә сәләтле яшьтә сәламәтлек югалтуларын, үлем-китем масштабларын (аеруча ир-атлар) сизелерлек киметүгә юнәлдерелгән озак сроклы чараларны тормышка ашыру кирәк, бу исә халыкның гомер озынлыгының, аның хезмәт һәм репродуктив потенциалының, халыкның сәламәтлеген ныгытуның иң нәтижәле юлын тәэмин итәчәк.

2030 елга кадәрге Стратегиянең төп максаты - гражданның барлык категорияләре өчен медицина ярдәме күрсәтүнең стандартларына туры килә торган, квалификацияле хезмәтләрнең тигез дәрәжәдә һәм сыйфатын тәэмин итә торган профилактик юнәлешле сәламәтлек саклау системасын булдыру.

Тармакны алга таба үстерү өчен, аның технологик, оештыру һәм һөнәри дәрәжәләрен күтәрәп, яңа сәламәтлек саклау системасын булдырырга кирәк. Медицина кадрларын әзерләү һәм яңадан әзерләү системасында авыруларны диагностикалауның, дөвалауның һәм профилактикалауның яңа инновацион эшләнмәләрен кертү, шулай ук заманча югары технологияле мәгълүмат системаларын куллану зарур. Моның өчен сәламәтлек саклауның бюджет приоритетлары системасында әһәмиятен сизелерлек арттыру таләп ителә.

Төп стратегик максатны тормышка ашыру түбәндәге өстенлекле бурычларны хәл итүне күздә тотат.

Авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру ролен түбәндәгеләр белән арттыру:

периодик диспансерлаштыру һәм риск төркемнәрен даими күзәтү, санатор-курорт дөвалавы нигезендә медицина ярдәмен күрсәтү;

йогышлы булмаган авыруларны (кан әйләнеше, онкология, эндокрин, сулыш органнары, күз авырулары, нерв һәм сөяк-мускул системалары авыруларын интеграцияләнгән профилактикалау программаларын гамәлгә ашыру);

вакцинопрофилактиканың милли планын, йогышлы авырулар, шул исәптән ВИЧ-инфекция һәм СПИД, туберкулез таралуны, үлем-китемне һәм тискәре нәтижәләргә киметү буенча чаралар комплексын үтәү.;

алкоголь һәм наркотикларга бәйлелекне профилактикалауның нәтижәле системасын формалаштыру;

халыкның төрле яшь һәм социаль төркемнәренә исәпләнгән мәгълүмати программалар ярдәмендә халыкны сәламәт яшәү рәвешенә өйрәтү, гражданның үз сәламәтлекләре һәм тирә-юньдәгеләрнең сәламәтлеге өчен җаваплылыгын формалаштыру;

тиешле белгечләр әзерләүне дә көрәп, сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру мәсьәләләре буенча махсуслаштырылган учреждениеләр челтәрен үстерү;

беренчел звено табибларын депрессив халәтләрне профилактикалау һәм диагностикалау мәсьәләләре буенча системалы эзерләү, стресс ситуацияләрендә халыкны үз-үзеңне тотышка өйрәтү.

Заманча медицина технологияләренең һәркем өчен мөмкин булуын арттыру хисабына: медицина хезмәткәрләренең, аларны даими рәвештә яңадан укуга һәм илебез һәм чит илләрнең алдынгы технологияләрен үзләштерүгә басым ясап, һөнәри дәрәжәсен күтәрү;

практик медицинаның клиник таләпләргә һәм медицина стандартларына туры килүен тәмин итү;

яңа медицина технологияләрен үзләштерү өчен инновацион эшчәнлекне киңәйтү;

сәламәтлек саклау системасын мәгълүматлаштыру үсеше хисабына заманча медицина технологияләренең үтемлелеген арттыру.

Медицина ярдәмен оештыруны һәм финанс ягыннан тәмин итүне оештыруның һәм аның нәтижәлелеген арттыру нигезендә медицина ярдәменең сыйфатын һәм һәркем өчен мөмкин булуын арттыру:

гомуми практика табибы институтын үстерү, участок хезмәтен һәм кичектергесез ярдәм системасын ныгыту белән беренчел медик-санитар ярдәмне беренчел үстештә эзлекле сәясәттен уздыру;

стационарларның койка фондын куллану нәтижәлелеген арттыру максатында үзгәртеп кору;

кадрлар вәзгыятен яхшырту һәм оптимальләштерү буенча чаралар уздыру, шул исәптән медицина хезмәткәрләренең абруен күтәрү һәм югары хезмәт хакы өчен шартлар тудыру;

Сәламәтлек саклауны халыкның демографик структурасындагы үзгәрешләргә жайлаштыру:

педиатрия хезмәте эшчәнлеген камилләштерү, гаилә табибы институтын үстерү, бигрәк тә авыл жирлегендә;

перинаталь ярдәм системасын булдыру, бала табарга ярдәм итү һәм балачак хезмәтен үстерү һәм модернизацияләү, мәктәп медицинасын үстерү;

яшүсмерләрнең, шул исәптән хәрби хезмәткә чакырылуга кадәрге үсмерләрнең, сәламәтлек күрсәткечләрен яхшырту чараларын эшләү һәм тормышка ашыру;

өлкән яштәгә затларга, шул исәптән геронтология хезмәте үсеше белән диспансер күзәтүен оештыруны камилләштерү;

өйдә медицина-социаль ярдәм күрсәтү һәм ярдәм күрсәтү учреждениеләре, гериатрия үзәкләре челтәрен үстерү, сәламәтлек саклау системасы белән социаль яклау системасы хезмәттәшлеген көчәйтү;

тернәкләндерү ярдәменең сыйфатын һәм һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү;

сәламәтлек саклау системасын мәгълүматлаштыру:

мәгълүмати технологияләрен үстерү;

медицина, мәгълүмати һәм белем бирү ресурсын булдыру.

Куелган бурычларны хәл итү өчен, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгы белән бергә, сәламәтлек саклауны үстерүнең инновацион моделенә этаплап күчү күздә тотыла.

2016-2021 еллар:

сәламәтлек саклау учреждениеләренә яшь белгечләрне жәлеп итү, социаль ташламалар, бер тапкыр бирелә торган түләүләр һәм торак бирү хисабына табиб кадрлары белән тәмин ителешне арттыру;

медицина ярдәме күрсәтүгә чыгымнарның барлык статьяларын үз эченә алган һәм медицина стандартлары таләпләрен исәпкә алып исәпләнгән тулы тариф буенча иминләштерүче медицина оешмалары тарафыннан стационар ярдәм өчен түләү;

алмаштыручы технологияләр стационары үсеше белән бергә амбулатор звенога медицина ярдәмен күрсәтүне яңадан ориентацияләү;

халыкның авыруын һәм демографик үзенчәлекләрен исәпкә алып, стационар медицина ярдәменең факттагы күләмнәрен федераль нормативларга этаплап китерү;

ашыгыч медицина ярдәме күрсәтү күләмнәрен оптимальләштерү, хроник авыруларга ярдәм күрсәтү өчен кичектергесез ярдәм пунктлары челтәрен киңәйтү;
паллиатив ярдәм хезмәтен булдыру;

медицина ярдәме күрсәтүдә катнашучы субъектларның үзара хезмәттәшлеге өчен сәламәтлек саклау өлкәсенә бердәм мәгълүмати киңлеген булдыру (электрон медицина картасын кертү, табибка электрон рәвештә язылу, телемедицина технологияләре һәм электрон документ әйләнеше системасы);

дәүләт-шәхси партнерлыкны үстерү һәм дөвалау учреждениеләренә профильле булмаган функцияләрен аутсорсинг буенча тапшыру;

2021-2025 еллар:

сәламәтлек саклауның бердәм мәгълүмат системасын булдыруны тәмамлау;
амбулатор звенога медицина ярдәме күрсәтү күләмнәрен яңадан ориентацияләү буенча эшнә дөвам итү, дөвалау һәм реабилитацияләү койкаларын бүлеп бирү;
дөвалау учреждениеләрендә югары технологияле медицина ярдәме күрсәтү технологияләрен үстерү;

2026-2030 еллар:

дөвалау-диагностика процессының хәзерге заман инновацион технологияләре эшләве;
планлаштырылган демографик күрсәткечләргә һәм халыкның сәламәтлеге күрсәткечләренә чыгуны тәэмин итү.

2030 елга сәламәтлек саклау системасының торышын характерлаучы мөһим индикаторларның түбәндәге максатчан күрсәткечләренә ирешергә кирәк:

хезмәткә сәләтле халык арасында үлүчеләр саны 2030 елга кадәр 2014 ел дәрәжәсенә карата 26,4% ка киметү (611,7 дән эшкә яраклы 100 мең кешегә 100 мең эшкә яраклы кешегә 450 гә кадәр);

Россия Федерациясенә 2012 елның 1 гыйнварынан сабыллар үлемен исәпкә алуның яңа системасына күчүен исәпкә алып, 2020 елга максатчан күрсәткеч тере булып туган 1000 кешегә 10 булачак; 2025 елга - 1000 туучыга – 8, ә 2030 елга-1000 тере туучыга - 4,8.

3.2.1.3. Мәгариф

Мәгариф өлкәсендәге Стратегия икътисадның инновацион үсешен тәэмин итүгә юнәлдерелгән һәм мәгариф системасы алдына куелган бурычларга туры килә.

Мәгариф өлкәсендә дәүләт сәясәтенә стратегик максаты-икътисадны инновацион үстерү таләпләренә, жәмгыятьнең һәм һәр гражданның заманча ихтыяжларына туры килә торган сыйфатлы белем алу мөмкинлеген тәэмин итү.

Бу максатны тормышка ашыру түбәндәге өстенлекле бурычларны хәл итүне күздә тоталар.

База белемнәң инновацион характерын тәэмин итү хисабына:

инновацион үсеш бурычлары, шул исәптән төрле укыту баскычлары мәктәпләренә, инвалид балаларга инклюзив белем бирүче мәктәпләренә, база мәктәпләренә һәм ресурс үзәкләренә, мәгълүмати-коммуникацион технологияләргә профильле укытучы инновацион учреждениеләргә мобиль структурасын булдыру;

яңа белем бирү стандартларына күчү, индивидуальләштерүгә юнәлдерелгән белем бирү программаларын гамәлгә кертү, гамәли күнекмәләр һәм фундаменталь осталык;

инновацион үсеш бурычлары нигезендә белем бирү учреждениеләрен финанслау механизмнарын яңарту.

Социаль үсеш инструментлары буларак, мәгариф системасы институтларын модернизацияләү, шул исәптән булдыру юлы белән дә:

яшәү урынына, сәламәтлеге торышына, социаль хәленә бәйсез рәвештә балаларны иртә үстерүне тәэмин итүче мәгариф хезмәтләре күрсәтү системасы;

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының дәүләт граждан хезмәткәрләре тарафыннан эш вакытында үз-үзен тоту кагыйдәләренең үтәлүе һәм бәхәсле очракларны жайга салу буенча комиссиясе;

сәламәт яшәү рәвеше культурасын формалаштыру, укучыларга психологик-педагогик һәм медик-социаль ярдәм күрсәтү системасын үстерү модельләре;

сәләтле балаларны һәм талантлы яшьләргә ачыклау һәм аларга ярдәм итү системалары;

укучыларның сәламәтлеген мониторинглау системалары;

мөмкинлекләре чикләнгән затлар өчен уңышлы социальләштерү һәм сыйфатлы белем алу мөмкинлеген тәэмин итә торган белем бирү һәм физик мохит булдыру.

2030 елга Буа муниципаль районының мәгариф системасы торышын характерлаучы мөһим индикаторларның түбәндәге максатчан әһәмиятен тәэмин итәргә кирәк.

14 таблица

Күрсәткеч исеме	2015	2016	2017	2018	2020	2025	2030
Мәктәпкәчә белем бирү хезмәтләрен алу мөмкинлегенә булган мәктәпкәчә яшьтәге балаларның гомуми саныннан 1,5 яшьтән 7 яшькә кадәрге балаларның санын арттыру (%)	16,1	16,5	17	17,5	17,6	17	17,5
Мәктәпкәчә белем бирүне үстерүче гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы учреждениеләр өлешен арттыру (%)	100	100	100	100	100	100	100
Федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган гомуми белем бирү учреждениеләре өлешен арттыру (%)	100	100	100	100	100	100	100
Федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә нигезендә белем алучы мәгариф учреждениеләре укучылары өлешен арттыру (%)	51,7	61,9	72,1	82,8	92,72	100	100

Сәламәтлек һәм физик үсеш системалы мониторингы белән колачланган укучылар өлешен арттыру (%)	25	25	27	27	30	30	30
СанПиН таләпләренә туры килә торган гомуми белем бирү учреждениеләренең азык-төлек блоклары саны	97	97	97	97	100	100	100
Һөнәри белем бирүче 10-11 нче сыйныф укучылары өчен (%)	25	25,2	25,8	52	52,9	53,1	55
Яңа белем бирү стандартлары буенча эшләү өчен квалификация күтәрү курслары узган педагогик хезмәткәрләр өлеше (%)	31,4	34,2	34,4	100	100	100	100

Чаралар исемлегенә:

Мәктәп биналарын төзү һәм реконструкцияләү программасы төрле масштабта, төрле ресурс мөмкинлекләре булганда гамәлгә ашырыла. Беренче чират-башлангыч гомуми белем бирү программалары буенча (1-4 сыйныфлар) укучыларны бер сменалы режимда укыту өчен өстәмә урыннар булдыру. Икенче чират-урта гомуми белем бирү программалары буенча (10-11 сыйныфлар) укучыларны бер сменада укыту өчен өстәмә урыннар булдыру. Өченче чират-төп гомуми белем программалары буенча (5-9 сыйныфлар) укучыларны бер сменалы режимда укыту өчен өстәмә урыннар булдыру һәм мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен мәгариф оешмаларында Каршылыксыз мохит булдыру.

«Гомуми белем сыйфатын бәяләүнең Республика системасы» проектында катнашу (бәяләү процедураларының тулы һәм балансланган системасын төзү буенча чаралар).

«Татарстанның яшь укытучысы» проектында катнашу. Яңа эш башлаучы укытучылар өчен ике еллык интернатура кертү, менторлар катнашу, методик ярдәм күрсәтү, жәйге һәм кышкы мәктәпләр үткөрү. Ресурслар булганда-өстәмә: педагогик югары уку йортларын иң яхшы тәмамлаучылар арасында конкурс, алга таба вазыйфаларны күтәрү һәм өстәмә түләү яки магистратурага жибәрү.

Технология һәм мәгълүмати технологияләр буенча гомуми белем бирү өчен уникаль белем бирү программасын эшләү һәм гамәлгә кертү: яңа федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү (математикага һәм информатикага басым ясап), мәктәпләрнең һәм өстәмә белем бирүнең чөптөр проектларын гамәлгә ашыру, массакүләм конкурсларга, ярышларга һәм мәктәп укучылары олимпиадаларына грант ярдәме күрсәтү.

Гомуми белем бирү өчен конкурслар системасын булдыру, аларда һәркем бала үзен күрсәтә ала.

Директорлар корпусының кадрлар резервын формалаштыру.

Балалар-яшүсмерләр оешмаларының һәм хәрәкәтләренең тармаклы чөптөр формалаштыру.

Милли мәгарифне үстерү концепциясен тормышка ашыру.

Татар теле һәм әдәбияты буенча укыту-методик комплексларны гамәлгә кертү.

Милли мәгариф буенча конкурслар һәм олимпиадалар системасын булдыру.

3.2.1.4. Яшьләр сәясәте

Яшьләр сәясәте өлкәсендәге Стратегия яшьләрне ил үсеше процессына актив жәлеп итүгә юнәлдерелгән.

Стратегия өстенлекле юнәлешләрне билгели. Төп максаты-2030 елга кадәр Буа муниципаль районы үсешенә өстенлекле социаль-икътисады проектларын тормышка ашыруда стратегик ресурс буларак яшьләрнең актив катнашуы.

Бу максатны тормышка ашыру түбәндәге өстенлекле бурычларны хәл итүне күздә тотат.

Яшьләрне социаль практикага тарту:

- яшьләрнең ирекле (волонтерлык) эшчәнлеген үстерү өчен шартлар тудыру;
- район яшьләр сәясәтен тормышка ашыру буенча балалар һәм яшьләр ижтимагый берләшмәләре белән хезмәттәшлек итүнең нәтижәле формаларын булдыру һәм үстерү, яшьләрнең мондый оешмаларның эшчәнлегендә катнашуын активлаштыру;

- ижтимагый тормыш белән идарә итүдә яшьләрнең катнашуының нәтижәле модельләрен һәм формаларын тарату, яшьләрне жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәлеп итү.;

- яшьләр белән эшләү учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту, аларның челтәрен киңәйтү, яшьләр белән эшләү буенча белгечләрнең квалификациясен күтәрү системасын модернизацияләү.;

- яшьләрне хезмәт һәм икътисады эшчәнлеккә жәлеп итүнең нәтижәле формаларын, шул исәптән хезмәт берләшмәләре, студентлар отрядлары һәм яшьләрне эш белән тәмин итүнең башка формаларын, авыр тормыш хәлендә булган яшьләрне нәтижәле социальләштерүне дә кертәп, үстерү.;

- яшьләрнең сәламәт яшәү рәвешенә омтылышын Формалаштыру һәм аларга ярдәм итү.

Яшьләрнең фәнни, инновацион, ижади һәм эшмәкәрлек активлыгына ярдәм итүне тәмин итү:

- конкурс чараларында катнашучы яшьләр санын арттыруны тәмин итү (профессиональ һәм ижади конкурслар, олимпиадалар);

- учреждениеләргә, ижтимагый берләшмәләргә адреслы дөүләт ярдәме күрсәтү, грантлар һәм субсидияләр бирү тәҗрибәсен киңәйтү.;

- яшьләрнең инновацион һәм эшмәкәрлек активлыгын үстерү чаралары исемлеген киңәйтү, оештыру һәм матди кызыксындыру формаларын камилләштерү.

Буа муниципаль районы балаларына һәм яшьләрне патриотик тәрбия бирү системасын үстерү, милли горурлык, гражданлык дәрәжәсе, Ватанга, үз халкына һәм аларны яклауга әзер булган социаль актив шәхес формалаштыруга ярдәм итә:

- патриотизм, Россиянең тарихи һәм мәдәни үткәненә һәм Россия Федерациясенең Кораллы Көчләренә хөрмәт тәрбияләү;

- спортның массакүләм-гамәли һәм хәрби-техник төрләре системасын үстерү, спортның авиация, хәрби-гамәли төрләре белән шөгыйльләнүне тәмин итү.

2030 елга Буа муниципаль районының яшьләр сәясәте системасының торышын характерлаучы мөһим индикаторларның түбәндәге максатчан әһәмиятен тәмин итәргә кирәк:

волонтерлык эшчәнлегендә катнашучы яшьләр өлешен арттыру Буа муниципаль районы яшьләрнең гомуми санында 2021 елда 1,6% тан 4,9% ка кадәр, 2025 елда – 7,2%, 2030 елда 8,3% ка кадәр.

ижтимагый берләшмәләр эшчәнлегенә жәлеп ителгән 14 яшьтән 30 яшькә кадәргә яшьләр санын Буа муниципаль районы яшьләрнең гомуми санынан 2021 елда 10,7% тан 12,7% ка кадәр, 2025 елда 14% ка кадәр, 2030 елда 16% ка кадәр арттыру;

хәрби-патриотик юнәлештәге берләшмәләрнең санын - 2021 елда - 7дән 10га кадәр, 2025 елда - 13кә кадәр, 2030 елда 15кә кадәр арттыру.

3.2.1.5. Физик культура һәм спорт

Физик культура һәм спортны үстерүнең стратегик максаты булып, Буа муниципаль районы спортчыларына һәм халкының ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен, физик культура һәм спорт белән шөгильләнү өчен уңайлы инфраструктура булдыру, сәламәт яшәү рәвешен алып баруның тышкы һәм эчке мотивация системасын формалаштыру, Буа спортчыларының конкурентлылыгын арттыру тора.

Төп максатка ирешү түбәндәге бурычларны хәл итүне күздә тотат:

физик культура һәм спортның матди-техник базасын нәтижәле файдалану, физик тәрбия һәм белем бирү процессында яңа технологияләр эшләү һәм гамәлгә кертү, шулай ук үсеп килүче буын арасында массакүләм спортны үстерү;

белем бирү учреждениеләрендә эшләүче укытучылар, тренерлар, физик культура һәм спорт белгечләре-кадрлар потенциалын киңәйтү;

массакүләм мәгълүмат чаралары, Интернет, төрле дәрәжәдәге мәгариф учреждениеләре аша мәгълүмати, агарту пропагандасы буенча комплекслы эш башкару исәбенә сәламәт яшәү рәвешен алып бару өчен эчке жайланмалар формалаштыру;

Буа муниципаль районында физик культура һәм спорт үсеше белән идарә итү формаларын һәм оештыруларын камилләштерү;

мөстәкыйль физик культура һәм спорт белән шөгильләнүче затлар санын сизелерлек арттыру өчен шартлар тудыру һәм стимуллар эшләү;

физик культура һәм спорт өлкәсе инфраструктурасын үстерү һәм физкультура-спорт эшчәнлеген финанс белән тәэмин итүне камилләштерү.

Куелган бурычларга ирешү өчен 2030 елга кадәр кирәк:

- йөзү бассейны һәм спорт заллары булган физкультура-сәламәтләндерү комплексы төзү;

- чаңгы базасын төзү (төзелгән, әлеге пункт үз көчен югалткан)

Алга куелган бурычларны тормышка ашыру барышында Буа муниципаль районында физик культура һәм спортны үстерү буенча тулы бер система булдырылачак, ул район халкының сәламәтлеген сакларга һәм ныгытырга һәм түбәндәге нәтижеләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк.

15 таблица

Буа муниципаль районында физик культура һәм спортны үстерүнең максатчан юнәлешләре

Максатчан әһәмияттәге	2021 ел	2025 ел	2030 ел
Даими рәвештә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүче Буа муниципаль районында яшәүчеләр саны процентларда	48,7	50,2	53,1
Буа муниципаль районының спорт мәктәпләрендә һәм секцияләрендә шөгыльләнүче балалар һәм яшүсмерләр саны процентларда	83	86	89
Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм физик культура һәм спорт белән даими шөгыльләнүче инвалидларның әлеге категориядәге халыкның гомуми санында өлеше процентларда	42,8	46,8	51,8
Буа муниципаль районында спорт корылмалары белән тәэмин ителеш спорт заллары, шт. яксы корылмалар йөзү бассейннары	44 70 2	48 75 2	52 80 2

3.2.1.6. Мәдәниятне үстерү

Заманча жәмәгәтчелек, шәхеснең интеллектуаль һәм мәдәни үсешенә югары таләпләр куеп, мәгариф үсешенә генә түгел, мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтүне киңәйтүгә дә стимул бирә. Китапханә, музей эше, мәдәният өлкәсендә белем алу, театр-концерт эшчәнлегенә һәм клуб эше заманча фикерләүне һәм модернизацияләүне таләп итә.

Буа муниципаль районының мәдәният өлкәсен үстерүнең юнәлеше-тармакны һәрьяклап үстерү һәм көндөшлеккә сәләтле кеше формалаштыру чыганагына әверелдерү.

Максатларга ирешү түбәндәге төп бурычларны тормышка ашыруны күздә тоту.

Мәдәни тормышның сыйфаты һәм төрлелегенә кеше капиталын жәлеп итү һәм туплауның реаль факторы булып тора.

Мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә мәгариф системасын яхшырту, гомуми һәм өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмаларының һәм мәдәният учреждениеләренең реаль кооперациясә һәм интеграциясә хисабына ижади кадрларны киңәйтүне тәэмин итәргә.

Күчмә мәдәни-мәгълүмати комплекслар һәм гастрольләр эшчәнлегенә тарату хисабына югары мәдәният үрнәкләрен һәм авыл һәм ерак территорияләрдә яшәүчеләр өчен мәдәни тормышта катнашу мөмкинлеген тәэмин итәргә.

Буа муниципаль районының бердәм мәдәни киңлеген булдыру һәм мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтүләрдән мөмкин кадәр күбрәк файдалана алуны тәэмин итү:

муниципаль районны үстерү, жирле мәдәни инициативаларга ярдәм итү, шәһәрдә һәм авылларда яңа мәдәни горейф-гадәтләрне формалаштыру;

традицион һәм яңа мәдәни юнәлешләрне үстерү (декоратив-гамәли сәнгать, дизайн, мода, видео-һәм мультимедиа);

мәдәни хезмәт күрсәтүнең инновацион модельләрен үстерү, шул исәптән стационар булмаган хезмәт күрсәтү формаларын кертү юлы белән дә;

район территориясендә яшәүче халыкларның мәдәни мирасын саклау һәм популярлаштыру, мәдәниятара һәм конфессияара хезмәттәшлеккә ярдәм итү.

Мәденият өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлеләген арттыру өчен шартлар тудыру:

мәдениятнең барлык төрлөрөнә дә ярдәм итү – элитадан алып масса күләмгә кадәр, яңа мәдәни үзәкләр һәм иҗат коллективлары булдыру;

мәденият учреждениеләре эшчәнлегендә мәгълүмати-коммуникацион технологияләр куллануга ярдәм итү, аларны район халкының мәдәни кыйммәтләргә тигез дәрәжәдә үтемлеләген тәэмин итә торган заманча җиһазлар белән тәэмин итү;

мәдәни-танып белү туризмын үстерүгә ярдәм итү, мәдәни-тарихи мирасны саклауга комплекслы якин килүне тәэмин итү;

Мәдәни белем бирүнең яңа формаларына ярдәм итү һәм яшь талантларга ярдәм итү:

сәләтле балаларны һәм яшьләрне ачыклау, аларның белем алу һәм ижади үсеше өчен шартлар тудыру;

мәденият эшлеклеләре һәм иҗат коллективлары өчен грантлар системасын үстерү;

мәдәни эшчәнлекне тормышка ашыру шартларына заманча таләпләргә җавап бирми торган, канәгатьләнмәслек хәлдә булган һәм заманча таләпләргә җавап бирми торган мәденият учреждениеләре биналарын реконструкцияләү;

Туризмны үстерү:

мәдәни туризм маршрутларының киң спектрын формалаштыру һәм алга таба мавыктыру, мәгълүмати-туристлык үзәкләре челтәрен булдыру, мәдәни мирасны капитализацияләү өчен нәтижәле маркетинг һәм логистика булдыру.

3.2.1.7. Хезмәт базары

Инновацион икътисадка күчү халыкны эш белән тәэмин итүнең гамәлдәге структурасын үзгәртүгә китерәчәк, нәтижәсез эш урыннарын кыскарту, икътисад секторлары буенча хезмәткәрләрне яңадан бүлү, хезмәт күрсәтү өлкәсен киңәйтү, эшчәнлекнең инновацион юнәлешләрен үстерү һәм эш белән тәэмин итүнең яңа юнәлешләре барлыкка килү белән бергә алып барылачак. Бу шартларда хезмәт базары нәтижәле эш урыннары булдыруны стимуллаштырачак, шул исәптән мәшгульлекнең сыгылмалы рәвешләрен дә.

Бу процесслар квалификациялә эшче көчләр хезмәт базарында конкуренцияне кискенләштерәчәк. Мондый көндөшлек эш урыннарына хезмәткәрләрнең таләпләрен арттыруга китерәчәк.

Озак вакытка исәпләнгән перспективада, хезмәткә яраклы яшьтә халык саны кимү сәбәпле, хезмәт базарындагы җыелма тәкъдимнең кыскаруы тагын да кискенләшәчәк, бу инновацион икътисадка күчкәндә аның үсешен чикләүче фактор булырга тиеш түгел. Икътисадны квалификациялә кадрлар белән тәэмин итү хезмәт шартларын яхшырту һәм аларда эшләүче хезмәткәрләрнең иминлеген тәэмин итү юлы белән эш урыннарының сыйфатын һәм уңайлылыгын арттыруны таләп итә. Шуңа бәйле рәвештә, хезмәтне саклау белән идарә итү өлкәсендә хезмәткәрләрнең тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янауы тискәре җитештерү факторларының йогынтысын киметүгә ирешергә кирәк.

Икътисадның югары үсеш темплары хезмәткә ихтыяж артуга ярдәм итәчәк, нәтижәдә, аның бәясе артачак. Әлеге тенденцияне үстерүгә район хезмәткәрләрнең югары белем дәрәжәсе дә үз өлешен кертәчәк.

Билгеләп үтелгән тенденцияләрдән чыгып, озак вакытка исәпләнгән перспективада хезмәт базарын үстерүнең стратегик максаты булып, бер яктан, инновацион икътисад таләпләренә, икенче яктан - хезмәт куркынычсызлыгын тәэмин итүче, район халкының белем бирү потенциалын, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен тормышка ашыру тора.

Стратегик максатка һәм максатчан күрсәткечләргә ирешү өчен түбәндәге төп бурычларны хәл итү күздә тотыла.

Хезмэт базары инфраструктурасын үстерү һәм легаль булмаган эш белән тәэмин итү һәм эшсезлекнең кимүенә стимул бирү күздә тотыла:

хезмэт һәм мәшгульлек өлкәсендә халыкны эш белән тәэмин итүнең яңа һәм нәтижәле рәвешләрен үстерүне стимуллаштыручы район норматив хокукый базасын камилләштерү;

эш урыннарының сыйфатын күтәрү, халыкны эш белән тәэмин итү һәм халыкның керемнәрен легальләштерү, тулы булмаган эш белән тәэмин итүне киметү, хезмэт законнарын бозуга контроль һәм күзәтчелек чараларын көчәйтү;

эш бирүчеләрнең кадрларга булган ихтыяжын озак сроклы фаразлау системасын үстерү һәм кадрлар әзерләү күләмнәрен һәм профильләрен Килештерү;

халыкны эш белән тәэмин итү дөүләт хезмәте һәм халыкны эш белән тәэмин итүгә ярдәм күрсәтү буенча башка структураларның үзара хезмәттәшлеге нигезендә халыкны эш белән тәэмин итүгә ярдәм күрсәтү буенча республикада хезмәтләр күрсәтү спектрын киңәйтү һәм сыйфатын арттыру;

яңа мәгълүмати технологияләрдән файдалану һәм халыкны эш белән тәэмин итү һәм хезмэт мөнәсәбәтләре өлкәсендә мәгълүмат ресурсларынан файдалану мөмкинлеген тәэмин итү;

эшсез гражданның, бигрәк тә хезмэт базарының «критик зоналары» нда, эш урыннарын булдыру, житештерү һәм халыкка хезмэт күрсәтү өлкәсен үстерү максатыннан, аларга ярдәм итү.

Хезмэт базарының сыгылмалылыгын арттыру, эшче көчләрнең сыйфатын яхшырту, район икътисады үсешенә өстенлекләрен исәпкә алып, хезмэт ресурсларының территориаль һәм һөнәри мобиллеген үстерү аша халыкны эш белән тәэмин итү һәм хезмәтнең нәтижәлелеген арттыру район икътисады үсешенә өстенлекле юнәлешләрен күздә тоту:

районның мәгариф системасының һәм икътисад системасының үзара хезмәттәшлеге механизмнарын булдыру юлы белән бизнес-тирәлекнең хезмэт ресурсларының сыйфатына һәм квалификация сыйфатларына реаль таләпләрен чагылдыра торган интеграцияләнгән мәгълүмат системасын булдыру юлы белән;

хезмэт базарында конкурентлылык дәрәжәсен арттыру һәм икътисадның иң динамик үсештәге секторларында хезмэт потенциалын кадрларга ихтыяж нигезендә һәм житештерүне модернизацияләү һәм реструктуризацияләү кысаларында тормышка ашыру максатында, алдан һөнәри белем бирү, квалификация күтәрү, әзерлек һәм яңадан әзерләү нигезендә халыкның һөнәри мобиллеге;

өлкән яшьтәге хезмәткәрләрнең хезмэт потенциалын файдаланып, хезмэт эшчәнлегенә физик мөмкинлекләре чикләнгән затларның, кече яшьтәге балалары булган ата-аналарның, шул исәптән мәшгульлекнең сыгылмалы рәвешләрен үстерү хисабына да, интеграцияләнү аша халыкның хезмэт мобиллеген стимуллаштыру;

буенча чаралар комплексын тормышка ашыру аша территориаль мобиллекне тәэмин итү, шул исәптән, башка жиргә эшләр өчен күчүче гражданның ярдәм күрсәтү системасын камилләштерү һәм районның квалификацияле кадрларын башка шәһәр һәм районнарда кайтуга стимуллаштыру чаралары да керә.

Гражданның хезмэт хокукларын яклау, сәламәт һәм куркынычсыз хезмэт шартларын тәэмин итү һәм социаль партнерлыкны үстерү күздә тотыла:

жирле үзидарә органнарының, профсоюз оешмаларының гражданның хезмэт хокукларын яклау буенча күзәтчелек һәм контроль органнары белән хезмәттәшлеген камилләштерү;

һөнәри куркынычлар белән идарә итү механизмнарын житештерүдә хезмәткәрләрнең куркынычсызлыгы белән идарә итүнең көндәлек практикасына кертү;

хезмэт шартларын яхшырту һәм аны саклау, производства үлем-китем куркынычын киметү, һөнәри авырулар куркынычын киметү, куркынычсыз эш алымнарына мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм өйрәтү, хезмәткәрләрне нәтижәле заманча саклану чаралары белән тәэмин итү чараларын гамәлгә ашыру.

Өлеге чараларны гамәлгә ашыру эш урыннарының сыйфатын күтәргә, эшчеләрнең өлешен этаплап киметергә һәм шул рәвешле икътисадның база тармакларына югары квалификацияле хезмәт ресурсларын жәлеп итәргә мөмкинлек бирәчәк.

2030 елга район хезмәт базары торышын характерлаучы мөһим индикаторларның түбәндәге максатчан өһәмиятен тәэмин итәргә кирәк:

хезмәт базарындагы киеренкелекне киметү;

эшчеләрнең массакуләм эштән китүләренә юл куймаска;

районның хезмәт ресурсларын һәм кадрлар потенциалын саклап калу, эштән азат ителү куркынычы астында калган яки эштән азат ителгән гражданның һәм аларның гаиләләренең лаеклы тормыш дәрәжәсен тәэмин итү;

яшүсмерләренә һәм яшьләренә вакытлыча һәм даими эшкә урнаштыру санын арттыру;

районга квалификацияле кадрлар агымына ярдәм итәргә.

3.2.2. Кеше капиталын үстерү өчен уңайлы тирәлек булдыру

3.2.2.1. һәркем ала алырлык торак

Буа муниципаль районында торак төзелеше өлкәсендәге стратегик максат булып, халыкның барлык категорияләре өчен торак алу мөмкинлеген, шулай ук уңайлы торак фонды куләннәренә халык ихтыяжларына туры килүен тәэмин итү тора.

Куелган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итү каралган.

Район халкы өчен торак алу мөмкинлеген тәэмин итү юлы белән:

2030 елга кадәр Россия Федерациясендә ипотека торак кредитын үстерү стратегиясе белән билгеләнгән төп нигезләмәләр нигезендә ипотека кредитларын үстерү һәм ипотека торак кредитлавы базарында катнашучылар эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

торак шартларын яхшырту максатларында аерым категория гражданны (яшь гаиләләренә, авылда белгечләренә, Дәүләт торак сертификатлары алучы гражданны, инвалидларны, ятим балаларны, шулай ук ана (гаилә) капиталы акчаларынан файдалану хокукына ия булган гаиләләренә торак белән тәэмин итү программасын гамәлгә ашыру кысаларында, торак шартларын яхшырту максатларында, ана (гаилә) капиталы акчаларынан файдалану хокукына ия булган гаиләләренә торак белән тәэмин итү);

булган коммуналь инфраструктура объектлары белән торак төзелешен тәэмин итү;

торак төзелешендә энергоэффектив һәм ресурсларны саклау технологияләрен һәм төзелеш материалларын кертү.

Бурычларны хәл итү түбәндәге нәтижәләренә үтәргә тиеш:

Районның бер кешесен торак урыннары белән тәэмин итү дәрәжәсен күтәргә;

2030 елга торак тапшыру куләне районда 1 кешегә 36,0 кв. метр тәшкил итәчәк.

3.2.2.2. Буа муниципаль районының су белән тәэмин итү һәм юынтык суларны агузу системаларын үстерү

Район халкының тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү сәясәте пространство үсеш факторларын исәпкә алып тормышка ашырылырга, икътисадта һәм социаль өлкәдә территориаль диспропорцияләренә тигезләүгә, муниципаль берәмлекләренә икътисади активлыгын күтәрүгә һәм аларның инфраструктур яктан төзеклеген яхшыртуга юнәлдерелергә тиеш. Районның яшәү өчен (социаль, транспорт һәм коммуналь инфраструктураның канәгатьләнмәслек булуы, мәшгульлек белән

бәйле проблемалар) жәлеп итүчәнлеге районнан эшче көчләрнең китү куркынычы булып тора. Авыл хужалыгы һөнәрләренең квалификацияле кадрлары булмау агросәнәгать комплексының мөһим проблемасы. Аларны авыл хужалыгы производствосына жәлеп итү өчен яшь белгечләргә социаль шартлар тудырырга кирәк. Территорияләргә үстерүнең өлгә юнәлешен үз эченә түбәндәгеләр ала:

авыл жирлегендә яшь белгечләрне беркетүгә юнәлдерелгән дәүләт ярдәме чараларын күрсәтү;

демографик вәзгыятьне яхшырту һәм халыкны эш белән тәэмин итү, яңа эш урыннары булдыру, шул исәптән альтернатив эшчәнлекне үстерү юлы белән чаралар күрү. Житештерү һәм коммуналь-склад зоналары булдыру район территориясендә яңа житештерүләр урнаштыруга ярдәм итә торган формаларның берсе булып тора.

торак шартларын яхшырту, комплекслы компактлы төзелешкә ярдәм итү һәм территорияләргә төзекләндерү;

авыл хужалыгы хезмәтенең абруен күтәрү;

социаль инфраструктураны һәм инженер төзелешен үстерү.

Югары квалификацияле белгечләрнең даими яшәү урыны буларак, район территорияләренең тотрыклы үсеше һәм жәлеп итүчәнлеген арттыру эре шәһәрләргә максимал якин тормыш шартлары булдыруга бәйле. Шуңа бәйле рәвештә социаль инфраструктура объектларын үстерү мөһим әһәмияткә ия.

Бу уңайдан район халкын эчә торган су белән тәэмин итү проблемасын хәл итү стратегик бурычларның берсе буларак билгеләнә.

Район халкының эчәргә яраклы суга булган ихтыяжларын, яшәү урыннарына бәйсез рәвештә, физиологик, санитар-гигиена һәм хужалык-эчә торган ихтыяжлар нормативларына туры килә торган күләмдә һәм сыйфатта өзлексез, гарантияле канәгатьләндерүне тәэмин итү эчәргә яраклы су белән тәэмин итү су белән тәэмин итү һәм су бүлү системаларын үстерүнең стратегик максаты булып тора.

Районны сыйфатлы су белән тәэмин итү өчен су чөлтәрләрен модернизацияләргә кирәк (корыч, чуен, асбест-цемент торбаүткәргечләрне полиэтилен торбаларга алыштыру). Төп материал трубалар чугун һәм керамика. Су үткәргеч чөлтәрләренең тузуы сәбәпле, еш кына аварияләр килеп чыга, аларны бетерү бик күп хезмәт һәм матди чыгымнар таләп итә. Су белән тәэмин итүнең ышанычлылыгын арттыру өчен һәм суүткәргеч чөлтәрләргә тузуына бәйле рәвештә 130,7 км реконструкция үткәргә кирәк, бу Буа муниципаль районының гомуми суүткәргеч чөлтәрләренең 28,1% ын тәшкил итә.

Юынтык суларны чистарту районның санитар-экологик торышын яхшыртуга юнәлтелгән чара булып тора. Социаль һәм экологик хәлне яхшырту өчен шәһәрдә канализация чөлтәрләргә төзү зарур. Торак фондны үзәкләштерелгән су белән тәэмин итмәү-8,1%.

Куелган бурычларга ирешү киләсе мөмкинлекләр бирәчәк:

Кулланучыларга хезмәт күрсәтүнең (су белән тәэмин итүнең, юынтык суларны агызуның) сыйфатын, ышанычлылыгын арттыру;

Су белән тәэмин итү һәм юынтык суларны агызу хезмәтләргә күрсәтүнең экологик куркынычсызлык дәрәжәсен күтәрү;

3.2.2.3. Буа муниципаль районында юл комплексын үстерү

Юл комплексын үстерүнең төп бурычлары булып торалар:

район территориясендә товар хәрәкәтен тизләтүне һәм икътисадта транспорт чыгымнарын киметүне, аварияләрне киметүне һәм транспорт агымнарының хәрәкәт тизлеген арттыруны тәэмин итә торган заманча таләпләргә җавап бирүче юллар челтәрен булдыру;

юл предприятиеләренең юл челтәренең техник таләпләр белән каралган дәрәжәдә сыйфатлы тотылуын һәм куркынычсызлыгын тәэмин итә торган бердәм комплекс буларак эшләве;

авыл җирлегендә автомобиль юлларын яхшыртуны тәэмин итә торган транспорт үтемлелеген арттыру.

Республика һәм муниципаль программаларны үтәү нәтижәсендә 2030 елга норматив таләпләргә җавап бирә торган җирле әһәмияттәге юллар өлеше-100%

3.2.2.4 Буа муниципаль районы икътисадының инновацияләр һәм яңа бизнесларны үстерү базасында сыйфат ягыннан яңа дәрәжәгә ирешү

Якын киләчәккә Инвестицион сәясәтнең төп максаты-Буа муниципаль районы территориясендә инвестицион эшчәнлекне тормышка ашыру өчен уңай шартлар тудыру, инвестицияләр актив килү хисабына икътисади үсешнең югары темпларын тәэмин итү.

Стратегиянең төп бурычлары булып түбәндәгеләр тора:

районның инвестицияләр җәлеп итүчәнлеген арттыру;

турыдан-туры инвестицияләр күләмен арттыру.

Куелган бурычларны тормышка ашыруның төп юллары түбәндәгеләрдән гыйбарәт булчак::

инвестицияләү өчен уңайлы территория сыйфатында районны актив таныту, районның оригиналь, аңлаешлы һәм инвесторлар тарафыннан танылган образын формалаштыру;

районның инвестицион сәясәтенә мәгълүмати ярдәм күрсәтү, районның инвестицион мөмкинлекләрен тәкъдир итү;

стратегик инвесторлар белән партнерлык мөнәсәбәтләрен урнаштыру, даими хезмәттәшлек итү һәм максималь уңайлылык режимын тәэмин итү;

үз территорияләренә инвестицияләр җәлеп итү, муниципаль районның инвестицион җәлеп итүчәнлеген формалаштыру буенча муниципаль район эшчәнлеген активлаштыру;

оештыру стратегик тармак бизнес-планлаштыру.

3.2.2.4.1. Буа муниципаль районының инвестицион сәясәтенең приоритетлы бурычлары

Районның инвестицион сәясәтен формалаштыру өчен, икътисадны үстерүнең инвестицион-инновацион моделен формалаштыруны тәэмин итә торган модернизациянең нигезе буларак, түбәндәге өстенлекле бурычларны хәл итәргә кирәк: район икътисадына структур йогынты ясаучы масштаблы инвестицион проектларны тормышка ашыру;

эшкәртү сәнәгатендә технологик чылбырларны төзеп бетерү өчен шартлар тудыру һәм соңгы продукция җитештерүгә чыгу, эшкәртү һәм өстәмә кыйммәтнең үсеше белән;

авыл хужалыгында структур алга китеш тәэмин итүче агросәнәгать комплексы үсешенә инвестицияләр җәлеп итү һәм авылда хезмәт җитештерүчәнлеген арттыру;

хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә этәргеч биру;

3.2.2.4.2. Реализация масштабных инвестиционных проектов, обеспечение структурных сдвигов в экономике Буинского муниципального района

Район икътисадына структур йогынты ясаучы масштаблы инвестицион проектларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыру, бер яктан, инвестицион проектларның яңа дәрәжәсенә чыгуын һәм районга жәлеп ителә торган инвестицияләрнең гомуми күләме артуны күз алдында тотта.

Әйттик, 2010 елда районга инвестицияләр күләме 2,158 млрд. сум булса, 2014 елга бу күрсәткечкә 2 тапкырга – 6,4 млрд. сумга кадәр арттырганнар.

Планлаштырылган яңа масштаблы инвестицион проектларны уңышлы гамәлгә ашыру һәм жәлеп итү өчен уңай инвестицион климат булдыру буенча актив эшнә дәвам итү, аңа системалы характер бирү кирәк.

Район икътисадының төп кластерларын ачыклау һәм үстерү:

өстенлекле тармакларга инвестицияләүче оешмалар өчен уңай шартлар тудыру (инвесторларны жәлеп итү буенча стратегияне эшләү һәм тормышка ашыру, инвесторларга мәгълүмат бирү һәм хезмәтләрнең тулы спектрын күрсәтү өчен «бер тәрәзә» сыйфатында эшләү, салым ташламалары бирү, махсус сәнәгать зоналары булдыру һ. б.).

Инвестицияләр кертү өчен инфраструктура булдыру:

«сәнәгать майданчылары» булдыру: жир төзелешә эшләре комплексын үткөрү, төзелгән жир кишәрлеген дәүләт кадастр исәбенә кую, жир кишәрлегенә хокукны теркәү, энергетика, инженер, транспорт һәм телекоммуникация инфраструктуралары жир кишәрлегенә кертү;

Бу бурычны хәл итү югары технологиялә эшкәртү производстволары, машина төзелешә, авыл хужалыгы, кече һәм урта бизнесны үстерү юлы белән тәэмин ителәчәк.

Өстенлекле проектлар арасында түбәндәге проектлар гамәлгә ашырылачак:

- "Буа" сәнәгать майданчыгын булдыру;

- "Буа шикәре" ЖЧЖне реконструкцияләү һәм техник яктан яңадан жиһазландыру;

- "Русский стандарт Водка" ЖЧЖ филиалында Буа спирт заводы спирт житештерү күләмнәрен арттыру буенча;

- "Зеленодольск сәт эшкәртү комбинаты" АЖнең Буа филиалына модернизацияләү һәм модернизацияләү; цехны модернизацияләү һәм сыр житештерү жайланмаларын сатып алу, чистарту корылмаларын төзү, котельный, трансформатор подстанциясен, киптерү цехларын, аммиак-компрессор цехын төзекләндерү

- "Буа машина төзелешә заводы" ЖЧЖне югары технологиялә жиһазлар сатып алу;»;

- 100 башка исәпләнгән бүлек төзелешә, сыер абзарларын капитал ремонтлау, "Авангард" ЖЧЖдә сенаж чокыры төзү;

- строительство отделения на 100 голов, капитальные ремонты коровников, строительство сенажной ямы в ООО «Авангард»

Районда бизнес - мохитнә үстерү өчен уңайлы шартлар тудыру кече һәм урта эшмәкәрлеккә үстерүне стимуллаштыруны күздә тотта.

Буа муниципаль районында кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүнең стратегик максаты-аны урта сыйныф формалаштыру өчен, гражданның эшқуарлык һәм интеллектуаль сәләтләрен гамәлгә ашыру өлкәсенә уңайлы мохит итеп үзгәртү.

Стратегик максатны тормышка ашыру түбәндәге юнәлешләр буенча эшнә күздә тотта.

Беренчә чиратта, яңа югары технологиялә производстволар булдыруга юнәлдерелгән кече һәм урта эшқуарлыкка ярдәм инфраструктурасын һәм формаларын киңәйтү.

Районда кече эшқуарлыкка ярдәм итү инфраструктурасы нигезә салына индә: житештерү өлкәсендә кече һәм урта бизнесны үстерү өчен сәнәгать майданчыгы булдыру стадиясендә.

Әлегә юнәлешнә тормышка ашыру финанс-кредит һәм салым стимуллаштыруын, шулай ук грантлар рәвешендә турыдан-туры инвестицион ярдәм күрсәтүне, жиһазларны лизингга сатып алуны, агымдагы һәм капитал чыгымнарны

компенсациялуга субсидиялар бирүне, кече һәм урта бизнесның инженерлык инфраструктурасы объектларына тоташуга киткән чыгымнарны үз эченә алачак.

Эшмәкәрлек эшчәнлегә юлында административ киртәләрне бетерү буенча системалы эш оештыру.

Яшьлер эшкуарлыгын һәм яшьлернеп районнып эшкуарлык секторы эшенде актив катнашуын стимуллаштыру.

Авылда эшмәкәрлеккә, шул исәптән авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм эшкәртү өлкәсен дә кертеп, ярдәм итү.

Авылда эшмәкәрлекне төп чараларны модернизациялуга, яңа технологияләр кертүгә, эшкуарларның агымдагы чыгымнарын каплауга актив стимуллаштырудан тыш, шәхси ярдәмче һәм крестьян (фермер) хужалыклары һәм алар төзегән кооперативлар өчен кредит ресурсларыннан тотрыклы файдалану мөмкинлеген тәэмин итәргә кирәк.

Районның кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары продукциясен экспортлауны стимуллаштыру.

Өлеге юнәлешне тормышка ашыру механизмнары тышкы базарларга чыгу һәм продукция экспортына бәйле эшкуарлык эшчәнлегә субъектларының чыгымнары өлешен каплауга субсидиялар бирүне, илебез һәм чит ил күргәзмә-ярминкә чараларында катнашу чыгымнарын субсидиялуга, продукция сыйфаты сертификатларын алуны һ.б. үз эченә ала.

Гомумдәүләт сәясәте өстенлекләрен исәпкә алып, һәм шулай ук районның социаль-икътисады үсеше бурычларынан чыгып, 2030 елда кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең түбәндәге күрсәткечләренә ирешү планлаштырыла:

ВТПДА кече һәм урта эшмәкәрлек өлешен 40 ка кадәр арттыру %;

эш белән тәэмин итүнең гомуми структурасында кече бизнес өлешен 40 ка кадәр арттыру %;

кече һәм урта предприятиеләрнең тармак структурасын эзлекле үзгәртү: инновацион һәм югары технологияле өлкәләрдә, житештерү һәм эшкәртү сәнәгатендә, сәламәтлек саклауда, төзелештә һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшләүче предприятиеләр санының шактый артуы, күпләп һәм ваклап сату предприятиеләренең өлешен киметү;

кече предприятиеләр санын арттыру;

кече предприятиеләрнең төп капиталына инвестицияләр үсешенең тотрыклы еллык темпларын тәэмин итү.

16 нчы таблица

Буа муниципаль районы территориясендә реализацияләнгән торган инвестицион проектлар исемлеге

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
СӘНӘГАТЬ				
1	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Сивуш майларын автоцистернага төяп жибәрү (спиртлы кабул итү бүлегендә сыешлыкны монтажлау)	2019	2,5
2	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	ЭАФ (эфир-альдегид фракциясе) складларында, спиртлы һәм спиртлы бүлекләрдә АСПТ (янгын сүндерү автомат	2019	2,5

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
		системасы) урнаштыру		
3.	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	24FV116 пар клапанын алмаштыру	2019	2,0
4	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Ахыргы конденсаторларда жылылык алмашу куәтен арттыру	2019	2,0
5	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Metso серверен алмаштыру	2019	1,5
6	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	24fv13 эпюрацион колоннасына пермеат бирү клапанын алыштыру	2019	1,0
7	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	24FV224 пар клапынын алмаштыру	2019	1,0
8	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Кроссовойда АСПТ (янгын сүндерү автомат системасы) урнаштыру	2019	1,0
9	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Дозаторлар сатып алу (ВП) (кислота 2 шт, селтеле 2, метабисульфит 1)	2019	1,0
10	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	КРОНЕ расходомерларын КО да конденсат линиясенә урнаштыру	2019	1,0
11	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	БОСка кислота һәм селте дозаторларын сатып алу (Проминент и грундфос)	2019	1,0
12	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	БРУда пар буенча вихрь расходомерларын алыштыру	2019	0,7
13	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт	БРУга бражка бирү линиясенә рН метр һәм кислотаның дозаторын	2019	0,6

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
	заводы	сатып алу		
14	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	рН КНСка 300 һәм КНС 100 датчигына Батыру арматурасы	2019	0,55
15	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	АПС урнаштыру (автоматик янғын сигнализациясе) Жир асты су алу жайланмасы	2019	0,5
16	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	БРуда электромагнитлы расходомерларны алыштыру (2 шт)	2019	0,5
17	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Грануляторга пар бирү буенча отсекагель һәм регулирующий клапан	2019	0,3
18	«Русский Стандарт Водка» ЖЧЖ филиалы Буа спирт заводы	Төзек булмаган 1,2-нче видеосерверлар урынына видеосерверларны сатып алу, жибөрү-көйләү	2019	0,15
19	"Буа шикәре"ЖЧЖ	"Буа шикәре" ЖЧЖ шикәр житештерүен төзү, реконструкцияләү һәм модернизацияләү	2013-2024	3575,0
20	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Каты сырлар житештерү цехын модернизацияләү	2019-2021	16,20
21	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Каты сырларның эретелгән сырларын житештерү цехын модернизацияләү	2019	1,30
22	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Чистарту корылмалары төзелеше	2019	98,40
23	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Аммиак-компрессор цехын модернизацияләү	2019-2020	15,20
24	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Котельныйны модернизацияләү	2019	1,00
25	"Зеленодольск сөт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Трансформатор подстанциясен модернизацияләү	2019	3,00

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
26	"Зеленодольск сәт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Киптерү цехын модернизацияләү	2019-2020	5,10
27	"Зеленодольск сәт эшкәртү комбинаты " АЖнең Буа филиалы	Житештерү жиһазларын модернизацияләү	2019-2024	13,10
28	ООО Буинский машиностроительный завод	Приобретение высокотехнологичного современного оборудования	2019-2024	15,00
АГРОСӘНӘГАТЬ КОМПЛЕКСЫ				
1	"Авангард" ЖЧЖ	100 башка исәпләнгән бозаулату бүлгә	2019	20,00
2	"Авангард" ЖЧЖ	25 нче ЗАВ реконструкциясе	2019	18,80
3	"Авангард" ЖЧЖ	Техника сатып алу	2019-2024	720,0
4	"Дружба" ЖЧЖ	Сыер абзарын капитал төзекләндерү (Теңкәш)	2019	4,80
5	"Дружба" ЖЧЖ	Сыер абзарын капитал төзекләндерү (Зур Фролово)	2022	6,00
6	"Дружба" ЖЧЖ	Сыер абзарын капитал төзекләндерү (Мөкерле)	2023	9,60
7	"Дружба" ЖЧЖ	Сенаң базын төзү	2019	1,80
8	ООО "Дружба"	100 башка исәпләнгән сөтүткәргечләр сатып алу ,суыткыч танк	2020	2,16
9	"Дружба" ЖЧЖ	Машина-трактор паркын капитал ремонтлау	2021	2,64
10	"Дружба" ЖЧЖ	Тирес чыгару өчен транспартерлар сатып алу	2019-2024	18,48
11	"Дружба" ЖЧЖ	Хайван үлчәүләре сатып алу	2020-2022	2,40
12	"Дружба" ЖЧЖ	Ашлык төягеч сатып алу	2019-2024	6,48
13	"Дружба" ЖЧЖ	ОВС-25 ашлык чистарту жайланмасын сатып алу	2019-2024	7,20
14	"Дружба" ЖЧЖ	МКДУ погрузчигын сатып алу	2019-2022	1,20
15	"Дружба" ЖЧЖ	Чөгәндер чәккече сатып алу	2021-2022	2,64
16	"Дружба" ЖЧЖ	Кукуруз чәккече сатып алу	2020-2022	2,28
17	"Дружба" ЖЧЖ	Чөгәндер чәккече сатып алу	2020-2021	2,64
18	"Дружба" ЖЧЖ	Тырма сатып алу	2019-2022	9,72
19	"Дружба" ЖЧЖ	Трактор К-744 сатып алу	2020-2023	18,36
20	"Дружба" ЖЧЖ	Бензовоз автомашинасы сатып алу	2020	2,28

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
21	"Дружба" ЖЧЖ	ПФР-180 прес подборцигы сатып алу	2020-2021	3,24
22	"Дружба" ЖЧЖ	Тырма сатып алу	2021	3,24
23	"Дружба" ЖЧЖ	Трактор арбасы сатып алу	2019-2021	8,76
24	"Дружба" ЖЧЖ	МТЗ-1221 сатып алу	2024	14,40
25	"Заря" ЖЧЖ	Ангар төзү	2019	0,60
26	"Заря" ЖЧЖ	Сенаж базы төзү	2020	2,60
27	"Заря" ЖЧЖ	Сенаж базын төзү	2021	2,70
28	"Заря" ЖЧЖ	Ындыр табагына ашлык өчен мөйдан төзү	2022	3,00
29	"Заря" ЖЧЖ	Ындыр табагына ашлык өчен мөйдан төзү	2023	3,00
30	ПСХК "Ембулатово"	Силос траншеялары төзү	2020	3,00
31	"Кыят" ААЖ	Ындыр табагын капиталъ ремонтлау	2019	4,00
32	"Кыят" ААЖ	100 башка исәпләнгән сыер абзарын капиталъ ремонтлау	2019	2,00
33	"Кыят" ААЖ	а/х техникасы сатып алу	2020	50,00
34	"Кыят" ААЖ	КЗС-орлык чистарту линиясе төзелеше	2021	14,00
35	"Кыят" ААЖ	Ындыр табагын капиталъ ремонтлау	2022	4,00
36	"Кыят" ААЖ	100 башка исәпләнгән сыер абзарын капиталъ ремонтлау	2023	2,00
37	"Кыят" ААЖ	200 башка исәпләнгән сыер абзарын капиталъ ремонтлау	2024	4,00
38	"Буа элеваторы" ЖЧЖ	"Буа Элеваторы" ААЖ мөлкәт комплексын конкурс сатуларыннан сатып алу	2019	97,00
39	"Буа элеваторы" ЖЧЖ	Склад биналарын капиталъ ремонтлау	2019-2020	3,00
40	"Буа элеваторы" ЖЧЖ	Ашлык кабул итү мөйданчыкларын капиталъ ремонтлау	2019-2024	8,00
41	"Буа элеваторы" ЖЧЖ	Автотранспорт һәм махсус техника сатып алу	2019-2022	13,00
КЕЧЕ БИЗНЕС				
1	«Буа» Сәнәгать мөйданчыгы «Буа» ИК (766 эш урынына)	Буа муниципаль районының Карлы авылы махсус хужалыгының элеккеге базасында сәнәгать зонасы	2017-2026	1500

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
		булдыру		
2	"Буинск-Водоканал" АЖ	Көнбатыш бистәсендә үзәк канализация сузу (1 чират)	2019	38,30
3	"Буинск-Водоканал" АЖ	Көнбатыш бистәсендә үзәк канализация сузу (2 нче чират)	2020	49,20
4	"Буинское ПТС" АЖ	Раково мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2019	0,76
5	"Буинское ПТС" АЖ	Исәк мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2020	1,08
6	"Буинское ПТС" АЖ	Исәк мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2020	0,92
7	"Буинское ПТС" АЖ	кайбыч мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2020	0,69
8	"Буинское ПТС" АЖ	Вольнистан мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2021	0,82
9	"Буинское ПТС" АЖ	Иске Тинчәле мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2021	0,84
10	"Буинское ПТС" АЖ	Ырыңгы мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2022	0,90
11	"Буинское ПТС" АЖ	Күшке мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2022	1,01
12	"Буинское ПТС" АЖ	Күшке мәктәбе котельнясын модернизацияләү	2022	1,06
13	"Буинское ПТС" АЖ	5 мәктәпнең жылылык трассасын реконструкцияләү	2020	0,16
14	"Буинское ПТС" АЖ	"Алтынчәч" балалар бакчасы жылылык трассасын реконструкцияләү	2020	0,18
15	"Буинское ПТС" АЖ	Шикәр заводы котельнясының насосын алыштыру, элетрожиһазларын реконструкцияләү	2021	0,59
16	"Тателеком" Буа ЗУЭС ПАО	Буа шәһәренең күпфатирлы торак йортларына кадәр йорт бүлү челтәрләре (ДРС)	2019-2024	5,30

№	Инвестор	Проект тасвирламасы	Реализацияләү вакыты	Кертемнәр, млн.сум
		һәм цифрлы кабель телевидениесе (СКТВ) төзелеше		
17	"Тателеком" Буа ЗУЭС ПАО	LTE (4G) база станцияләрен модернизацияләү	2022-2024	2,00
18	"Тателеком" Буа ЗУЭС ПАО	Буа муниципаль районында һәм Буа шәһәрндә база станцияләре төзү	2019-2024	10,30

3.2.2.5. Буа муниципаль районы территориясендә рекреацион һәм мәдәни-тарихи потенциалны формалаштыру

Буа муниципаль районының рекреацион һәм мәдәни-тарихи потенциалына фәнни - танып белү һәм эстетик әһәмияткә ия булган Зөя елгасы, 1942 елда Идел буе немецлары тарафыннан төзелгән тимер юл, 1941-1945 елларда фашизмны жиңүдә хәрби-тарихи әһәмияткә ия булган 2 музей, шул исәптән шәһәрнең Туган якны өйрәнү музейе һәм Бакый Урманче музей-йорты, драма театры, федераль әһәмияттәге 5 архитектура һәйкәле керә. Декабрист В.Г. Ивашев исемендәге элеккеге утар паркы, 110 яшыкә якын 150 юкә агачы сакланган, тарихи, рекреацион һәм эстетик әһәмияткә ия һәм табигать һәйкәле булып тора. Зур Фролово авылында Изге Пантелеймон чыганагы бар. Шулай ук Буа муниципаль районы территориясендә ике аеруча саклана торган табигый территория бар: Яңа Тинчәле һәм Ута байбак колонияләре, анда байбак колонияләре яши. Районның экскурсия потенциалы шактый югары. Бу район территориясендә туризмның үсеш перспективасы турында сөйли.

Бөөк татар скульпторы, рәссам Бакый Урманче кебек күренекле кешеләрнең биографияләре Буа белән бәйлә. Кытай дәүләт һәм сәясәт эшлеклесе, Мао Цзэдунның баш теоретигы ярдәмчесе-Борхан Шаһиди, СССРның атказанган спорт мастеры, диск ыргыту буенча 4 тапкыр дөнья чемпионы Владимир Трусенев, бүгенге көндә Казан шәһәрндә яшәүче халык шагыйре, РФ Дәүләт премиясе лауреаты -Ренат Харис, ТР Рәссамнар берлеге әгъзасы Шамил Нигъмәт, очучы-космонавт, Гагарин отряды әгъзасы - Марс Рафиков, Россия Рәссамнар берлеге әгъзасы Васил Заһретдинов һәм башкалар.

Туризм өлкәсен үстерүнең стратегик максаты булып туризм хезмәтләре базарында Буа муниципаль районының уңай туристик имиджын формалаштыру, туристик хезмәтләренә сыйфатын, һәркем өчен мөмкин булуын һәм конкурентлыгын арттыру тора.

Максатны тормышка ашыру өстенлекле бурычларны хәл итүне күздә тотал:

Буа муниципаль районының уңай туристик имиджын формалаштыру;

үзешчән спорт һәм мәдәни туризм төрләрен үстерү, яңа туристик продукт булдыруны стимуллаштыру.

Буа муниципаль районының туристик-мәгълүмат үзәген булдыру, туристик брендын эшләү, туризмны оештыручылар һәм массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре өчен Буа муниципаль районы буенча реклама турлары эшләү.

Транспортның су төрләре базасындагы Туризм, ул стоянкалар вакытында порт шәһәрләрендә актив экскурсия программасын үз эченә ала. Озак вакытка исәпләнгән перспективада чаралар комплексын эшләү юлы белән туризмның бу төрен үстерү өчен шартлар тудырырга кирәк.

Кеше организмына табигый йогынты чаралары белән бәйле берничә төргә ия булган дөвалау (медицина) туризмы: климат белән дөвалану, фитотерапия (дару үләннәре һәм жыемнар куллану) һ. б.

Рекреацион туризм, аның нигезендә кешенең үз физик һәм рухи көчләрен яңадан торгызу ихтыяжы ята. Туризмның бу төре зур төрлелеге белән аерылып тора, ул тамаша-күңел ачу, кызыксынулар буенча дәрәсләр (ау һәм балык тоту), укыту, этник һәм көнкүреш (милли мәдәниятне һәм традицион булмаган көнкүрешне өйрөнү белән бәйле), сәламәтләндерү (актив хәрәкәт итү ысуллары белән бәйле) программаларын үз эченә ала.

Нинди дә булса спорт төре белән шөгыйләнү белән бәйле спорт туризмы. Табигый-климат шартлары аркасында Буа муниципаль районы территориясендә түбәндәге спорт туризмын үстерергә мөмкин:

- жөяүлеләр туризмы;
- су туризмы;
- ат туризмы;
- чаңгы туризмы.

Проектны тормышка ашырудан социаль-икътисадый нәтижәлелек:

Буа муниципаль районы территориясендә этник, спорт, дөвалау-сәламәтләндерү, мәдәни-танып белү, табигый-экологик, паломник, круиз төрләрен үстерү; туристлар агымын арттыру;

Буа муниципаль районының социаль, инженерлык, транспорт инфраструктурасын үстерү;

кунакханә бизнесы, жәмәгать туклануы, күңел ачу ялы (аттракционнар, аквапарклар, боулинг, картинг һ. б.), туристик эшчәнлек (туроператорлар һәм турагентлар эшчәнлегенә) һәм башкалар үсеше.

Буа муниципаль районының балалар һәм яшүсмерләр спортын һәм туризмын үстерү.

3.2.3. Икътисадка ихтыяж булган һәм уңышлы эшли ала торган икътисадый мөнәсәбәтләр булдыру

Буа муниципаль районының сәнәгать һәм агросәнәгать комплексы үсешенә югары һәм тотрыклы темпларын аларны масштаблы модернизацияләү нигезендә тәэмин итү

3.2.3.1. Сәнәгать комплексын үстерү

Буа муниципаль районының сәнәгать комплексын үстерүнең стратегик максаты-сәнәгать потенциалын максималь нәтижәле файдалануга һәм яңартуға, конкуренциягә сәләтлелек дәрәжәсе дөньякүләм булган яңа производстволар булдыруга ирешү, икътисадның башка секторларының тизләнелгән үсешен тәэмин итәргә сәләтле.

Стратегик максатны тормышка ашыру, барыннан да элек, хисабына тәэмин ителәчәк: традицион сектор предприятиеләре эшенең нәтижәлелеген күтәрү, икътисадый эшчәнлекнең искергән формаларын алыштыру; соңгы продукция житештерүне тәэмин итә торган яңа технологик яңаларын гамәлгә кертү хисабына житештерүнең егәрлеген киңәйтү.

Районның эре предприятиеләренең сәнәгать продукциясен сату базарларын киңәйтү күздә тотыла. Бу шулай ук предприятиеләрнең төп фондларын яңартуға, продукциянең гомуми дәрәжәсен һәм житештерү белән идарә итүгә, житештерү өлкәсенең инновацион дәрәжәсен арттыруга да ярдәм итәчәк.

Федераль һәм республика максатчан программаларында һәм үсеш стратегияләрендә, төп өстенлекле үсеш юнәлешләре һәм проектлары («үсеш нокталары») нигезендә кертелгән нигезләмәләрне исәпкә алып, түбәндәге юнәлешләр булачак:

эшкертү сәнәгатен үстерү:

2015 елга карата «Буа шикәре» ЖЧЖ житештерү күләмен 2 тапкырга (3,13 млрд. сум) арттырырга мөмкинлек бирәчәк, инвестицияләр күләме – 8 млрд. сум;

«Русский стандарт Водка» ЖЧЖнің «Буа спирт заводы» филиалында проект куәтен 1,5 тапқырға арттырырга мөмкинлек бирәчәк 61,2 млн. сумлык инвестициялар белән яңа продукция үзләштерү һәм техник яктан яңадан коралландыру юлы белән машина төзелеше комплексын үстерү.

Стратегик максат нәтижәләре буенча ирешүне күздә тоту

2030 елга түбәндәге максатчан күрсәткечләр (икътисади нәтижәләр):

- Буа муниципаль районының сәнәгать комплексы тарафыннан житештерелгән төяп жибәрелгән товарлар күләме арту;

- инвестициялар жәлеп итү һәм инновацион технологиялар кертү;

- авыл хужалыгы чималын эшкәртүнең гомуми күләмендә ил чималы өлешен арттыру;

- Буа муниципаль районы предприятиеләрендә житештерелә торган азык-төлек продукциясенең конкурентлылыгын арттыру.

- хужалык итүнең һәм идарәнең алдынгы, яңа методларын куллану;

Югарыда күрсәтелгән максатчан күрсәткечләргә ирешү өчен сәнәгать үсешенең билгеле бер еллык база параметрларын тәэмин итәргә кирәк:

югары үсеш потенциалы булган сәнәгать тармакларында (азык-төлек сәнәгате, металл әйберләр житештерү, резина һәм пластмасса әйберләр житештерү, машина төзелеше һ. б.) житештерү күләмнәре үсешенең югары темпларын саклап калу);

сәнәгать секторында уртача хезмәт хакын икътисади эшчәнлекнең тиешле төрләре буенча хезмәт базарында районның көндәшлеккә сәләтлелеген тәэмин итүче темплар белән арттыру.

3.2.3.2 Агросәнәгать комплексын үстерү

Авыл хужалыгын үстерүнең төп юнәлешләрен билгели торган һәм авыл хужалыгы житештерүенең тотрыклы һәм нәтижәле эшчәнлегә өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән чараларга авыл хужалыгы житештерүе үсешенең төп юнәлешләрен билгели торган чаралар керә:

- төп фондларны модернизацияләүгә юнәлдерелгән чаралар комплексы. Төп фондларны модернизацияләгәндә Россия житештерүчеләренең заманча авыл хужалыгы техникасы да, чит ил житештерүчеләренең авыл хужалыгы техникасы да кулланылачак.

Машина-трактор паркын эш халәтендә тоту, энергия һәм ресурсларны саклау технологияләрен гамәлгә кертүне дәвам итү өчен ел саен 37 трактор, 12 ашлык жыю, 4 азык жыю һәм 4 чөгәндер жыю комбайны, 4 үзйөрешле печән чапкыч, 10 йөк автомобиле, 13 чөчү комплексы һәм чөчкөч, 32 туфрак эшкәртү машинасы сатып алу таләп ителә.

Бу юнәлеш буенча чаралар комплексын гамәлгә ашыру район авыл хужалыгының матди-техник базасы тузган булу проблемасын хәл итү өчен шартлар тудыра.

Авыл хужалыгы житештерүчәнлегенә универсаль киң алымлы туфрак эшкәртү һәм чөчү агрегатлары нигезендә ягулык-майлау материалларын экономияләргә, турыдан-туры чыгымнарны киметергә мөмкинлек бирә торган берничә операция башкара торган энергия-ресурсларны саклау технологияләрен кертү дәвам итәчәк.

Төп фондларны модернизацияләү чараларын гамәлгә ашыру барлык төр хужалыклар өчен кредит һәм лизингның акыллы һәм уңайлы шартларын тәэмин итә торган финанс - кредит механизмларын камилләштерү чараларын гамәлгә ашыруга бәйле.

Өлегә юнәлеш буенча чараларны гамәлгә ашыру өчен финанслауга ихтыяж 2016 елда 195,3 млн. сум дәрәжәсендә бәяләнә, ә 2030 елга, техниканың еллык кыйммәтләнүен исәпкә алып, техника керүне арттыру 502 млн. сумга кадәр артырга тиеш.;

-игенчелектә чөчү мәйданнары структурасын оптимальләштерү һәм жирләрне, машиналарны һәм жайланмаларны нәтижәлерәк файдалану өчен фәнни-нигезләнгән

чөчү әйләнешләрен үзләштерү, шулай ук заманча агротехник чараларны гамәлгә кертү планлаштырыла;

- уңдырышлылыкны арттыру буенча чаралар комплексы, су һәм җил эрозиясенә каршы көрәш, кырларны яклау өчен урман үрчетү, туфракны саклау технологияләрен һәм чөчү әйләнешләрен кертү, ашламаларны баланслы куллану исәбенә туфракның уңдырышлылығын яхшырту исәбенә туфракның уңдырышлылығын саклап калуны үз эченә ала;

- терлекчелектә терлекләрнең баш санын арттыру һәм аларның продуктлылығын арттыру, баланслы азык базасы булдыру һәм аларны карап тоту һәм ашату буенча яңа технологияләргә күчү нигезендә сөт һәм ит терлекчелеге продукциясен җитештерү күләмнәрен арттыру планлаштырыла.

Хайваннарны токымлы яңартуны һәм яңа токымнарның биопотенциалын нәтиҗәле файдалануны тәэмин итү.

Яңаларын төзү, булган терлекчелек биналарын реконструкцияләү һәм модернизацияләү.

Сөт һәм ит терлекчелегенең нәтиҗәлелеген арттыру нигезендә сөт һәм ит җитештерүнең конкурентлылығын арттыру.

Сөт һәм ит терлекчелегенең нәтиҗәлелеген арттыру, аның динамик һәм баланслы үсеше өчен гомуми шартлар тудыру.

Яңа югары технологияле гаилә терлекчелек фермаларын төзү чарасын гамәлгә ашыру крестьян (фермер) хужалыкларының һәм шәхси ярдәмче хужалыкларының эш белән тәэмин ителешен һәм керемлелеген саклап калуга юнәлдерелгән.

Чараны гамәлгә ашыру кысаларында 2030 елга югары технологияле гаилә фермаларының гомуми санын 48 берәмлеккә кадәр арттыру күздә тотыла.

Авыл халкының мәшгульлеген арттыру һәм кадрлар белән тәэмин итүне яхшырту буенча чаралар комплексы, «Буа ветеринария техникумы» ДБнБУ базасында агросәнәгать комплексының белем бирү кластерын булдыру буенча чаралар уздыру планлаштырыла. Бу юнәлеш буенча чараларны гамәлгә ашырганда авыл хужалыгы җитештерүенә яшь белгечләрне җәлеп итү һәм беркетүнең актуаль проблемаларын хәл итүгә аерым игътибар биреләчәк.

Мәгълүматлаштыру үсеше буенча чаралар комплексы республиканың бердәм мәгълүмати киңлегә кысаларында агросәнәгать комплексының мәгълүмати инфраструктурасын эшләү һәм эшлätүне күздә тоту.

Заманча шартларда җитештерүне үстерүнең, авыл хужалыгын тотрыклы үстерүне фәнни һәм фәнни-техник тәэмин итүнең иң мөһим факторларының берсе буларак, фәнне үстерү өчен фәнни агросәнәгать тикшеренүләрен үстерү буенча чаралар комплексы.

Авыл хужалыгы үсешен әкрәнләп авыл хужалыгы җитештерүен югары интенсив технологияләргә күчүне тасвирларга мөмкин һәм җитештерүнең яңа технологик дәрәжәсенә чыгуын күз алдында тоту. Үсемлекчелек һәм терлекчелекне үстерүнең фараз күрсәткечләре түбәнрәк.

17 таблица

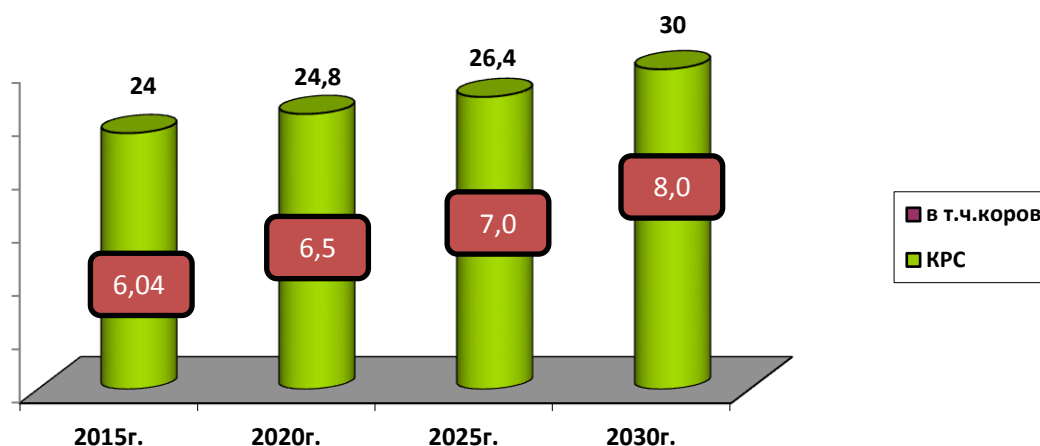
Үсемлекчелекнең фараз күрсәткечләре

Җитештерү (мең тонна)	2021 ел	2025 ел	2030 ел
Бөртек	200	210	216
Шикәр чөгәндере	320	383	432
Тупас һәм сусыл азык, азык берәмлегенә исәпләгәндә	79,3	90,3	104,2
Уңыш(ц/га)			
бөртекчеләр	40	43	45
шикәр чөгәндере	400	450	480
Азык (цн.к.ед.)	39	42	44

Терлекчелекнең фараз күрсәткечләре

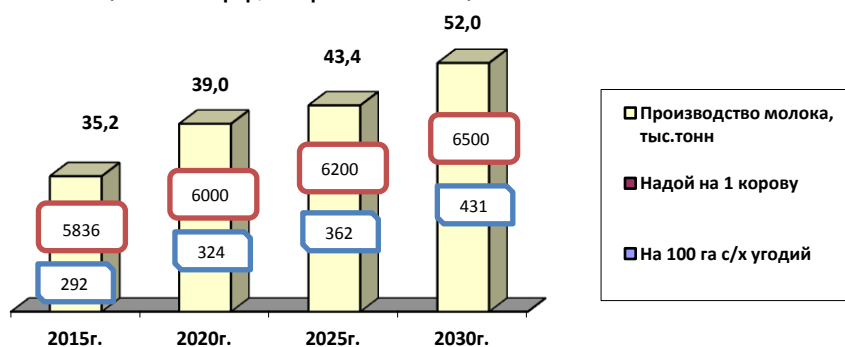
Авыл хужалыгы оешмалары һәм крестьян (фермер) хужалыклары буенча 2015 елдан 2030 елга кадәр эре мөгезле терлекләр саны 25% ка артачак (2030 елга 30 мең баш), шул исәптән сыерлар -32% (2030 елга 8 мең баш).

Рәс.5 Мөгезле эре терлекнең баш саны, мең баш.

2030 елда 52 мең тонна сөт җитештереләчәк, 2015 елга карата үсеш 48 %, 100 гектар җирне исәпләгәндә 431 ц. Бер сыердан продуктлылык 11% ка артачак (2030 елга 6500 кг).

Рәс 6 Сөт җитештерү, барлығы мең тонна.

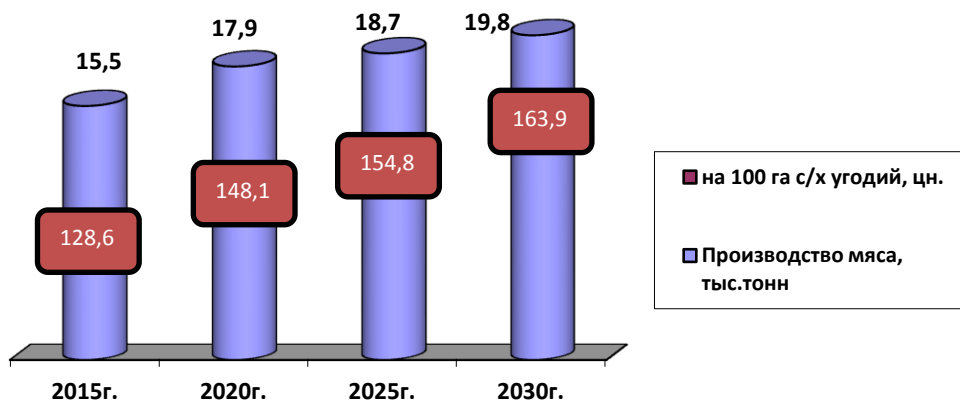

Авыл хужалыгы җирләренең 100 гектарына ит җитештерүнең интенсивлыгы 2030 елга 163,9 цн (2015 елга+35,3 ц) тәшкил итәчәк, ә гомуми ит җитештерү-19,8 мең тонна.

Рәс. 7

Ит җитештерү барлыгы, мең тонна.

Югары технологияле гаилә фермаларын үстерүгә төп юнәлешне ит һәм сөт терлекчелеге алып тора. Аларның гомуми санының чагыштырма авырлыгы 73% тәшкил итә.

Югары технологияле гаилә фермаларын үстерүгә төп юнәлешне ит һәм сөт терлекчелеге алып тора. Аларның гомуми санының чагыштырма авырлыгы 73% тәшкил итә.

Таблица № 18

Югары технологияле гаилә терлекчелек фермалары тезү

ел	Ферма саны	шул исәптән					терлекнең баш саны, баш.				
		сөт	мөгезле эре терлек тазарту	сарык һәм кәжә фермасы	Ат фермасы	Кош-корт	мөгезле эре терлек	шул исәптә сыерлар	сарык һәм кәжә	атлар	Кош-корт
2015	11	5	1	1	2	2	327	161	180	32	550
2021	25	11	6	2	3	3	950	385	450	70	10550
2025	39	18	11	3	4	3	1490	590	600	80	15000
2030	48	21	14	4	5	4	1980	850	750	150	20000

Авил хужалыгында эш белән тәэмин итүчеләр санын киметү планлаштырыла, ул бу өлкәдә хезмәт җитештерүчәнлеге үсеше белән компенсацияләнергә тиеш. 2021 елда авыл хужалыгында 2280 кеше эшли, ә 2030 елга-2150 кеше.

Авил халкының тормыш шартларын уңайлы торак белән тәэмин итү бурычы «Авилны социаль үстерү» федераль максатчан программасында билгеләнгән.

Агросәнәгать комплексының үзара бәйлә тармаклардан торуына бәйлә рәвештә, турыдан-туры авыл хужалыгы продукциясен җитештерүгә юнәлтелгән авыл хужалыгы үсешен генә түгел, башка өлкәләргә дә исәпкә алырга кирәк.

2030 елга кадәр Буа муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеше Стратегиясен гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткелләре.

19 нчы таблица

Күрсәткечләр	Еллар	2015	2016	2018	2020	2021	2024	2025	2030
Тулаем эчке продуктта үсеш темпы чагыштырма бәяләрдә, %	инерцион сценарий буенча	102,3	104,7	103,7	103,6	103,8	103,6	103	102,6
	база сценарие буенча	102,3	100,6	101,72	111,7	102,6	102,3	102,3	100,8
	оптимистик сценарий буенча	102,3	105,7	105	103,4	103,4	102,2	102,8	102,5
Хезмәт житештерүчәнлеген, млн. сум	инерцион сценарий буенча	1,03	1,10	1,25	1,45	1,53	1,81	1,90	2,48
	база сценарие буенча	1,03	1,08	1,23	1,44	1,54	1,93	2,05	2,76
	оптимистик сценарий буенча	1,03	1,13	1,35	1,62	1,80	2,35	2,55	3,30
Уртача еллык халык саны-мең кеше.	инерцион сценарий буенча	44,12	44	43,7	43,4	43,4	43,1	43	42,2
	база сценарие буенча	44,12	44	43,8	43,6	43,6	43,2	43,1	42,5
	оптимистик сценарий буенча	44,12	44	44	44,1	44,1	44,3	44,3	44,4
Туу коэффициенты	инерцион сценарий буенча	13	12,6	13	12,6	12,5	12,7	12,7	12,6
	база сценарие буенча	13	13	12,8	12,6	12,6	12,8	12,8	13
	оптимистик сценарий буенча	13	13,1	13,3	13,5	13,5	13,8	13,8	14
Эшсезлек дәрәжәсе, %	инерцион сценарий буенча	0,46	0,46	0,45	0,45	0,43	0,43	0,41	0,41
	база сценарие буенча	0,46	0,46	0,45	0,43	0,43	0,41	0,41	0,39
	оптимистик сценарий буенча	0,46	0,43	0,41	0,39	0,39	0,37	0,37	0,34
Эшчеләрнең исемлек буенча уртача саны-мең кеше.	инерцион сценарий буенча	10,7	10,6	10,4	10	10	9,7	9,7	9,2
	база сценарие буенча	10,7	10,6	10,4	10,2	10,2	9,8	9,8	9,4
	оптимистик сценарий буенча	10,7	10,7	10,85	10,9	10,9	11,2	11,2	11,6
Бер кешегә, кв. метрга исәпләгәндә торакның гомуми	инерцион сценарий буенча	29,3	29,8	30,2	31	31,6	32,9	33,2	34,9
	база сценарие буенча	29,3	30	30,5	31,4	32	33,4	33,9	36

Күрсәткечләр	Еллар	2015	2016	2018	2020	2021	2024	2025	2030
мәйданы белән тәэмин ителеш	оптимистик сценарий буенча	29,3	30,2	30,7	31,8	32,5	34	34,5	37,1
Даими рәвештә физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүче халык өлеше, %	инерцион сценарий буенча	44,3	45,1	47	48,1	48,5	49,8	50	52,4
	база сценарие буенча	44,3	45,3	47,3	48,4	48,7	50,1	50,2	53,1
	оптимистик сценарий буенча	44,3	45,7	47,8	48,9	49,2	51,3	51,5	54,2
Туристлар агымы күләме, мең кеше	инерцион сценарий буенча	-	-						
	база сценарие буенча	-	-						
	оптимистик сценарий буенча	-	-						
Автобусларда пассажирлар ташу, елга млн. кеше	инерцион сценарий буенча	0,2	0,2	0,25	0,27	0,27	0,30	0,30	0,35
	база сценарие буенча	0,2	0,2	0,25	0,28	0,28	0,32	0,32	0,37
	оптимистик сценарий буенча	0,2	0,2	0,27	0,30	0,31	0,35	0,35	0,40
Татарстан Республикасы экспортының гомуми күләмендә муниципаль берәмлек экспортының өлеше, %	инерцион сценарий буенча	-	-	-	-	-	-	-	-
	база сценарие буенча	-	-	-	-	-	-	-	-
	оптимистик сценарий буенча	-	-	-	-	-	-	-	-
Тулаем территорияль продуктта кече һәм урта бизнес өлеше, %	инерцион сценарий буенча	25,5	25,9	26,7	27,8	28,5	30	31,4	34
	база сценарие буенча	25,5	26,0	26,9	28	29,1	33,4	34,6	40
	оптимистик сценарий буенча	25,5	26,5	27,4	28,5	29,6	35	36,4	43
Барлык предприятие һәм оешмаларның уртача исемлек санында кече һәм урта предприятиеләрдә (тышкы өстәмә эшләүчеләрдән башка) эшләүчеләрне	инерцион сценарий буенча	20,6	20,4	21,9	23	22,7	25	26	28,1
	база сценарие буенча	20,6	21,4	22,5	23,5	23,9	25,7	26,3	29,4
	оптимистик сценарий буенча	20,6	21,8	23	25,4	26	29	29,5	34

Күрсәткечләр	Еллар	2015	2016	2018	2020	2021	2024	2025	2030
ң уртача исемлек саны, %									
Сәнәгать житештерүенең гомуни күләмендә инновацион продукция өлеше, %	инерцион сценарий буенча	0,34	0,33	0,34	0,35	0,35	0,36	0,36	0,38
	база сценарие буенча	0,34	0,34	0,35	0,36	0,36	0,38	0,38	0,40
	оптимистик сенарий буенча	0,34	0,35	0,36	0,37	0,37	0,40	0,40	0,43
Жирлекләрне яшелләндерү дәрәжәсе (яшел үсентеләргә бирелгән мәйданның жирлектәге гомуни мәйданга нисбәте), %	инерцион сценарий буенча	6	6	7	8	8	9	9	10
	база сценарие буенча	6	6	8	9	9	10	10	12
	оптимистик сенарий буенча	6	7	9	10	10	12	12	14
Төп капиталга республика инвестицияләр ендә муниципаль район (шәһәр округы) өлеше, %	инерцион сценарий буенча	0,37	0,36	0,34	0,32	0,31	0,29	0,29	0,25
	база сценарие буенча	0,37	0,37	0,38	0,40	0,41	0,43	0,43	0,45
	оптимистик сенарий буенча	0,37	0,39	0,4	0,42	0,42	0,45	0,46	0,50

4. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш Стратегиясе чаралары

Максат /бурыч	Чара эчтөлеге	Үтәү сроклары, ел	Башкаручы	Көтелгән нәтижәләр	Муниципаль программаларга керту
Халык динамикасы: туучылар саны югары һәм тотрыклы миграция агымы	Балалы гаиләләргә адреслы материал ярдәм күрсәту, шул исәптән: - республика программасы кысаларында өч яшенә кадәр балаларны сөт продуктлары белән түләүсез тәмин итү;	2016-2021	«Буа үзек хастаханәсе» ДАССОсы (киләшү буенча)	Өч яшькә кадәр балаларны бушлай махсус сөт продуктлары белән тәмин итү 99,86 проценттан да ким түгел	
Тормыш циклының төп стадияләре буенча чараларны нәтижәле бүлү	Халыкның репродуктив сәләмәтлеген яхшырту чараларын гамәлгә ашыру, бала таба алмаучы хатын- кызларны экстракорпораль аталандыру үзәкләренә жиберү	2016-2021		Экстракорпораль аталандыру аша туган балаларның санын арттыру	
иртә үлем очракларын	Халыкның аерым яшь төркемнәренә	2016-2021		2030 елда 1000 кешегә 13,7	

булдырмау һәм киметү	диспансеризация үткөрү			очракка кадәр гомуми үлем санын киметү	
	Үлем-китемнең төп сәбәпләрен иртә диагностикалау				
	Муниципальара беренчел онкология бүлеген киңәйтү				
	Авырулар профилактикасы				
Сәламәтлекне саклау һәм гомерне озынайту	“ Буа үзшк хастаханә” ДАССО жирлегендә муниципальара медицина үзәкләрен камилләштерү	2016-2018		2030 елга халыкның көтелгән гомер озынлығын 75 яшькә кадәр арттыру	
	Авыруның һәм клиниканың дистанцион хезмәттәшлеге- организмның төп параметрларын мониторинглау, кеше сәламәт яшәү рәвешен тәэмин итү өчен мобиль жайланмаларны һәм чыбыксыз технологияләрне куллану	2018-2030			
	Авил торак пунктларында кирәкле	2017-2020			

	<p>диагностик процедураларның минималъ жыелмасы белән гомуни табиблык практикалары челтәрен үстерү аркасында адымда медицина ярдәме күрсәтү</p>				
	<p>Беренчел звеноның табибларын һәм фельдшерларын авыру урынында тикшеренүләр үткәргә һәм белгечләргә жибәргә мөмкинлек бирүче " мобиль диагностик комплекслар» белән тәмин итү</p>	2016-2017			
	<p>Матди кызыксындыру системасында исәпкә алына торган медицина хезмәткәрләренең төп категорияләре эшчәнлегенең нәтижәлелек күрсәткечләрен</p>	2016		2018 елга халыкның көтелгән гомер озынлыгын 73,4 елга кадәр арттыру	

	гамәлгә кертү һәм актуальләштерү				
	Татарстан Республикасы медицина хезмәткәрләрен аккредитацияләүдә катнашу	2017-2030		Аккредитацияләнгән белгечләр өлешен 2020 елга 100 гә җиткерү %	
	«Буа үзәк район хастаханәсе» дәүләт автоном сәламәтлек саклау учреждениесе базасында ТР Идел алды төбәгенең өлкән халкы өчен 20 ятаклы стационар медицина реабилитациясе бүлеген оештыру	2020		2021 елга халыкның көтелгән гомер озынлыгын 74,2 елга кадәр арттыру	
Гаиләләрне мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә балаларны төрле яклап үстерүдә һәм аларны мәктәптә укуга әзерләүдә нәтиҗәле ярдәм белән тәэмин итү	Буа муниципаль районының мәктәпкәчә белем бирү торышын төрле яклап тикшерү	2016 год.		Мәктәпкәчә белем бирү торышы буенча аналитик материал	
	Татарстан Республикасының мәдәни киңлеген һәм заманча технологияләрне исәпкә алып, яңа ФГОС нигезендә белем бирү программаларын	2016-2017	“Буа муниципаль районы мәгариф идарәсе” МКУ	Мәктәпкәчә баскычта ике теллекне һәм мәдәниятне үстерү: милли мәдәниятне саклауга һәм балаларны заманча мәктәп	

	эшлэү.			белеменэ эзерлэүгэ юнөлдөрөлгөн белем бирү программаларын эшлэү, педагогларны эзерлэү һәм яңадан эзерлэү	
	Балаларга хезмэт курсәтүне ведомствоара координацияләү системасын эшлэү.	2016- 2018		Мәктәпкәчә белем бирү өлкәсендәге «балалар сервислары» һ координацияләү: балалар мәнфәгатләрәндә социаль, мәдәни, медицина һәм белем бирү хезмәтләрән координацияләү механизмнарын формалаштыру; ведомствоара кооперация механизмнарын эшлэү һәм аларның үсеш үзенчәлекләрән исәпкә алуы балаларга	

				индивидуаль ярдәм күрсәтү; ведомствоара хезмәттәшлекнең актуаль системасын анализлау, мондый хезмәттәшлекне жайга салучы норматив-хокукый базаны формалаштыру.	
	Балаларны авырлыкларны иртә идентификацияләү һәм аларны хәл итүдә ярдәм итү өчен индивидуаль ярдәм күрсәтү системасын формалаштыру	2016- 2020			
	Гаиләләрдә һәм яследә балаларның иртә үсешен тәэмин итү системасын булдыру.	2016- 2020		- мәктәпкәчә яшьтәге балаларның шәхси үсешен бәяләү системасын булдыру; - мәктәпкәчә оешмалар базасында иртә үсеш клублары булдыру,	

				гаилэлэргэ нэм мөктөпкөчө белем бирүгэ ярдэм итүнең сыгылмалы рөвешлэре, авыр хэлдэ калган балаларга, шул исэптэн мөмкинлеклэре чиклэнгэн балаларны да кертэп, аерым ярдэм күрсөтү.; - үсештэ кыенлыклар булган балаларны алып бару өчен уңайлы система булдыру.	
	Мөктөпкөчө белем бирү оешмаларының мөктөплэр белән, шул исэптэн комплекслар рөвешендэ элемтэлэрен ныгыту: балалар бакчаларын мөктөплэр белән комплекслар составына кертү, күпмаксатлы мөктөпкөчө белем бирү			Мөктөпкөчө белем бирү оешмаларының башлангыч, төп нәм урта белем бирү оешмалары белән сыйфатлы элемтэлэре	

	инфраструктурасы булдыру				
Гомуми белем бирү, индивидуаль үзенчәлекләрне исәпкә алып, һәр укучының социализациясен һәм югары белем казанышларын, мәгълүмати технологияләр өлкәсендә күнекмәләрне үстерүне тәмин итә	Заманча идарә, технологик һәм педагогик карарлар интеграцияләүче мохит булдыру.	2016-2020		Яңа мәктәп биналарын төзү һәм реконструкцияләү программаларынд а катнашу.	
	Белем бирү ресурсларына керүнең тигезлеген тәмин итә торган механизмнарны эшләү.	2016-2020		Инновацияләргә ярдәм итү грант программаларынд а катнашу.	
	Мөмкинлекләре чикләнган балалар өчен инклюзив белем бирүне тәмин итү.	2016-2017		Мөмкинлекләре чикләнган балалар өчен инклюзив белем бирүне тәмин итү.	
	Белем бирү процессында катнашу, белем бирү сыйфатын бәяләү һәм мәктәпләр белән идарә итү өчен гаиләләр, жирле жәмгыять, бизнес мөмкинлекләрен киңәйтү.	2016-2018		Ата-аналарның белем бирү процессында һәм мәгарифне үстерүдә катнашуларын стимуллаштыру.	
	Гомуми һәм өстәмә белем бирүне интеграцияләү исәбенә, профильле	2016-2018		Талантлы балаларны һәм яшьләрне ачыклау, үстерү һәм озатып	

	<p>укытуны да кертеп, заманча укыту рәвешләрен үстерү хисабына белем бирүне һәм укучыларның академик мобильлеген югары дәрәжәдә индивидуализацияләүне тәэмин итү.</p>			<p>бару программасында катнашу. Дәүләтнеке булмаган өстәмә белем бирүне үстерү.</p>	
	<p>Белем бирү сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасын формалаштыру.</p>	2016-2018		<p>Белем бирү сыйфатын бәяләү системасын үстерү.</p>	
	<p>Талантлы балаларны һәм яшьләргә ачыклау һәм аларга ярдәм итү.</p>	2016-2020		<p>Талантлы балаларны һәм яшьләргә ачыклау, үстерү һәм аларга ярдәм итү</p>	
	<p>Яшь педагогик кадрлар килүен һәм аларның һөнәри үсешен тәэмин итәргә</p>	2016-2020		<p>Муниципаль районның педагогик составын яңарту. «Татарстанның яшь укытучысы»проектында катнашу. Яңа эш башлаган укытучылар өчен ике еллык интернатура керту,</p>	

				менторлар катнашу, методик ярдәм күрсәтү, жәйге һәм кышкы мөктәпләр үткөрү	
	Республика балалар-яшүсмерләр оешмалары системасын һәм хәйрия, гражданлык-патриотик, экологик һәм башка юнәлештәге хәрәкәтләрне үстерүне оештыру-методик яктан тәэмин итәргә.	2016-2017		Балалар-яшүсмерләр оешмалары һәм хәйрия оешмалары, гражданлык-патриотик, экологик һәм башка юнәлештәге хәрәкәтләр системасын үстерү.	
	Дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруны тәэмин итәргә.	2016-2017		Икетеллек мәдәниятенә һәм күпмилләтле мөгарифкш ярдәм итү башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү	
	Комплекслы муниципаль һөнәри юнәлеш бирү эше программасын гамәлгә ашыруны тәэмин	2016-2017		Ресурс үзәген булдыру, һөнәри юнәлеш бирү буенча дәрәс итеп төзелгән эш.	

	итәргә.				
Гражданнарның мәдәни тормышта катнашу, мәданият һәм сәнгать учреждениеләреннән файдалануга конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле шартлар тудыру	Мәдәни объектларны төзү һәм канәгәтләнәрлек хәлдә булмаган һәм мәдәни эшчәнлекне тормышка ашыру шартларына заманча таләпләргә җавап бирми торган учреждениеләр биналарын ремонтлау	2016-2021	БМР башкарма комитеты, БМР мәданият идарәсе	Канәгәтләнәрлек хәлдә булган учреждениеләр өлешен арттыру	
Гражданнарның мәдәни байлыктарга һәм кыйммәтләргә, музей, китапханә фондларының мәгълүмати ресурсларына керүенә шартлар тудыру	Мәданият учреждениеләре челтәрен саклап калу һәм ныгыту	2016-2021	"БМР мәданият Идарәсе " МКУ	Мәдәни тормышның сыйфатын һәм төрлеләген тәэмин итү	
	Муниципаль китапханәләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлеләген арттыру	2016-2021	"БМР мәданият Идарәсе» МКУ, "жирлекара үзәк китапханә" МБМУ	Шәһәр һәм район халкының мәгълүмати, танып-белү һәм эстетик ихтыяжларын тулысынча канәгәтләндерү	
	Музей фондлары предметларын саклау һәм арттыру, музей процессларын модернизацияләү	2016-2021	Буа туган якны өйрәнү музейе	Музейларның фәнни-тикшеренү, фәнни-Фонд эшчәнлеген камилләштерү	
Эстетик белем бирү	Сәнгать-эстетик	2016-2021	«Буа 1	Белем бирү	

системасын үстерү, яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү	юнәлештәге башлангыч белем бирүне саклау һәм үстерү		номерлы балалар сәнгать мәктәбе»	учреждениеләрендә ә укучылар контингентының сакланышы	
	Сәләтле балаларны һәм яшьләрне ачыклауга, аларның ижади үсеше өчен шартлар тудыруга (Йолдызлык, ИдельЙорт, Яңгыравыклы тамчы, Салават күпере)	2016-2021	«Район мәдәният йорты» МБУ	Ижади чараларда катнашырга җәлеп ителгән балаларның гомуми санында өлешен арттыру	
Күчмә мәдәни-мәгълүмати комплекслар эшчәнлеген тәэмин итү	Мәдәният өлкәсендә стационар булмаган хезмәтләр спектрын киңәйтү: автоклублар, киновидео аша хәрәкәт итү, урам кино күрсәтү, китапханә пунктлары	2016-2021	“БМР мәдәният Идарәсе ” МКУ	Мәдәният учреждениеләре хезмәт күрсәтүләре белән халыкны колачлау өлешен арттыру	
Район халык коллективларының гастрольләр эшчәнлегенә ярдәм итү	Район территориясендә яшәүче халыкларның мәдәни мирасын саклау һәм популярлаштыру, мәдәниятара һәм конфессияара хезмәттәшлеккә ярдәм итү	2016-2021	“БМР мәдәният Идарәсе ” МКУ	Этникара хезмәттәшлекне гармонизацияләү	Буа муниципаль районы Башкарма комитетының 18.12.2014 ел, 495-п номерлы карары белән "2014-2020 елларга дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруның муниципаль программасын раслау

					турында" муниципаль программа расланды
Мәдәни-танып белү туризмын үстерүгә, мәдәни-тарихи мирасны саклауга комплекслы якын килүне тәэмин итүгә булышлык күрсәтү	Муниципаль һәм республика әһәмиятендәге мәдәни мирас объектлары буенча туристик маршрутларны системалаштырырга	2016-2021	"БМР мәдәният Идарәсе " МКУ	Идел буе, Урал кебек юнәлешләр буенча туристлар агымын жәлеп итү	"2015-2020 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районының мәдәният учреждениеләре хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын арттыру " программасы
Участие в республиканских совещаниях, семинарах, мастер-классах, на курсах ИДПО повышения квалификации и переподготовки кадров	Белгечләрне процент нисбәтендә укытуга юнәлдерелгән кадрлар сәясәтен яхшырту (30% урта махсус, 7% югары һөнәри)	2016-2021	"БМР мәдәният Идарәсе " МКУ	Буа муниципаль районының мәдәният өлкәсе хезмәткәрләренең кадрлар потенциалын арттыру	"2015-2020 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районының мәдәният учреждениеләре хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын арттыру " программасы
Татарстан Республикасы Хөкүмәте грантлары конкурсында катнашу: - мәдәният, сәнгать һәм кинематография учреждениеләренең иң яхшы	РФ, ТР Мәдәният министрлыгының, шәхси хәйрия фондларының грант сәясәтендә катнашу	2016-2021	"БМР мәдәният Идарәсе " МКУ	БМР бюджет акчаларын экономияләү максаты белән мәдәни өлкәне үстерүгә бюджеттан тыш акчалар жәлеп итү	"2015-2020 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районының мәдәният учреждениеләре хезмәт күрсәтүләренең сыйфатын арттыру "

<p>хезмәткәрләренә ярдәм итү өчен;; -муниципаль мәдәният һәм сәнгать учреждениеләре иҗат коллективлары проектларына ярдәм итү өчен; -иң яхшы мәдәният, сәнгать һәм кинематография учреждениеләренә ярдәм итү өчен. Татарстан Республикасында» РИТЭК " ААҖ социаль һәм мәдәни проектлар конкурсында</p>					<p>программасы</p>
<p>Наркотиклаштыруны кисәтү, яшүсмерләрдә һәм яшьләрдә наркотиклар куллануга тискәре караш һәм сәламәт яшәү рәвеше алып баруға мотивация формалаштыру.</p>	<p>Шәһәрнең профилактик, яшьләр акцияләре, түгәрәк өстәлләр, очрашулар, семинарлар үткәру</p>	<p>Ел саен</p>	<p>БМР башкарма комитеты, МКУ УДМСиТ,</p>	<p>Сәламәт яшәү рәвешенә юнәлдерелгән балалар һәм яшьләр санын арттыру</p>	<p>"2016-2020 елларга БМР халкы арасында сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру, алкогольле продукция, сыра һәм тәмәке куллануны киметү" программасы</p>
	<p>“Спорт наркотикларга каршы” Сәламәтлек фестивале</p>	<p>2016-2021</p>	<p>Буа муниципаль районының иреклеләү үсеше</p>	<p>Сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, психоактив матдәләү</p>	

			координация үзеге	куллануны кисәтү һәм яшьләр арасында спортның төрле төрләрен популярлаштыру	
	Сәламәтлек театры наркотикларга каршы юнәлештәге социаль «Яшьләр театры»	2016-2021		Иреклеләр арасында “тигез ” принцибы буенча социаль театр технологиясе буенча белем бирү дәресләре һәм тренингләр уздыру. Наркотикларга каршы массакүләм профилактик чаралар үткөрү	
Сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү, өйрәтү, тәрбияләү һәм үстерү	Буа муниципаль районы Башлыгының иң яхшы югары һәм урта һөнәри белем бирү уку йортлары студентларына исемле стипендияләр, премияләр тапшыру тантанасы	2016-2021	БМР башкарма комитеты, «УДМСиТ» МКУ, «Мәгариф идарәсе» МКУ	БМРның иң актив һәм талантлы студентларын бүләкләү, укуда мотивация тудыру һәм укудан тыш актив эшчәнлек	
	КВН уеннары		“УДМСиТ” МКУ, “ Мәдәният	БМР яшьләренең ижади потенциалын	

	<p>“Язгы фейерверк ” студентлар фестивале</p> <p>“Сәләт ” уқыту-сәләмәтләнדרү лагере</p> <p>"Өскә!" “Кадрлар резервы ” проекты республика конкурсында катнашу</p>		идарәсе” МКУ «УДМСит» МКУ	<p>тормышка ашыру һәм алга таба да ярдәм итү БМР яшьләренең ораторлык, лидерлык сыйфатларын яхшырту</p> <p>Яшьләрдә дәүләт хакимияте һәм муниципаль идарә органнарының кадрлар резервы сыйфатында төп белемнәрен, осталыкларын һәм күнекмәләрен ачыклау</p>	
БМРда ирекле ярдәм күрсәтү һәм үстерү	<p>“Язгы игелек атнасы ” акциясе</p> <p>"Кулга кул тотынып" дигән шәһәр иреклеләр акциясе-адреслы ярдәм Бөек Ватан сугышы һәм хезмәт ветераннары, өлкән яшьтәге кешеләргә «Ел иреклесе» бәйге</p>	2016-2021	“УДМСит ” МКУ, Буа муниципаль районының иреклеләр үсеше координация үзәге	2030 елга волонтерлык эшчәнлегендә катнашучы яшьләр өлеше 8,3% ка артачак.	
Патриотик тәрбия бирү системасын	Хезмәткә чакырылучы көне	Ел саен	БМР башкарма	Әхлакый потенциалны	“2018-2020 еллардаБуа

үстерү һәм модернизацияләү, балаларда һәм яшьләрдә гражданлык төңгөллеген формалаштыру			комитеты, Райвоенкомат , «УДМСиТ » МКУ	арттыру, балалар һәм яшьләрнең гражданлык һәм патриотизмын үстерү, хәрби-патриотик юнәлештәге берләшмәләрнең санын арттыру	муниципаль районы балаларына һәм яшьләренә патриотик тәрбия бирү” муниципаль программасы
	«Георгиев лентасы» шәһәр акциясе		Буа муниципаль районының ирекчеләр үсеше координация үзәге		
	«Үлемсез полк» шәһәр акциясе		БМР башкарма комитеты		
	Хәрби-спорт ярышлары, слетлар, фестивальләр һәм патриотик уеннар		"УДМСиТ" МКУ, "Мәгариф идарәсе" МКУ		
Авыл яшьләренә ярдәм итү	Авыл яшьләре өчен социаль әһәмиятле проектлар конкурсы, авыл яшьләре өчен актуаль темаларга түгәрәк өстәлләр, шул исәптән яшьләр арасында толерант фикерләү формалаштыру һәм экстремизмны профилактикалауга кагылышлы темаларга	2016-2021	«УДМСиТ » МКУ	Авыл яшьләре белән эшләү нәтижәләлеге арттыру һәм авыл җирлегендә социаль әһәмиятле чараларны гамәлгә кертү	“2016-2020 елларга ТР БМР авыл яшьләре ” район программасы

	түгәрәк өстәлләр				
Яшьләр арасында хокук бозуларны профилактикалау чараларын һәм чараларын гамәлгә ашыру	Укыту-тренировка жыйеннары, жәйге профильле сменалар	2016-2021	«УДМСиТ» МКУ	Профилактик юнөлештәге чараларда катнашучы яшьләр өлешен арттыру	“2017-2020 елларга хокук бозуларны профилактикалау буенча БМР комплекслы программасы”;
	Квалификация күтәрү курслары, түгәрәк өстәлләр, семинарлар				
Яшьләр арасында гражданлыкны формалаштыру, экстремизмны һәм терроризмны профилактикалау	Милләтара һәм конфессияара мөнәсәбәтләрне үстерүгә, яшь буынны рухи-әхлакый һәм патриотик тәрбиялөүгә юнәлдерелгән чаралар	2016-2021	БМР башкарма комитеты, "УДМСиТ" МКУ, “Мәгариф идарәсе” МКУ	Уңай социаль практикага жәлеп ителгән яшьләр өлешен арттыру	“2018-2020 елларга БМР территориясендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалау ” комплекслы муниципаль программасы”; 2014-2020 елларга дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыру программасы ” муниципаль программасы”
Спорт-массакуләм хәрәкәтне үстерү өчен уңайлы шартлар тудыру, халыкны физик культура белән системалы шөгылләнүгә жәлеп	Бөөк Ватан сугышында Жүңүгә багышланган жүңел атлетика эстафетасы	2016-2021	БМР башкарма комитеты, "УДМСиТ" МКУ	БМР халкының актив ялы, пристрастяне начар гадәтләргә алыштыру, сәламәт азарт, гадел көрәштә	"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү” программасы
	Буа муниципаль районы Башлыгы призына чаңгы				

итү, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау	марафоны			жиңә белү һәм теләк	
	"Милләтләр кроссы" Бөтенроссия йөгерү көнен уздыру кысаларында массакүләм стартлар				
	"Россия чаңгы юллары" Бөтенроссия чаңгы узышын уздыру кысаларында Масс-стартлар				
	Кышкы спорт сезонын ачу һәм ябу				
	Спорт төрләре буенча шәһәр беренчелекләре һәм кубоклары				
БМР предприятиеләре, оешмалары, учреждениеләре хезмәт коллективлары арасында спортның 18 төре буенча «Сәламәтлек» район Спартакиадасы	2016-2021	БМР башкарма комитеты, "УДМСиТ" МКУ	БМР халкының актив ялы, пристрастяне начар гадәтләргә алыштыру, сәламәт азарт, гадел көрәштә жиңә белү һәм теләк	"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү" программасы	
Буа муниципаль районы халкының барлык категорияләре арасында «Хезмәткә	"Спорт-һәркем өчен! " гомумроссия хәрәкәте кысаларында үткәрелә торган чаралар белән бергә халыкның	2016-2021	«УДМСиТ» МКУ	ГТО нормативларын үтәгән БМР халкының ГТО нормативларын	"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү" программасы

<p>һәм оборонага әзер» (ГТО) Бөтенроссия физкультура-спорт комплексын кертү һәм популярлаштыру</p>	<p>барлык категорияләре арасында ГТО БФСК кышкы һәм жәйге фестивальләрен үткөрү</p>			<p>тапшыруда катнашкан халыкның гомуми санында 2030 елга 50% ка кадәр артуы</p>	
<p>Физкультура һәм спорт өлкәсе инфраструктурасын үстерү</p>	<p>Спорт учреждениеләрененң, Тестлаштыру үзәгененң матди-техник базасын ныгыту; йөзү бассейны һәм 2 спорт залы булган физкультура-сәламәтләндрү комплексын, спорт майданчыкларын төзү, ДЮСШ спорт залларын капитал ремонтлау.</p>	<p>2016-2021</p>	<p>«УДМСиТ» МКУ</p>	<p>2021 елга йөзү бассейны һәм 2 спорт залы булган физкультура-сәламәтләндрү комплексы төзелеше бара.</p>	<p>"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү" программасы;</p>
<p>Физик мөмкинлекләре чикләнган кешеләр арасында спорт эшен оештыру, адаптив физик культура һәм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, өлкән яшьтәге кешеләрне сәламәтләндрү физкультурасына</p>	<p>Мөмкинлекләре чикләнган кешеләр өчен спорт объектларын жайлаштыру</p>	<p>Ел саен</p>	<p>«УДМСиТ» МКУ</p>	<p>Мөмкинлекләре чикләнган кешеләр санын арттыру. 2030 елга шөгильләнүчеләр өлеше 51,8 % тәшкил итәчәк.</p>	<p>"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү" программасы</p>

жәлеп итү					
Спорт резервы һәм югары класслы спортчылар әзерләү	Спорт резервын әзерләү системасын оештыру һәм идарә итүне камилләштерү. Спорт резервын әзерләү системасының кадрлар потенциалын үстерү	2016-2021	«УДМСиТ» МКУ	ТР Спорт резервына кертелгән тәрбияләнүчеләрн ең өлешен арттыру	"2016-2019 елларга ТР БМРДА физик культураны һәм спортны үстерү" программасы;
Халыкны эш белән тәэмин итүнең актив рәвешләре буенча эшне оештыру	Эшсез гражданнар өчен түләүле ижтимагый эшләр үткөрүне оештыру				
	14-18 яшьлек гражданнарны вакытлыча эшкә урнаштыруны оештыру			Вакытлы эш белән тәэмин итү балигы булмаган гражданнарның буш вакытында уку	
	Эшсез гражданнарның үзмәшгульлегенә ярдәм итү буенча дәүләт хезмәте күрсәтү			Гражданнарның үзмәшгульлеген оештыру	
	Эшсез гражданнарга һөнәри белем бирүне оештыру			Эшсез гражданнарны яңа һөнәрләргә эшкә урнаштыру	
Эш эзләүдә кыенлыклар кичерүче гражданнарны эшкә урнаштыру эшен	18 яшьтән алып 20 яшькә кадәрге, Урта һөнәри белеме булган һәм беренче тапкыр				

оештыру	эш эзләүче (беренче эш урыны) эшсез гражданнырны вакытлыча эшкә урнаштыруны оештыру.				
	Гомуми белем бирү оешмаларын һәм югары белем бирү мәгариф оешмаларын тәмамлаучылар арасынан эшсез гражданнырны вакытлыча эшкә урнаштыруны оештыру (Яшьләр практикасы)			Гомуми белем бирү оешмаларын һәм югары һөнәри белем бирү оешмаларын тәмамлаучылар арасынан эшсез гражданнырны эшкә урнаштыру	
Гражданнырны эшкә урнаштыру буенча эш оештыру чикләнгән мөмкинлекләре, күп балалы ата-аналар	Инвалид балалар тәрбияләүче күп балалы ата-аналарны һәм ата-аналарны эш урыннары белән тәэмин итүдә булышлык күрсәтү	Ел саен	«Буа шәһәренең халыкны эш белән тәэмин итү үзәге»	Эшсез гражданныр арасынан инвалид балалар тәрбияләүче ата-аналарны, күп балалы ата-аналарны эшкә урнаштыру	
	Эш урыннары белән тәэмин ителмәгән инвалидларны эшкә урнаштыруда булышлык күрсәтүне оештыру			Эшсез гражданныр арасынан инвалидларны эшкә урнаштыру	
Мөгезле эре	Югары Лашчы	2016	«Авангард»	Терлекләренең баш	

терлекнең баш санын тоту өчен уңайлы мохит булдыру	авылында симертүдә 1500 баш эре мөгезле терлеккә исәпләнгән комплекс төзелеше		ЖЧЖ	санын арттыру һәм терлекләрне тоту дәрәжәсен яхшырту	
	Кайбыч авылында дуңгызчылык комплексы төзелеше 42 мең башка (2 чират) арткан	2016-2017			
	БМР Килдураз авылында сөт блогы белән 400 башка исәпләнгән сыер абзары төзелеше	2016	"Коммуна" ЖЧЖ		
	Нәселле терлекчеләкне үстерү	2016-2020	Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, БМР авыл хужалыгы оешмалары предприятиеләре	Генетик потенциалны яхшырту	
Авыл хужалыгы хайваннарының генофондын яхшырту	- бруцеллез, туберкулез, түләмәдәге һәм элек район территориясендә теркәлмәгән авырулар	2016-2020	"Буа район дәүләт ветеринария берләшмәсе" ДБУ	Терлекләрнең баш санын савыктыру һәм авыруларны булдырмау, экологик чиста продукция	

	килеп чыгуга юл куймау;				
Үсемлекчелек продукциясен житештерү үсешен стимуллаштыру	Мелиорация эшләрә буенча чаралар	2016-2020	Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы, БМР авыл хужалыгы оешмалары предприятиеләре	Бәрәңге, кузаклы культуралар, күпеллык үләннәр уңышын арттыру	
Икътисадны үстерүгә ярдәм итә торган сыйфатлы юл челтәрен булдыру	Юл катламын яхшырту, гамәлдәге юл челтәрен ремонтлау	Ел саен	БМР башкарма комитеты, подрядчы оешмалар	Юл-транспорт һәлакәтләренең санын киметү, юл челтәрен эксплуатацияләү вакытын арттыру	Вак таш-ком катнашмасыннан түшәмәләр ясап, урам-юл челтәрен норматив хәлгә китерү; ТР жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы юлларында (муниципаль юл фонды); ТР район үзәкләре һәм шәһәрләренең асфальт өслекле юл-урам челтәрен ремонтлау;
Юл-транспорт һәлакәтләрендә	Жәяүлеләр коймаларын	Ел саен	БМР башкарма	Социаль куркынычларны	

<p>һәлак булчулар саны кимү</p>	<p>төзекләндерү һәм төзү Жайга салынмый торган жәяүлеләр кичүләрен, шул исәптән турыдан-туры мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә һәм балаларга өстәмә белем бирү учреждениеләренә якин булган юлларны, үзгәртеп кору, техник яктан яңадан жиһазландыру</p> <p>Юл билгеләрен урнаштыру һәм алыштыру, шул исәптән торак пунктларда да</p>		<p>комитеты, подрядчы оешмалар</p>	<p>киметү; транспорт хәвеф-хәтәрләрен киметү</p>	
<p>Торак-коммуналь хезмәтләр күрсәтү сыйфаты стандартларын тәэмин итү</p>	<p>Жылылык белән тәэмин итү, су белән тәэмин итү системасын модернизацияләү, су бүлү</p>	<p>2016-2030</p>	<p>Буа муниципаль районы башкарма комитеты; - подрядчы оешмалар («Буа ПТС " ААЖ; «Буа водоканалы» ЖЧЖ).</p>	<p>Жылылык белән тәэмин итү, су белән тәэмин итү, ташландык суларны агызу системасын үстерү һәм модернизацияләү.</p>	

Экологик куркынычсызлыкны тээмин итү	Жүтештерү һәм куллану калдыклары белән эш итү - каты көнкүреш калдыклары полигонының 2 һәм 3 чиратын тәзү ; - санкцияләnmөгән чүплекләр барлыкка килүгә юл куймау	2016-2025	Буа муниципаль районы башкарма комитеты, ТКХ МПП ААЖ	Экологик хәлне яхшырту	
	Атмосфера һавасын һәм су объектларын саклау - ПДФ һәм ПДФНЫ киметү буенча чаралар эшләү	2016-2030	Сәнәгать предприятиеләре һәм агрофирмалар		
Гражданнарның тормыш эшчәнлегенә иминлеген тээмин итү	Янгын куркынычсызлыгы буенча чаралар эшләү	2016-2030	Буа муниципаль районы башкарма комитеты		
	Су объектларында куркынычсызлык буенча чаралар эшләү	2016-2030	Буа муниципаль районы башкарма комитеты		
Яңа белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру шартларын тээмин итә торган	Мәгариф оешмаларында мәктәпкәчә, башлангыч, төп һәм урта гомуми белем,	Ел саен	БМР башкарма комитеты, Мәгариф идарәсе	Барлык мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә һәм гомуми белем бирү	

инфраструктура булдыру	шул исәптән сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән укучылар өчен федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган заманча матди-техник шартлар тудыру			оешмаларында ФГОС таләпләренә туры килә торган шартлар тудырылачак	
Сәнәгать житештерүен үстерү	Заводны реконструкцияләү һәм модернизацияләү	2012-2021	«Буа шикәре» ЖЧЖ	Житештерү куәтләрен эш белән тәэмин итүне һәм сәнәгать житештерүенең үсеш темпларын арттыру	
	Яңгыр сулары канализациясенә нефтелөвеклар проекты һәм урнаштыру	2016		Экология	
	Жиһазлар сатып алу һәм чистарту корылмаларын монтажлау	2017-2021			
	Хезмәт шартларын махсус бәяләү	даими			
	Продукциянең яңа төрләрен үзләштерү	2016-2020		"Өхмәт ЭМЗ" ЯАЖ	Конкурентлыкка сәләтле продукция

	Житештерүне модернизацияләү: эретелгән сырлар чыгаруны кертү проекты	2016	“Зеленодольск сөт эшкөртү комбинаты” АЖнең Буа филиалы,	житештерүне арттыру һәм сату базарын киңәйтү	
	Яңа житештерүне үзләштерү		“Буа машина төзелеше заводы” ЖЧЖ	Предприятие тарафыннан алып барыла торган базар өлешен киңәйтү	
Авыл хужалыгы житештерүе өлкәсендә хужалык итүнең кече формаларын үстерүгә стимул бирү	КФХ, шәхси эшмәкәр, гаилә фермалары, шул исәптән жир участкалары һәм биналар рәсмиләштерүдә ярдәм күрсәтү юлы белән авылда эшқуарлыкны үстерүгә булышлык күрсәтү	2016-2021	БМР башкарма комитеты, УСХиП, ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы	Кече һәм урта бизнес өлешен арттыру, аның структурасын яхшырту	
Дәүләт-шәхси партнерлык механизмнарын үстерү	Сәнәгать майданчыгы «Буа»	2016	БМР башкарма комитеты, ООО «УК ПП «Буинск»	Буа муниципаль районында кече һәм урта бизнесны үстерү	
Буа муниципаль районы икътисадында инновацион продуктларның өлешен арттыру	Житештерүдә инновацион технологияләрне үзләштерү	2016-2030	Буа муниципаль районы предприятиеләре	Гомуми күләмдә инновацион продукция өлеше	

<p>район телекоммуникация инфраструктурасын үстерү һәм халыкка заманча мәгълүмати-коммуникацион хезмәтләрнең үтемлелеген тәэмин итү;</p>	<p>Һәр торак пунктка кадәр жепселле-оптик элемтә линияләре төзү, 4G технологиясе буенча район территориясен элемтә чөлтәргә белән каплау-100%</p>	<p>2016-2021</p>	<p>"Таттелеком» ГАҖ, Ростелеком, Билайн, Мегафон, МТС (киләшү буенча)</p>	<p>Районның һәр торак пунктына югары тизлекле элемтә линияләренә (ЭЛЕМТӨ, Интернет) житкерү</p>	
<p>Буа муниципаль районында муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (функцияләргә гамәлгә ашыруга) күчүне гамәлгә ашыру һәм жирле үзидарә системалары эшчәнлегенә нәтижелелеген арттыру өчен электрон администрация төзү һәм аны үстерү;</p>	<p>Муниципаль идарәнең нәтижелә һәм үтә күрәнмәле системасын үстерү. Татарстан Республикасы муниципаль районының (шөһәр округының) рәсми сайтында электрон рәвештә хезмәт күрсәтү турындагы бүлек булдыру. Гражданнарны кабул итү пунктларында һәм Татарстан Республикасы Дөүләт хезмәтләре порталындагы электрон хезмәтләр исемлегенә турында</p>	<p>2016-2021</p>	<p>Совет Буинского муниципально го района Исполнительный комитет Буинского муниципально го района</p>	<p>Хакимият органнары эшчәнлегенә ачыклығы һәм халыкның өйдән чыкмыйчагына муниципаль хезмәтләр алу мөмкинлегенә турында хәбәрдар булуы</p>	

	<p>мөрәжәгать итүчеләр өчен аңлаешлы һәм аңлаешлы урында мәгълүмат урнаштыру.</p> <p>Халыкны кабул итү урыннарында хезмәтләрне электрон рәвештә алу өстенлекләренә багышланган видеороликлар һәм башка материаллар урнаштыру.</p>				
	<p>Буа муниципаль районында идентификацияләү һәм аутентификацияләүнең бердәм системасында гражданнарга хезмәт күрсәтү үзәкләрен ачу.</p>	2016-2021	<p>«Татарстан Республикасында дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге " ДБУ (Буа филиалы)</p>	<p>Бердәм идентификацияләү һәм аутентификацияләү системасында гражданнарның шәхси кабинетларын булдыру</p>	
<p>Туфракның уңдырышлылыгын саклау һәм торгызу, авыл хужалыгы жирләрен мелиорацияләүне үстерү өчен шартлар</p>	Кертү	2016-2021	<p>ТР Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгы (киләшү буенча)</p>	<p>Авыл хужалыгы товар житештерүчеләрен ең керем үсеше</p>	

тудыру					
Буа муниципаль районының Республика инвестицияләрендә өлешен арттыру	Чыгым медицина материаллары проектын тормышка ашыру	2016-2018		Буа муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру,	
	Логистик үзек проектын тормышка ашыру	2016-2021		инвестицияләрнең уртача еллык күләмен арттыру	
Буа муниципаль районының салым потенциалын арттыру, салым салу базасының үсеше, керемнәр жыю һәм Буа муниципаль районы бюджеты чыгымнарының нәтижелелеген арттыру.	1.Узган елның шул ук чоры белән чагыштырганда салымнар һәм жыемнар буенча бурычларны, аренда түләүләре һәм административ штрафлар буенча бурычларны киметү буенча оешмалар, шулай ук салым түләүләрен киметкән оешмалар белән эш алып бару. 1.1.Узган елның шул ук чоры белән чагыштырганда, агымдагы елның хисап датасына салым түләүләре буенча түләүләрне киметкән оешмалар буенча комиссияләр үткөрү 1.2.Буа муниципаль	2016-2021	Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы бюджетының үз керемнәре үсешен тәэмин итү буенча ведомствоара комиссия	ТР Буа муниципаль районы бюджетының керем базасын арттыру	

	<p>районы предприятиеләре буенча хезмәткә түләү фонды һәм НДФЛның квартал саен мониторингын үткәру 1.3. Узган елның шул ук чоры белән чагыштырганда, физик затлар керемәнә салым керүне киметкән предприятиеләрнең айлык мониторингы предприятиеләре буенча 1.4. Буа муниципаль районы авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләрдә житештерү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы республика һәм жирле әһәмияттәге инвесторларның жир түләүләренең тулылыгына һәм үз вакытында түләнүенә айлык анализ 1.5. Мөлкәт һәм жирләрне арендау килешмәләре буенча бюджетка түләүләр буенча бурычлары</p>		<p>Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы бюджетының үз керемнәре үсешен тәэмин итү буенча ведомствоара комиссия, жирле үзидарә органнары</p> <p>Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы бюджетының</p>		
--	--	--	---	--	--

	<p>булган оешмаларның айлык мониторингы</p> <p>1.6..Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен административ штрафлар буенча бурычларны ай саен мониторинглау</p> <p>2. Салым керемнәре жыелышын арттыру максатларында салым органнары белән хезмәттәшлекне дәвам итү.</p> <p>2.1.Буа муниципаль районы бюджетына керә торган салымнар буенча недоимкаларга мониторинг үткәру</p> <p>2.2..Түләү сроклары буенча мәгълүмати эш милек салымнары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәгълүматны басма ММЧда урнаштыру; - жирле телеканалда йөгерү юлын урнаштыру; -жирле үзидарә органнарының мәгълүмат стендларына мәгълүмат урнаштыру. <p>3. Күчемсез милек объектларын</p>		<p>үз керемнәре үсешен тәэмин итү буенча ведомствоара комиссия, жирле үзидарә органнары</p> <p>Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы бюджетының үз керемнәре үсешен тәэмин итү буенча ведомствоара комиссия</p> <p>Татарстан Республикасы Буа муниципаль</p>		
--	---	--	---	--	--

	<p>паспортлаштыру һәм теркәү эшләрөн вакытында башкару</p> <p>4.«Чыгымнар күләменә киметелгән керемнәр»салым салуның гадиләштерелгән системасы буенча түләүләр кимүгә юл куйган минималь салымны түләүче түләүчеләргә, шулай ук түләүчеләргә анализ ясау.</p> <p>5.Үз хезмәткәрләренә хезмәт хакын республикада билгеләнгән социаль нормативлардан – эшкә яраклы халыкның яшәү минимумынан һәм минималь куллану бюджеты күләменнән түбәнрәк түләүче предприятиеләрне ачыклау, аннары комиссия утырышларында житәкчеләрне тыңлау.</p>		<p>районы бюджетының үз керемнәре үсешен тәэмин итү буенча ведомствоара комиссия</p>		
--	--	--	--	--	--

5. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру механизмнарын формалаштыру

5.1. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру белән идарә итү

Стратегик блок функцияләрен тормышка ашыру белән бәйле идарә карарлары Буа муниципаль районы башлыгы дәрәжәсендә кабул ителә.

Программа блогының функцияләрен тормышка ашыру белән бәйле идарә карарлары озак сроклы муниципаль максатчан программаларны алып баручы Буа муниципаль районы башлыгы урынбасарлары дәрәжәсендә кабул ителә.

Стратегия районның стратегик максатларын һәм үсеш юнәлешләрен билгели. Район үсешенә кагылышлы теләсә кайсы идарә карары стратегик максатларга һәм юнәлешләргә туры килү-килмәүне тикшерергә тиеш. Бу бюджет акчаларын тоту буенча карарлар кабул иткәндә, инвесторлар сайлаганда, максатчан программаларны тормышка ашыру тәртибен формалаштырганда хәлиткеч фактор булчак.

5.2. 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Буа муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясен гамәлгә ашыру белән идарә итүнең төп механизмнары

Билгеләнгән өстенлекләргә ирешү модернизация процессларын башлап жиберергә һәм озатып барырга сәләтле нәтижәле идарә булдырмыйча мөмкин түгел. Моның өчен жириле үзидарә органнары эшчәнлегенә түбәндәге юнәлешләр һәм гамәлләр керәчәк.

5.2.1. Жәмгыятьтә мәгълүмати-коммуникацион технологияләр үсеше

Бу юнәлеш Буа муниципаль районында мәгълүмати жәмгыятьне үстерү һәм аны Россия һәм бөтендөнья мәгълүмат жәмгыятенә интеграцияләү өчен шартлар булдыруны күз алдында тотат.

Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы территориясендә телекоммуникацион хезмәтләр күрсәтүче төп операторлар - «Таттелеком» ЖАЖ, Ростелеком, Билайн, Мегафон, МТС.

Югарыда санап үтелгән компанияләрдән бары тик «Таттелеком» ЖАЖ генә традицион (чыбыклы) элемент хезмәтләре күрсәтә. 87 авыл һәм Буа шәһәре чыбыклы элемент белән тәэмин ителгән, телефон буенча абонентлар базасы 9320 абонент тәшкил итә, аларның ГТС-4787 абонент, СТС - 4533 абонент.

Жепселле-оптик элемент линияләрен тәзү компаниянең стратегик бурычларыннан берсе булып тора, бүгенге көндә «Таттелеком» ЖАЖ тарафыннан район территориясендә 286,333 км ВОЛС салынган, 2016 елда 26,55 км озынлыктагы ВОЛС тәзү планлаштырыла, ә 2021 елга кадәр барлык АТСЛАРГА кадәр ВОЛС тәзү эшләрен төгәлләү планлаштырыла.

Мәгълүмати-коммуникацион технологияләргә гамәлгә ашыру буенча төп гамәлләр булчак:

район телекоммуникация инфраструктурасын үстерү һәм халыкка заманча мәгълүмати-коммуникацион хезмәтләрнең үтемлелеген тәэмин итү;

Буа муниципаль районы халкының мәгълүмати технологияләргә белү күнекмәләрен алу мөмкинлеген тәэмин итү һәм компьютер грамоталылыгын арттыру;

Интернет челтәре аша Буа муниципаль районы органнары эшчәнлегенә турында мәгълүматны (статусына закон тарафыннан беркетелгән чикләнгән мәгълүматтан тыш) тулысынча ачуны тәэмин итү, гражданныр өчен кабул ителә торган карарларны

формалаштыруда һәм экспертизада дистанцион рәвештә катнашу мөмкинлеген тәэмин итү;

районның сәламәтлек саклау системасында мәғлүмати-коммуникацион технологияләрне куллану дәрәжәсен күтәрү;

мәдәният, мәдәни һәм гуманитар белем бирү өлкәсендә мәғлүмати-коммуникацион технологияләр керту;

Буа муниципаль районында муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (функцияләрне гамәлгә ашыруга) күчүнә гамәлгә ашыру һәм жирле үзидарә системалары эшчәнлегенә нәтижәлелеген арттыру өчен электрон Администрация төзү һәм аны үстерү;

төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык өлкәсен мәғлүматлаштыру;

Интернетка һәм башка мәғлүмат ресурсларына керүнең барлык төрләрән үстерү.

Кабул ителгән гамәлләр һәм чаралар гражданның тормыш сыйфатын күтәрүне, жәмгыять тормышының икътисадый, социаль-сәяси, мәдәни һәм рухи өлкәләрән үстерүне, мәғлүмати-коммуникацион технологияләрне куллану нигезендә дүлөт идарәсе системасын камилләштерүне тәэмин итәргә тиеш.

5.2.2. Административ киртәләрне киметү, хакимият һәм граждан жәмгыятье арасындагы хезмәттәшлекне үстерү

Өлеге юнәлешне күздә тоту:

муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларын тулысынча гамәлгә кертү, хезмәтләр күрсәтүнең уңайлылыгы стандартларын тәэмин итү;

эшкарлык эшчәнлеген административ чикләүләрне киметү;

дүлөт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең сыйфатын мониторинглауның нәтижәле системасын булдыру (шул исәптән бәйсез оешмалар һәм физик затлар ягыннан да);

кабул ителә торган норматив актлар проектларына бәйсез экспертиза сыйфатын күтәрү исәбенә коррупциягә каршы сәясәт үткөрү, коррупцион күренешләрне кисәтү;

хакимият органның граждан жәмгыятье белән үзара хезмәттәшлеге механизмнарын үстерү, шул исәптән аның вәкилләрнен ижтимагый әһәмиятле карарлар әзерләүдә һәм кабул итүдә катнашуы, жәмәгатьчелек жәлеп итеп, хакимият органны эшчәнлегенә ижтимагый контроль механизмнарын үстерү.

Өлеге юнәлешне гамәлгә ашыру халыкның хакимият органны белән хезмәттәшлеге уңайлылыгын арттырачак, хезмәт күрсәтү вақытын кыскартачак, үз эшен ачуга, рөхсәт процедураларын узуга, контроль һәм күзәтчелек чаралары уздыруга бәйле бизнес чыгымнарын киметәчәк.

Районның социаль-икътисади сәясәтнен төп юнәлешләре нигезендә тормышка ашырыла:

- икътисадта барлык эчке резервларны нәтижәле файдалану;

- район проблемаларын хәл итүгә халыкның киң катламнарын, эшмәкәрлек даирәләрән һәм жәмәгатьчелекне жәлеп итү;;

- район белән идарә итү системасын камилләштерү;

- республиканың социаль-икътисадый үсешнен төп юнәлешләре белән бәйләнешләр, финанслашу принципнарында максатчан программаларда катнашу;

- торак төзелеше, мөгариф, сәламәтлек саклау өлкәләрндә өстенлекле проектлар, шулай ук мәдәният һәм кече бизнеска ярдәм өлкәсендә өстенлекле проектлар ачыла торган мөмкинлекләрне куллану;;

- муниципаль эшчәнлекнең төрле өлкәләрндә башка районнарының иң яхшы тәжрибәсеннән файдалану.

Стратегик максатка ирешү өчен жирле үзидарә органнарының икътисадның реаль секторы белән конструктив хезмәттәшлеге зарур. Муниципаль хакимият һәм икътисадның реаль секторы предприятиеләренәң үзара кызыксынулары аларның үзара хезмәттәшлеге өчен объектив нигез тудыра: предприятиеләр Буа муниципаль районы территориясе ресурсларын (Жир, инфраструктура, хезмәт ресурслары) кулланда кызыксыналар, ә муниципаль хакимият үз территориясендә хужалык эшчәнлеген үстерү белән кызыксына. Жирле хакимият белән бизнес арасындагы хезмәттәшлекнең нигезе муниципаль-шәхси партнерлык принцибы булып тора, анда бизнес районның социаль-икътисади үсешендә катнаша, ә хакимият аның өчен уңайлы мохит тудыра.

Районның сәнәгать сәясәтенең максаты-фән сыешлы технологияләр нигезендә сәнәгать житештерүен үстерү һәм Буа муниципаль районында социаль-икътисади хәлне тотрыклыландыру өчен шартлар тудыру. Әлеге максатны тормышка ашыру түбәндәге юнөлешләр буенча карала:

- конкуренциягә сәләтле технологияләр нигезендә яңа производстволарны үстерү һәм гамәлдәге производстволарны реконструкцияләүне гамәлгә ашыручы предприятиеләргә ярдәм итү;;

- предприятиеләрдә хезмәтне саклау программаларын эшләү һәм кабул итүгә булышлык күрсәтү;

- районның аерым предприятиеләрен федераль һәм республика максатчан программаларына тоташтыруга ярдәм итү.

Үз чиратында, район предприятиеләре, аеруча эреләре, Буа муниципаль районының социаль-икътисади үсешенә түбәндәге өлеш кертә алалар:

- район бюджеты кеременең иң зур чыганакларыннан берсе формалаша торган лаеклы хезмәт хакын - физик затлар кеременә салым түләү;;

- үз хезмәткәрләре өчен торак, социаль билгеләнештәге объектлар төзүдә катнашу;

- предприятиеләр янындагы район территориясен карап тоту һәм төзекләндерү;

- районда экологик хәлне савыктыруга ярдәм итүче табигать саклау чараларын тормышка ашырырга;;

- төрле формаларда хәйрия эшчәнлеге алып бару.

5.2.3. Инвестицияләр жәлеп итү механизмын камилләштерү

Район икътисадына инвестицияләр жәлеп итүнең актив сәясәте, жир-милек комплексы белән идарә итүнең үтә күренмәле һәм нәтижәле механизмын булдыру, районның социаль әһәмиятле өлкәләрен һәм аерым жәмәгать оешмаларын бюджеттан тыш финанслау чыганагын алу, түбәндәге чаралар комплексын тормышка ашыруны күздә тота.

Административ мохит булдыру:

инвесторларны жәлеп итү буенча муниципаль һәм республика хакимият органнарының уртак тырышлыкларын югары дәрәжәдә координацияләүгә ирешү өчен муниципаль дәрәжәдә стратегияләр эшләүне финанслау;

дәүләт органнары эшендә Бюрократизмны бетерү максатларында гадиләштерелгән процедураларны инвестиция процессына кертү (мәсәлән, Интернет аша рәсми формаларны тутыру һәм бирү);

инвестиция проектларын карау һәм раслау срокларын кыскартуга юнәлдерелгән жирле үзидарә органнары һәм хакимият органнары арасында килешүләр төзү.

Инвестицияләр өчен уңайлы тариф шартларын формалаштыру:

тоташтыру чыгымнарын субсидияләүне дә кертәп, ресурс белән тәэмин итүче оешмалар челтәрләренә тоташтыру процедураларын гадиләштерү;

Дәүләт-шәхси партнерлык инструментларын үстерү һәм гамәлгә кертү.

Бюджет акчаларының чикләнән булуы, районның комплекслы инвестицион һәм инновацион сәясәттен үстерүнең өстенлекле механизмы булып дәүләт һәм бизнесның дәүләт-шәхси партнерлык формасындагы хезмәттәшлеге тора, ул район икътисадына шәхси инвестицияләрне, шул исәптән чит дәүләтләрне жәлеп итәргә мөмкинлек бирәчәк, шул ук вакытта район бюджеты чыгымнарын киметәчәк.

Стратегияне тормышка ашыру Проектлы финанслауның түбәндәге инструментларын күздә тотта:

үз эченә алган федераль һәм республика бюджетлары акчалары исәбеннән районның инвестицион проектлары белән ярдәм алу өчен шартлар тудыру: республика һәм федераль максатчан программалар кысаларында проектларны финанслашу; кредитлар буенча процентларны түләү чыгымнарының бер өлешен каплау һ. б.;

инвестицион чыгымнар буенча уртача проектларны урнаштыру өчен эзер инфраструктуралы сәнәгать майданчыкларын булдыру;

су-коммуналь өлкәне модернизацияләү кебек инфраструктура корылмаларын модернизацияләүдә дәүләт-шәхси партнерлык механизмнарын куллану.

Беренчел муниципаль программалар исемлеге

№ т/н	Программа исеме	Кабул итү датасы	Тормышка ашыру сроклары	Искәрмә
1	«2015-2020 елларга Буа муниципаль районында коррупциягә каршы сәясәтне гамәлгә ашыру» муниципаль программасы	2014	2015-20120	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2014 елның 27 ноябрәндәге 363/ик-п номерлы карары
2	«2020 елга Буа муниципаль районы территориясендә юл хәрәкәте иминлеген арттыру» муниципаль программасы	2019	2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 17 сентябрәндәге 390/ик-п номерлы карары
3	Буа муниципаль районы территориясендә урнашкан күпфатирлы йортларда гомуми милекне капитал ремонтлау программасы	2019	2020-2022	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 28 сентябрәндәге 363/ик-п номерлы карары

--	--	--	--	--

4	«Буа муниципаль районында 2020-2022 елга әйләнә - тирәлекне саклау» муниципаль комплекслы программасы»	2019	2020-2022	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 28 сентябрәндәге 389/ик-п номерлы карары
5	2017-2020 елларга хокук бозуларны профилактикалау буенча Буа муниципаль районының комплекслы программасы	2016	2017-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2016 елның 8 сентябрәндәге 405-п номерлы карары
6	«2019-2023 елларга Буа муниципаль районында мәгарифне үстерү» муниципаль максатчан программасы»	2019	2019-2023	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 11 февралендәге 40а/ИК-п номерлы карары

7	«Буа муниципаль районы балаларына һәм яшьләренә патриотик тәрбия бирү» муниципаль программасы	2017	2018-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2017 елның 25 сентябрәндәге 393 – п номерлы карары
8	2018-2020 елларга Буа муниципаль районында халык арасында наркоманияне профилактикалау буенча муниципаль программа	2017	2018-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2017 елның 22 сентябрәндәге 390 – п номерлы карары
9	«2015-2020 елларга Буа муниципаль районының мәдәният учреждениеләре хезмәт күрсәтүләренә сыйфатын арттыру» муниципаль программасы	2014	2015-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2014 елның 30 декабрәндәге 642 - п номерлы карары
10	2014-2020 елларга дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруның муниципаль программасы	2014	2014-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2014 елның 29 октябрәндәге 495 – п номерлы карары
11	«2018-2020 елларга Буа муниципаль районы территориясендә терроризм һәм экстремизмны профилактикалау» муниципаль программасы	2017	2018-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 5 октябрәндәге 416 – п номерлы карары
12	2016-2020 елларга Буа муниципаль районы халык арасында сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру буенча муниципаль программа	2015	2016-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2015 елның 3 декабрәндәге 613 – п номерлы карары
13	«2020-2023 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районында физик культураны һәм спортны үстерү» муниципаль программасы	2019	2020-2023	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 29 сентябрәндәге 612 ик – п номерлы карары

14	«2016-2020 елларга Буа муниципаль районының Авыл яшьләре» район программасы»	2015	2016-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2015 елның 3 декабрдәгә 612 – п номерлы карары
15	«2020-2022 елларга ТР Буа муниципаль районының янғын куркынычсызлыгы» муниципаль максатчан программасы	2019	2020-2022	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 27 сентябрдәгә 406 ик – п номерлы карары
16	«2017-2019 елларга ТР Буа муниципаль районының янғын куркынычсызлыгы» муниципаль максатчан программасы	2019	2020-2022	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2016 елның 12 декабрдәгә 550 ик – п номерлы карары
17	«2017-2021 елларга «Имин шәһәр» аппарат-программа комплексы сегментын гамәлгә ашыру кысаларында видеокүзәтү системасын үстерү программасын раслау турында» муниципаль максатчан программа	2016	2017-2021	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2016 елның 30 декабрдәгә 604 – п номерлы карары
18	2019-2023 елларга Буа муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү һәм аңа ярдәм итү буенча максатчан программа	2019	2019-2023	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2019 елның 6 июндәгә 254 ик – п номерлы карары
19	«2016-2020 елларга Буа муниципаль районында социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмаларга ярдәм итү» муниципаль максатчан программасы	2016	2016-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2016 елның 29 февралдәгә 82 – п номерлы карары
20	2016-2020 елларга Буа муниципаль районында рус теле	2017	2016-2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетының 2017 елның 19 апрелдәгә 147 –п номерлы карары

21	2020 елга Буа муниципаль районының жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы юлларында юл эшләре турында	2019	2020	Буа муниципаль районы башкарма комитетеның 2019 елның 16 октябрәндәге 434 / ИК-п номерлы карары
22	2018-2021 елларга Буа муниципаль районының мәгариф системасында сәламәтлек саклауны үстерү	2017	2018-2021	Буа муниципаль районы башкарма комитетеның 2017 елның 13 ноябрәндәге 466 –п номерлы карары
23	«2018-2022 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районы территориясендә шәһәр тирәлегә территориясендә заманча шәһәр тирәлеген формалаштыру» муниципаль программасы	2017	2018-2022	Буа муниципаль районы башкарма комитетеның 2017 елның 20 декабрәндәге 522 номерлы карары
24	2019-2023 елларга Татарстан Республикасы Буа муниципаль районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү программасы	2019	201-2023	Буа муниципаль районы башкарма комитетеның 2019 елның 6 июнәндәге 245 / ИК-п номерлы карары